

AVE MARIA

ŠT. 12 – LETNIK 104 – DECEMBER 2012

VSEBINA – DECEMBER 2012

ŠTEVILKA 12

LETNIK 104

DECEMBER 2012

Mesečnik AVE MARIA izdajajo
slovenski frančiškani v ZDA
14246 Main Street,
Lemont, IL 60439-0608, USA

Naročnina:
30 US\$; 32 CAN\$; 28,80 EUR

Urednik in upravnik:
P. Bernardin Sušnik, OFM
Tel.: (630) 257-3106
e-mail: bs1935@sbcglobal.net
www.avemaria-izlemonta.com

Tisk in distribucija:
DORINA D. O. O., Dermotova 25
1000 Ljubljana, Slovenija
Spremembe naslovov in vse druge
dopise pošiljajte na naslov:

Ave Maria
P. O. Box 608
Lemont, IL 60439-0608

- 353 KOLEDAR
353 UREDNIK VAM – *p. Bernardin Sušnik*
354 GOSPODOVO ROJSTVO JE ROJSTVO MIRU – *sv. Leon Veliki, papež*
354 OB TISTI SVETI URI – *p. Vladimir Kos*
355 NEDELJSKE MISLI – *p. Bernardin Sušnik*
356 BRALI SMO – *razni viri*
358 IGNACIJ KNOBLEHAR – *Franc Jaklič*
359 SVETA LUCIJA – *Niko Kuret*
361 ADVENT – RES PRIPRAVA NA BOŽIČ? – *Zmaga Kumer*
362 sveta zgodovina – *Henri Daniel-Rops*
CESTE IN STEZE
363 POPOTNIKI IN RAZBOJNIKI
366 angeli za danes: ANGEL TEME – *p. Anselm Grün*
367 papežev verouk: PAVEL IZ TARZA – *Benedikt XVI.*
368 RELIKVIJE APOSTOLA PAVLA
369 »IN IZVIRNEGA MADEŽA NI NA TEBI« – *p. Bruno Korošak*
370 GOSPODOVE JASLI – *France Rozman*
372 »OTROCI SO NEOZDRAVLJIVO RELIGIOZNI«
373 POLITIKA, ADVENT, PEKA, AMEN – *Saša Veronik*
375 naša kultura: SEBASTIJAN KRELJ – *Silvester Čuk*
376 islam: TABU MUSLIMANOV, LAŽNA SVOBODA ZAPADA« –
p. Samir Khalil Samir
377 preganjanje kristjanov: NESTRPNOST IN PREGANJANJE
KRISTJANOV V EVROPI 2011
378 VIETNAM
379 MOLITENI NAMENI ZA DECEMBER
379 misijoni: BELI NAZARET – *p. Vladimir Kos*
380 za narodov blagor: PO PRVEM KROGU VOLITEV
PRESEDNIKA REPUBLIKE SLOVENIJE – *p. Bernardin Sušnik*
383 SPOMINI – *Janko Mlakar*
4. stran platnic: DAROVI, RAJNI

KUPLJENIK ali, kot pravijo Gorenjci, Kuplenk, leži na severnem robu gozdne planote Jelovice pod Babjim zobom, je vasica s štirinajstimi domačijami in podružnico sv. Štefana. Spada pod župnijo Bohinjska Bela in je prvič omenjena v 16. stoletju, omenja pa jo tudi Valvasor sto let pozneje. Iz vasi je lep razgled v smeri Bleda s Karavankami v ozadju. O nastanku cerkve je več podobnih legend, ki imajo vse skupno točko, da so cerkev začeli zidati drugje, pa je bilo delo dneva vselej preneseno na Kupljenik. Proti koncu 18. stoletja je nastal običaj, da na sv. Štefana dan (26. decembra) blagoslavlja konje, saj je konj v tedanjem podeželskem življenju veliko pomenil. Tradicija tega blagoslova se je obdržala do današnjih dni kljub časom, ki takim in podobnim verskim manifestacijam niso bili niti najmanj naklonjeni. Še sedaj se vsako leto na sv. Štefana dan zbere kar lepo število gospodarjev s konji, da je z blagoslovom tudi žival deležna skrbi, ki jo za svoje delo zasluži. Zadnje čase se je za to tradicijo zavzelo domače "Prostovoljno gasilsko društvo Kupljenik" in ga skrbno ohranja. Tudi naša naslovna slika je nastala ob taki priliki blagoslova konj na sv. Štefana dan, 26. decembra.

DECEMBER sicer s silvestrovim zaključuje koledarsko leto, obenem pa je prvi mesec novega bogoslužnega leta, ki ga začenjamo s prvo adventno nedeljo 2. decembra. Zadnja nedelja v decembru (30.) je posvečena **Sveti Družini**. Decembra praznujemo tudi enega največjih Marijinih praznikov: **Brezmadežno Spočetje** (8.), ki je v ZDA zapovedan praznik. Resnico o Marijinem brezmadežnem spočetju je razglasil papež Pij IX. leta 1854, neke vrste potrdilo pa je doživela leta 1858, ko se je Marija ob prikazovanju v Lurdu predstavila z besedami: »Jaz sem Brezmadežno Spočetje«. Brezmadežno spočetje se nanaša na spočetje Marije, ki je bila spočeta po naravni poti, vendar obvarovana izvirnega madeža. Tega ne smemo mešati z Jezusovim spočetjem (25. marca), ki je bilo čudežno dejanje Svetega Duha. Glavni praznik pa je seveda **BOŽIČ** (25.), ki nam mora biti bolj kot dan obdarovanja in obložene mize spomin Kristusovega rojstva, ko je Beseda meso postala. Še nekaj decembrskih godov: jezuit in misijonar *Frančišek Ksaverij* (3.); mučenka *Barbara* in menih ter cerkveni učitelj *Janez Damaščan* (oba 4.); dobrotnik otrok in odraslih škof *Miklavž-Nikolaj* (6.); *Loretska Mati Božja* (10.); *Guadalupska Mati Božja* (12.); mučenka *Lucija* (13.); redovnik in cerkveni učitelj *Janez od Križa* (14.); apostol Evrope v času obnove po protestantski reformaciji, jezuit in cerkveni učitelj *Peter Kanizij* (21.); duhovnik *Janez Kancij* (23.); prva starša *Adam in Eva* (24.); prvi mučenec diakon *Štefan* (26.); apostol in evangelist *Janez* (27.); *Nedolžni otročiči* (28.), na katere spominja običaj tepežkanja; škof in mučenec *Tomaž Becket* in kralj *David* (oba 29.) ter papež *Silvester I.* (31.), ki zaključuje cerkveno leto in ima po njem ime tudi silvestrovanje – praznični zaključek leta.

DECEMBER – GRUDEN

- 1 S Eligij, šk.; Natalija (Božena), spok.; Ananija, muč.; Edmund Campion, muč.;
- 2 N **1. ADVENTNA NEDELJA**; Herta, dev.; Bibijana, muč.; Janez Ruysbroek, red.;
- 3 P Frančišek Ksaver, red., Sofonija, prerok;
- 4 T Barbara, dev., muč.; Janez Damaščan, c. uč.;
- 5 S Saba, op.; Gerald iz Brage, šk.;
- 6 Č Nikolaj (Miklavž), šk.;
- 7 P Ambrož, šk., c. uč.; Jožefa Rosello, red. ust.;
- 8 S **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE**;
- 9 N **2. ADVENTNA NEDELJA**; Valerija, muč.; Peter, Fourier, red.; Janez Roberts, muč.;
- 10 P Melkijad, pap., muč.; Loretska Mati božja; Judita, svetopisemska žena;
- 11 T Damaz I., pap.; Sabin, šk.; Barsaba, muč.;
- 12 S Guadalupska Mati Božja; Amalija, muč.;
- 13 Č Lucija, dev., muč.; Otilija, dev.; Jošt, pušč.;
- 14 P Janez od Križa, red., c. uč.; Nikolaj Faktor, red.; Konrad iz Offide, red.;
- 15 S Kristina, dev.; Marija di Rosa, red. ust.;
- 16 N **3. ADVENTNA NEDELJA**; Adelhajda, cesarica.; Albina, dev., muč.;
- 17 P Lazar iz Betanije; Olimpija, red. ust.;
- 18 T Modest Jeruzalemski, red.; Gracijan, šk.;
- 19 S Urban V., pap.; Favsta, spok.; Tea, muč.;
- 20 Č Evgen in Makarij, muč.;
- 21 P Peter Kanizij, red., c. uč.; Severin, šk.;
- 22 S Demetrij (Mitja), muč.;
- 23 N **4. ADVENTNA NEDELJA**; Janez Kancij (Kentski), duh.; Viktorija, dev., muč.;
- 24 P SVETI VEČER; Adam in Eva; Hermina (Irma), dev.;
- 25 T **GOSPODOVO ROJSTVO, BOŽIČ**;
- 26 S Štefan, prvi diakon, prvi mučenec;
- 27 Č Janez Evangelist, ap.;
- 28 P Nedolžni otroci;
- 29 S Tomaž Becket, šk., muč.; David, kralj.;
- 30 N **SVETA DRUŽINA**; Rajner, šk.; Liberij, šk.;
- 31 P Silvester I., pap.; Katarina Labouré, dev.;

*Če je na Barbaro mraz,
bo trajal ves zimski čas.*

*Grom in blisk o zimskih kvatrih,
buda zima bo pri vratih.*

*Svetal božič bo dal
jeseni poln kozarec.*

*Na svetega Tomaža dan
sedi vsak mož doma.*

UREDNIK VAM

Spet smo v adventu, spet v pričakovanju božiča in zaključka leta ter začetka novega. To, ki se zaključuje, nam ni prineslo kakih veselih novic. Kljub vsem obljubam kriza še vedno traja in, kot vse kaže, bo trajala še kar lep čas. Ameriške predsedniške volitve so za nami, komentariji so odveč. Slovenske predsedniške volitve so pa ob času, ko zaključujemo to številko, dosegle samo prvi krog z nič kaj spodbudnim rezultatom. Sicer boste pa komentar našli v tej številki na običajnem mestu.

V Lemontu smo zaključili obnovo vsega samostanskega zidu, "tuckpointing", kakor se to imenuje. Kar štiri mesece se je zadeva vlekla, res pa je, da je tega zidu veliko. Istočasno so namestili tudi nove žlebove in odtočne cevi, saj so prejšnje dotrajale in je na več mestih zamakalo po zidu.

Cene za lučke pri Mariji, ki jih prižigate, oziroma jih mi prižigamo po vašem naročilu, so bile do zdaj še vedno iste, kot so bile pred 25 leti, ko sem prišel v Lemont. P. Metod je odločil, da je čas cene prilagoditi današnji vrednosti denarja: odslej so velike lučke po \$3, male pa po \$1. Upamo, da boste to z razumevanjem vzeli na znanje.

Zadnje čase smo imeli kar nekaj primerov, ki spet osvetljujejo delo in nedelo pošte. Sem in tja pride vrnjen izvod, češ da je naslov neznan, čeprav je na isti naslov Ave Maria prihajala že več let in tudi naslednje številke v redu pridejo. Bil je celo primer, ko so mi iz Ljubljane sporočili, da je prišel nazaj izvod, točno isti dan sem pa dobil pismo od naslovljene osebe in istega naslova. Očitno imajo ponekod občasno poštarje, ki ali ne znajo brati, ali pa se jim ne ljubi dostavljati pošto naslovnikom.

Pa še en primer: iz Kanade je prišlo pismo, v njem bančni ček brez imena in naslova pošiljalca, na kuverti ni bilo nobene oznake, kdo pošilja, na priloženem listu kjer se napiše, za kaj je denar, pa je bila samo podčrtana beseda "naročnina" – spet brez imena in naslova. Zdaj pismo in ček ležita na pisalni mizi in čakata, da se bo nekdo pritožil, ker njegova naročnina ni pravilno označena na kartonu z naslovom.

Umrli so decembra: *p. Gabriel Estok* (4. dec. 1964); *p. Ribard Rogan* (6. dec. 1994); *p. Tomaž Hoge* (7. dec. 1990); *br. Robert Hochevar* (7. dec. 1997); *p. Hugo Bren* (8. dec. 1953 v Rimu) in *br. Humil Šavelj* (23. dec. 1965). Priporočamo jih Gospodovi dobroti.

p. Bernardin

**SLOVENSKI FRANČIŠKANI V AMERIKI
ŽELE VSEM PRIJATELJEM IN ZNANCEM,
PREDUSEM PA VSEM NAROČNIKOM IN BRALCEM
NAŠEGA MESEČNIKA »AVE MARIA«, DA BI JIM
BOŽJE DETE OB SPOMINU SVOJEGA ROJSTVA
PRINESLO SUJ OBILEN BLAGOSLOV!**

Luč ugasne, če nima goriva; tudi čednost obnemore, če nima hrane pobožnih vaj.

bl. Anton Martin Slomšek

GOSPODOVO ROJSTVO JE ROJSTVO MIRU

sv. Leon Veliki, papež (440-461)

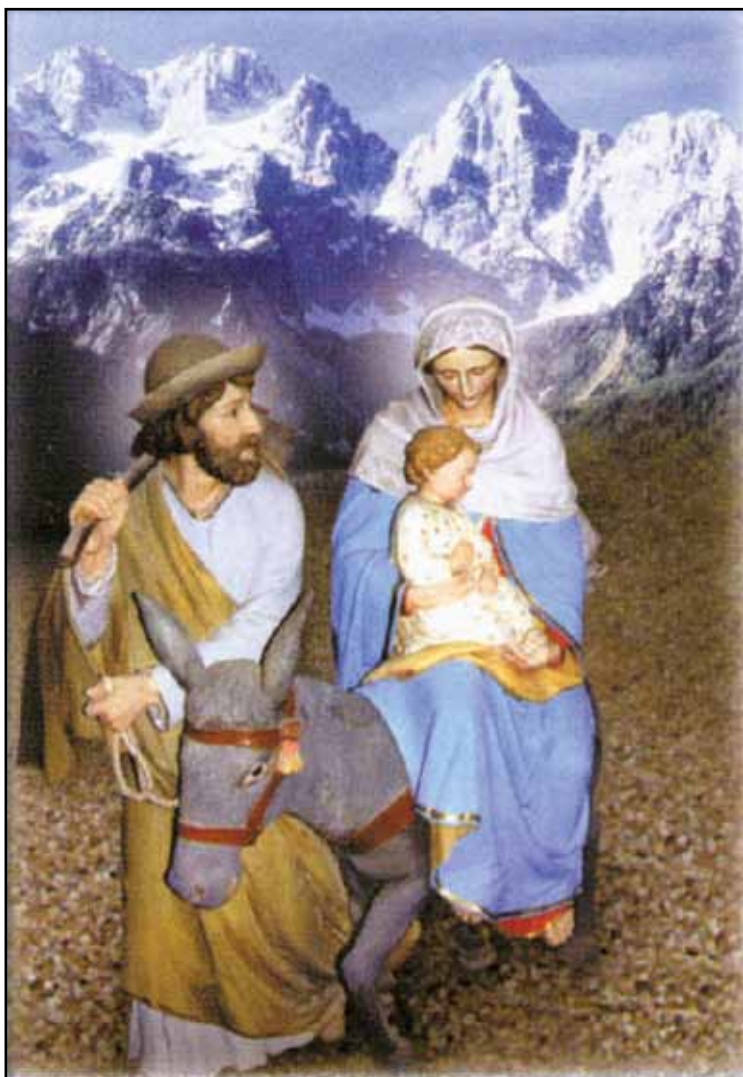
Čeprav je ono detinstvo, ki ga je vzelo nase veličastvo božjega Sina, doseglo z rastjo dobo zrelega človeka in so potem, ko je bilo dovršeno zmagoslavje trpljenja in vstajenja, minila vsa ponižujoča dela, ki jih je sprejel za nas, nam vendar današnja slovesnost iz Device Marije rojenega Jezusa obnavlja njegove svete dneve; in ko častimo rojstvo našega Gospoda, spoznavamo, da slavimo s tem tudi svoj začetek.

Kristusovo rojstvo je začetek krščanskega ljudstva, in rojstvo Glave je hkrati rojstvo telesa.

Vsi posamezni poklicani imajo sicer svoj red in sinovi Cerkve imajo vsak svojo življenjsko dobo; vendar je vsa množica vernikov, ki je rojena iz krstnega studenca, kakor je s Kristusom v trpljenju križana, v vstajenju obujena, v vnebohodu postavljena na Očetovo desnico, tako tudi z njim rojena v njegovem rojstvu.

Kajti vsak človek, naj se v katerem koli delu sveta znova rodi v Kristusu, potem ko zapusti stranpot prvega človeka, postane nov človek s tem, da se znova rodi. To ni več potomstvo po telesnem očetu, temveč potomstvo rodu Odrešenika, ki je postal Sin človekov, da bi mogli biti mi božji sinovi.

Če bi namreč on ne prišel k nam v tej ponižnosti, bi ne mogel

P. Vladimir Kos – Tokyo

OB TISTI SVETI URI

*Na tisti Svet Večer, ko se zvonovi
zazibajo na ples do vrat nebes,
in v orglah se rodi opoj glasov
za Jezuščka ob karavanski cesti...*

*Ob tisti uri trčenja kozarcev
in šuma izmotávanja daril,
in iskre upa, kjer je svet prestar
in kjer se je na videz vse zgubilo...*

*Na tisti Svet Večer ob morski skali
Ti bom še jaz, Marija, v srcu pel
o Tvojem Jezuščku, ki ni se bal
duhov peklenskih v njih prikritem žrelu.*

*O Jezuščku, ki v Jezusa je rasel
ob pesmi Tvojih ust brezmadežnih;
o Jezusu, ki šel je v smrt za nas,
da vrne Božič nam z vstajenskim dihom.*

nihče z nobenimi svojimi zaslugami priti k njemu.

Veličina milosti, ki nam jo je naklonil, zahteva od nas tej dobroti primerno spoštovanje. Kakor uči blaženi apostol, nismo prejeli duha tega sveta, temveč duha, ki je iz Boga, da bi spoznali to, kar nam je Bog dal. Njega ne moremo častiti res vredno, kakor da mu damo to, kar sam daje.

Kaj pa moramo v zakladu Gospodove darežljivosti najti tako primernega v čast današnjega praznika, kakor mir, ki ga je najprej angelski zbor oznanjal ob Gospodovem rojstvu?

Mir je namreč tisti, ki rodi božje otroke, hrani ljubezen in ustvarja edinost; je pokoj blaženih in prebivališče večnosti; njegova lastna in posebna zasluga je, da pridruži Bogu tiste, ki jih loči od sveta.

Zato naj vsi, ki niso bili rojeni iz krvi, ne iz poželenja mesa, ne iz volje moža, ampak iz Boga, darujejo Očetu slogo miroljubnih sinov in vsi posinovljeni udje naj prehajajo v Prvorojenega novega stvarstva, ki je prišel, da izpolni ne svojo, ampak voljo tistega, ki ga je poslal. Očetova milost namreč ni posinovila nesložnih ali sprtih dedičev, temveč tiste, ki imajo isto mišljenje in ljubijo eno. Tisti, ki so preoblikovani v eno podobo, morajo imeti slično dušo.

Gospodovo rojstvo je tudi rojstvo miru. Apostol namreč govori tako: *On je naš dušni mir, ki je oba dela združil v eno; kajti tako Jud kakor pogan imava po njem v enem Duhu dostop k Očetu.*

NEDELJSKE MISLI

2. december

1. adventna nedelja

IZ DAVIDOVEGA RODU PRIDE ODREŠENIK

Jer 33, 14-16

Advent se začne z odlomkom iz Jeremijeve knjige, ki obljublja Davidovo mladiko pravičnosti in Judovo rešenje, odlomek, ki je nastal v izraelski skupnosti po povratku iz babilonskega izgnanstva in je bil pozneje vključen v Jeremijevo knjigo. Trije stavki, ki so v njem, razkrivajo njihov opravičevalni namen, saj je medtem umrl zadnji predstavnik Davidove dinastije, česar niso mogli spraviti v sklad z obljubo, ki je bila dana Davidu glede njegovih naslednikov. Izraelu je bilo treba dopovedati, da je obljubljen odrešenje na drugi ravni, ne na tisti, kjer so ga do tedaj pričakovali. Da je na duhovni in ne na politični ravni. Da bo Davidov potomec duhovni vladar. Da poslanstvo izvoljenega ljudstva ni več omejeno samo na pričakovanje lastnega odrešenika, ampak na oznanjevanje odrešenika, ki bo šel preko narodnih meja. In prav to je smisel adventnega in božičnega oznanjevanja.

9. december

2. adventna nedelja

BOG RAZODEVA SVOJO SLAVO

Bar 5, 1-9

Kratka Baruhova knjiga je sestavljena iz dveh besedil: poučne pesnitve o modrosti, h kateri se bo moral Izrael vrniti, ter tolažilne pesmi in žalostinke. Baruhove besede so namenjene Hebrejcem, ki so ostali v diaspori med pogani po babilonskem izgnanstvu, se spoprijaznili s svojo usodo in imajo zdaj Babilon za svojo domovino. Bili so sicer lojalni podložniki tujega vladarja, kar pa na njihovo odrešensko pričakovanje ni vplivalo. Besedilo berila te nedelje je polno svetlega pričakovanja bodočnosti in vabi Jeruzalem, naj že zdaj odloži žalna oblačila in se obleče v oblačila slave, ki prihaja od Boga. To besedilo je bilo pač izbrano v povezavi z evangeljsko pripovedjo o Janezu Krstniku. Središče enega in drugega je mesijansko pričakovanje, ki je povezano s pojmom novega izhoda, to pot ne več iz Egipta. Prvi izhod je pomenil rojstvo izvoljenega ljudstva, drugi izhod bo pomenil njegovo preroditev – izvoljeno ljudstvo ni več en narod, ampak spada vanj vse človeštvo.

16. december

3. adventna nedelja

ODREŠENIK SE VESELI ODREŠENJA

Sof 3, 14-18a

Iz knjige preroka Sofonija je vzeti tretji del, ki je oznanilo odrešenja. Nedeljsko besedilo je v bistvu kratek slavospev ali pesem veselja, posvečena Božjemu kraljevskemu veličastvu in tolažilna obljuba za prihodnji Jeruzalem. Osnovne misli izvirajo od Sofonija samega, ki je deloval v času Jošijevih reforme (622 pr. Kr.), toda tolažilne enote v besedilu, kažejo

na poznejše obdelave. Pozivi k veselju in radovanju kažejo tudi vzroke veselja: 1) Bog se je prenehal jeziti na grešno ljudstvo, preklical je obsodbo in uničil sovražnike, ki bi morali obsodbo izvršiti; 2) temu bo sledilo razdobje odrešenja, ker bo Bog sam vladal nad Jeruzalemom in svojim ljudstvom. Osnovna točka Sofonijevega oznanila in oznanila, ki ga sprejemamo po njem v novi zavezi, je: Božje ljudstvo se veseli, ker je njegov kralj Bog sam. To pa pomeni osvoboditev od vsakega strahu pred sovražniki in zmago nad moralnim in fizičnim zlom. In prav to zadnje je naši družbi v našem času moralne izprijenosti in terorizma še kako potrebno.

23. december

4. adventna nedelja

ODREŠENIK BO ROJEN V BETLEHEMU

Mih 5, 1-4

V drugi polovici 8. stoletja sta v severnem kraljestvu preroka Amos in Ozej, v južnem pa Izaija in Mihej. Mihej spada med tiste preroke, ki so skušali zdramiti ljudstvo, ki je v miru in obilju blaženo dremalo spričo nevarnosti asirske osvajalnosti. Preroki so morali napovedovati katastrofo izvoljenega ljudstva, ki se je uresničila v babilonskem izgnanstvu, istočasno pa so morali oznanjati tolažilne novice. Mihej je svojo napoved, ki je v nedeljskem berilu, izrekel kot različnost med stisko sedanjega časa (nevarnost asirske osvojitve) in bodočnostjo odrešenja. V besedilu so mesijanska pričakovanja, ki so v rojstvu sina Davidovega rodu videla znamenje novega časa odrešenja. Kot David bo tudi bodoči kralj po rojstvu nizkega stanu in bo izbran za nosilca odrešenja ne zaradi svojih osebnih sposobnosti, ampak zato, ker je v njem navzoč Bog. Med stališči Boga in stališči ljudi je bistvena razlika: močni tega sveta propadejo, Bog pa uresniči svoje kraljestvo s pomočjo tistih, ki jih ima svet za nesposobne.

30. december

sveta družina

KDOR SE BOJI BOGA, SPOŠTUJE STARŠE

1 Sam 1, 20-22. 24-28

Samuel, prerok prehodnega časa od sodnikov do kraljestva, je igral ključno vlogo v Izraelu takrat, ko so zrelost naroda in politične ter strateške okoliščine zahtevale osrednjo vlado, torej kraljestvo. Čeprav sam zakoreninjen v tradicije sicer z odporom, pa vendar poslušal Božjo zahtevo in mazili prvega kralja Savla, in ko ta odpove, še njegovega naslednika Davida. Samuelovo poslanstvo je dvojen Božji dar. Dar staršem, ki sta bila brez otrok, pa sta ga dobila po posebni Božji milosti. Že ob njegovem rojstvu se je njegova mati zaobljubila, da bo ta Božji dar vrnila Bogu. To se je tudi zgodilo, ko je bil otrok star okoli tri leta in so šli skupaj darovat v svetišče v Šilu, ker so otroka prepustili vzgoji duhovnika Élija, ki mu je posredoval vse, kar je bilo bodoči "sivi eminenci" ob ustanavljanju kraljestva potrebno. Nauk te zgodbe je, da je treba otroke sprejemati kot Božji dar, kot sta Samuela sprejela Elkaná in Ana, da pa tudi ne sme biti nobenega pomišljanja, ko je te otroke treba vrniti Bogu za posebno službo.

BRALI SMO...

GORICA — Nadškof Dino De Antoni, ki je 13 let vodil goriško nadškofijo, je stopil v pokoj in se 30. septembra z mašo v oglejski baziliki uradno poslovil od duhovnikov in vernikov. Zbrane je nagovoril v italijanščini, slovenščini in furlanščini. Vodstvo goriške nadškofije je prevzel Carlo Roberto Maria Redaeli, ki je bil do zdaj pomožni škof v Milanu.

JERUZALEM — Tiskovni urad izraelske vlade je objavil, da so arheologi s Hebrejske univerze v Jeruzalemu pri izkopavanjih v Kirbet Qeiyafi 30 kilometrov jugozahodno od Jeruzalema našli tri relikvije iz časa kralja Davida, dva oltarja iz bazalta, dva keliha in drugo. Najdbe dajejo vpogled v bogočastje za časa kralja Davida.

MOSKVA — Na Narodni univerzi za jedrske študije, ki je med najbolj prestižnimi šolami v Rusji pripravljajo nov oddelk za teološke študije. Katedro bo vodil metropolit Hilarion iz Volokolamska. V preteklosti je univerza že organizirala za pravoslavne bogoslovce tečaje iz fizike, astronomije in kemije, zdaj bodo pa teologi "vrnili" usluge s tečaji o zgodovini Cerkev, dogmah in verski kulturi. Vsi tečaji bodo prostovoljni, univerza pa zagotavlja, da ne bo diskriminacije pri dostopu do tečajev.

TINJE — Krški škof Alois Schwarz je v domu Sodalitas v Tinjah na avstrijskem Koroškem blagoslovil preurejeno kapelo, ki jo je s 17 umetniki iz desetih narodov mozaično poslikal p. dr. Marko Ivan Rupnik iz Centra Aletti v Rimu. Mozaik v prezbiteriju kapele predstavlja božje sporočilo Abrahamu in Sari, da bosta dobila sina Izaka. Druge mozaične upodobitve prikazujejo sv. Emo (Hemo) Krško, sv. Modesta, bl. Hildegardo s Kamna, sv. Benedikta, zavetnika Evrope sv. Cirila in Metoda, bl. Janeza Pavla II. in bl. škofa Antona Martina Slomška.

CANBERRA — Avstralski parlament je kljub drugačnim napovedim in pričakovanjem zagovornikov istospolnih zvez z večino glasov (98 proti, 42 za) zavrnil predlog zakona, da bi se lahko poročali tudi istospolno usmerjeni pari. Na ta način so poslanci najbolj prepričljivo potrdili vrednoto zakonske zveze med možem in ženo in družine.

ISLAMABAD — Okrog 2.000 ljudi je pod vodstvom pakistanske komisije za pravičnost in mir protestiralo zoper uničenje središča za brezdomce in prizadete ljudi, dekliške šole in kapele. Oblasti hočejo tako pregnati nezakonite preseljence. Protestnikom se pridružuje vedno več ljudi in tudi necerkvenih organizacij. Katoliška Cerkev je že naredila potrebne pravne korake za zavarovanje svoje lastnine.

VARŠAVA — Sodne oblasti so obsodile priljubljeno pevko Dodo na 1.100 evrov denarne kazni, ker je žalila verska čustva ljudi. Leta 2009 se je v pogovoru zelo grdo izrazila o Svetem pismu.

ABUJA — Nigerijska javna občila poročajo, da so oboroženi neznanci v noči na 2. september vdrli v študentski dom blizu politehnične visoke šole v zvezni državi Adamava in pomorili oziroma rani-

li veliko stanovalcev, med njimi tudi muslimanov. Poznavalci domnevajo, da bi bili napadalci lahko iz vrst skrajnežev Boko Haram, kot vzrok za napad pa ne izključujejo sporov med študenti.

NEW YORK — Koordinatorica urada ZN za pomoč v sili, Valerie Amos, je povedala, da bi se lahko število beguncev iz Sirije do konca leta podvojilo. To pomeni, da bi se v sosednje države Jordanijo, Turčijo, Libanon in Irak zateklo 710.000 ljudi. V Jordaniji jih je ta čas 103.488, v Turčiji 93.500, v Libanonu 80.800 in v Iraku 33.704.

RIM — "Vatican Insider" je objavil novico, da naj bi januarja prihodnje leto izšla četrta okrožnica papeža Benedikta XVI., namenil pa naj bi jo veri. Končal naj bi jo med poletnim oddihom v Castel Gandolfu. V njej naj bi papež v preprostem jeziku povedal zapletene in globoke resnice.

JERUZALEM — Neznanci so spet z grafiti protikrščanske vsebine pomazali vrata frančiškanskega samostana. Policija je že začela preiskavo, škofje pa so umazano dejanje ostro obsodili. Poznavalci domnevajo, da so ga zagrešili judovski skrajneži, je pa znamenje nestrpnosti do kristjanov v Izraelu.

MILANO — Milanski nadškof kardinal Angelo Scola je ustanovil nagrado, ki jo je poimenoval po 31. avgusta umrlem milanskem nadškofu kardinalu Carlu Marii Martiniju. Spodbujala naj bi "študij svetopisemskih znanosti in tekstne kritike" ter preučevanje odnosa med evangelijem in sedanostjo.

ALEP — Zaradi srditih bojov med pripadniki Asadovega režima in uporniki se poslabšujejo razmere za kristjane, saj so se boji razmahnili tudi v tistem delu mestnega središča, v katerem so kristjani v večini. Islamski nestrpneži vse bolj pritiskajo nanje; tudi zato, ker menijo, da podpirajo Asadov režim.

VATIKAN — Benedikt XVI. se je 14. oktobra po opoldanski molitvi spomnil p. Friedricha Bachsteina in trinajstih njegovih sobratov iz reda manjših bratov, ki so bili prejšnji dan v stolnici sv. Vida v Prazi razglašeni za blažene. 15. februarja 1611 jih je v njihovem praškem samostanu iz sovraštva do katoliške Cerkev in katoliške habsburške kraljevske hiše umorila pobesnena množica. Papež je poudaril, da so ti redovniki prve osebe, ki so bile v letu vere razglašene za blažene ter da »nas vera v Kristusa spominja tudi na trpljenje z njim in zanj«.

SALZBURG — P. Hermann Geissler, voditelj oddelka za vprašanja nauka pri Kongregaciji za nauk vere, je za Salzburger Nachrichten izjavil, da je vztrajanje papeža Benedikta XVI. pri celibatu v skladu z izjavami drugega vatikanskega koncila in vseh papežev po njem ter da bo tudi v prihodnje obveljal. O pomenu ženske v Cerkvi je povedal, da je velik in da se bo lahko še povečal, nikakor pa ne pride v poštev vprašanje duhovniškega posvečenja žensk.

FRANKFURT — Italijanska založba Rizzoli je na oktobrskem knjižnem sejmu v Frankfurtu, predstavila tudi tretjo knjigo papeža Benedikta XVI. o Jezusu, in sicer o njegovem otroštvu. Povedala je, da se za prevode te knjige zanimajo založbe iz kar 32 držav.

VATIKAN — Tiskovni predstavnik Svetega sedeža je napovedal, da bodo povzetkom papeževih nago-

vorov pri splošnih avdiencah lahko v svojem jeziku prisluhnili tudi arabsko govoreči romarji. Prvič so jim to omogočili pri splošni avdienci v sredo, 10. oktobra. S tem želi papež pokazati svoje zanimanje in podporo kristjanom Bližnjega vzhoda.

KAIRO — Koptski kristjani se zaradi novih muslimanskih zastraševanj bojijo napadov nanje, čeprav jim je egiptovski predsednik Mohamed Mursi ob obisku v El-Arišu, kamor so se zaradi groženj s smrtjo zatekli iz Rafaha na severu Sinaja, zagotovil, da je »njihova varnost tudi njegova«.

SANTIAGO — Čilska javna občila so objavila novice, da je 47-letni škof Marco Antonio Ordenes (škofija Iquique) 8. oktobra zaradi očitkov spolnih zlorab naznanil svoj odstop. V Vatikanu so preiskavo proti osumljenemu škofu uvedli že v aprilu, žrtvam pa ponudili psihološko in zdravstveno pomoč.

CARACAS — Generalni tajnik Venezuelske škofovske konference, pomožni škof Jesus Gonzalez de Zarate Salas, je za KNA povedal, da so škofje venezuelskega predsednika Huga Chaveza po zmagi na predsedniških volitvah pozvali, naj konča polarizacijo družbe. Vlada ne sme pozabiti, da se polovica ljudi ne strinja z dosedanjo smerjo.

LURD — Reka Gave je zaradi obilnih padavin prestopila bregove in začela poplavljati. V soboto, 20. oktobra, so morali zaradi visoke vode zapreti poti do romarskega središča, posebej še votline, kjer je bila voda visoka kar meter, oltar je bil ves pod vodo, več sto romarjev pa so gasilci prepeljali na varno. Voda je naslednji dan začela upadati, vodostaj Gave pa je bil še vedno tri metre višji kot običajno.

VATIKAN — Vatikanski državni tajnik kardinal Tarcisio Bertone je 17. oktobra sinodalnim očetom povedal, da je papež Benedikt XVI. vse apostolske nuncijske in druge vaticanske diplomate po svetu (apostolske delegate, stalne opazovalce ...) povabil na srečanje junija prihodnje leto v Rimu. Posvetovali se bodo o svojih nalogah v letu vere.

DUNAJ — Psihiater in psihoterapevt Raphael M. Bonelli je pri razpravi o gledanju psihoterapevta Sigmunda Freuda na religijo kot »kolektivno prisilno nevrozo« na univerzi Sigmunda Freuda v avstrijskem glavnem mestu poudaril, da se je pri 70% psihiatričnih študij izkazalo, da religija bistveno prispeva k dobremu počutju in psihičnemu zdravju.

DÜSSELDORF — Münchenski nadškof kardinal Reinhard Marx je v pogovoru za Rheinische Post izjavil, da v katoliški Cerkvi v Nemčiji manjka "duha". »Cerkev preveč govori o strukturah in morali, premalo pa o svojem pravem cilju. Primanjkuje ji navdušenega prepričanja. Vprašati se mora, ali je Kristus resnično v središču njenega oznanjevanja.«

RIM — Judovska skupnost v Rimu je v sodelovanju s katoliško Skupnostjo sv. Egidija 16. oktobra z demonstracijo pred rimsko sinagogo spomnila na esesovsko deportacijo 1042 Judov leta 1943 v nacistična koncentracijska taborišča. Predsednik italijanske vlade Mario Monti je v svojem govoru posvaril pred protijudovskim razpoloženjem, ki še vedno ni preseženo. Gospodarska kriza neti tudi sovraštvo do tujcev in pogloblja razdore in prepade.

HAVANA — Apostolski nuncij na Kubi nadškof Bruno Musaro je v pogovoru za Radio Vatikan po eni strani izrazil zadovoljstvo nad napovedanimi olajšavami potovanj, po drugi pa previdnost, kajti kubanska vlada je v preteklosti že kaj napovedala, pozneje pa tega ni uresničila.

VATIKAN — Benedikt XVI. se je pri splošni avdienci 31. oktobra na Trgu sv. Petra v Rimu v molitvi spomnil tudi žrtev orkana Sandy, ki je divjal po vzhodni obali ZDA, ter povabil k pomoči prizadetim. Že prej se je papež v molitvi spomnil žrtev tega orkana na Haitiju — "karibski ubožnici" — in na Kubi.

BRATISLAVA — Apostolski nuncij na Slovaškem nadškof Mario Giordana je med mašo v nedeljo, 28. oktobra, vodji slovaške gorske reševalne službe Jozefu Janigi izročil odlok Svetega sedeža, da je bl. Janez Pavel II. novi uradni zavetnik slovaških gorskih reševalcev. Janez Pavel II. je slovaškim škofom, ko so ga obiskali leta 1992, dejal, da je »prehodel vse te gore«. Slovaške namreč.

DUNAJ — Ustanova kardinala Königa je posmrtno odlikovala spomladi umrlega koptskega patriarha Šenudo III. Predsednik ustanove, graški škof dr. Egon Kapellari, je pri izročitvi odlikovanja z denarno nagrado v višini 10.000 evrov koptskemu pravoslavlnemu škofu za Avstrijo Anbi Gabrielu poudaril, da si je rajni patriarh zelo prizadeval v težavnih političnih razmerah za sožitje in enakopravnost koptov in muslimanov v Egiptu.

RIM — Melkitski patriarh Gregorios III. Laham se je zelo razveselil, ko je 16. oktobra med zasedanjem škofovske sinode zvedel, da bo na papeževo naročilo Sirijo obiskala posebna cerkvena delegacija, ki naj bi pomagala doseči spravo, mir in solidarnost med sprtimi stranmi v tej državi. Razžalostilo pa ga je, ko je Sveti sedež zaradi nasilnih obračunavanj v Bejrutu in Damasku obisk te delegacije preložil.

BRATISLAVA — Svet za družino pri Slovaški škofovski konferenci je poslance Narodnega sveta pozval, naj zavrnejo osnutek zakona, ki bi istospolnim partnerstvom zagotovil enake pravice kot zakoncem. Poudaril je, da jih ni mogoče enačiti z naravnimi zvezami med poročenim moškim in žensko.

MANILA — Filipinski škofje so pred praznikom vseh svetih in spomina vseh vernih rajnih politike opozorili, naj pred parlamentarnimi in občinskimi volitvami ne izkoriščajo pokopališč za predvolilno propagando. Transparenti s politično vsebino in tovrstne prireditve ter akcije ne sodijo na kraje rajnih.

ST. PÖLTEN — Škof Klaus Küng je ob 900-letnici samostana avguštinskih kanonikov Herzogenburg poudaril, naj vsi redovniki, tudi če delujejo po župnijah zunaj samostana, živijo v njem, saj »danes potrebujemo takšne oaze duhovnega življenja, vire, iz katerih bomo lahko črpali, ljudi gorečega srca«. Redovnikom so se v samostanu že pridružili tudi nekateri škofijski duhovniki.

VATIKAN — Papež Benedikt XVI. je 3. novembra dopoldne maševal v baziliki sv. Petra za kardinale in škofo, ki so umrli v letošnjem letu. Na praznik spomina vseh vernih rajnih pa je obiskal grobove umrlih papežev ter molil zanje.

IGNACIJ KNOBLEHAR

POTOVANJE PROTI KARTUMU

nadaljevanje in konec

Vendar je Kocjančič v trenutkih, ki so odločali o ladjici in o življenju popotnikov, ostal miren in šegav. Tekal je od gruče do gruče, ladjarjem in pomagačem dajal kratka, mirna, toda odločna povelja in jim s svojo nepopustljivostjo vlival pogum in zavest varnosti. Včasih je stopil na vzvišeno mesto ladje in dajal s trobento na vse strani povelja, saj bi s še tako močnim glasom ne mogel prekričati tulečih strug.

Sredi marca so že pustili vse brzice za seboj. Izpraznili so ladjo, jo dobro umili in dali v red. Potem so pluli dalje. Zjutraj 28. marca so zagledali majhno ladjico, ki se jim je hitro bližala. Knoblehar in dr. Reitz sta se jima peljala naproti. Pred Knobleharjem se je v jutranjem soncu zasvetila na kljunu dahabije zvezda, za katero se je pred štirimi meseci in 29 dnevi v Korosku zaskrbljeno oziral. Kocjančič je dal ladjo ustaviti: provikar in konzul sta stopila nanjo. Kako pristrčno se so pozdravili! Knoblehar je gledal njihove zagorele obraze, ki so pričali o prestanem delu in trudu. Zelo težko nalogo so odlično izvršili. Vsi so ostali zdravi, potniki in ladjarji.

Zvečer so pristali v Halfáji, 2 km pod Kartumom. Drugo jutro, 29. marca, so jih prebivalci misijonske hiše na bregu Modrega Nila navdušeno pozdravili.

Dan nato je bila v ladijski kapelici zahvalna služba božja. Misijonski gojenci so bili oblečeni v lične modre obleke, ki jih jih je Knoblehar pripeljal z Dunaja. Tudi več Evropejcev, Koptov in grških, armenskih in

sirskih trgovcev je prišlo na ladjo. Na bregu Modrega Nila je bilo vse živo pisanega kartumskega prebivalstva. "Ljubljanski list" je v 112. številki l. 1852 zapisal: »Kljub brzicam in kljub zlohotnosti in nespretnosti domačinov se je to potovanje srečno zaključilo. Kaj takega se v zgodovini plovbe še ni bilo zgodilo. V tem letnem času, ko je bila voda v mnogih brzicah komaj poldrugi čevelj (pol metra) visoka, si še nihče ni upal tako veliko ladjo izpostavljati tolikim nevarnostim. Mladi in stari, črni in beli so se gnetli in občudovali čudežno ladjo.« Zmagoslavje dahabije je bilo kakor majhno zmagoslavje krščanstva.

Čez nekaj dni so Jutranjo zvezdo potegnili na suho in začeli popravljati njene poškodbe. Pa niso bile velike. Vrli Kocjančič je tudi ta dela odlično vodil.

Angleški protestantje so že takrat hoteli začeti z misijonom med črnci ob Belem Nilu. Zgodnja Danica je pisala 24. julija l. 1851: »Dr. Knoblehar je poslal z Dunaja Avgsburškemu poštnemu časniku (Augsburger Postzeitung) dopis, v katerem pravi tudi to, da je anglikanska cerkev poskusila izpodriniti katoliško Cerkev tudi na gorenjem Nilu. Poskus se jim je pa pokazil in ga najbrž ne bodo več obnavljali. Ni namreč ravno majhna reč, živeti v vročini do 45 stopinj, se za vselej odpovedati zloznemu in prijetnemu življenju, staviti življenje v nevarnost in gledati, kako umirajo najkrepkejši sodelavci, n. pr. p. Ryllo. Ne vem, ali bi se anglikanskemu misijonarju zahotelo iti tja in pregovoriti svojo družino, da bi šla z njim.«

PRVO LETO V KARTUMSKI HIŠI

O Knobleharju, o kartumski hiši in o konzulu dr. Reitzu je nekatere zanimivosti iz l. 1851-1852 omenil v svojih spisih že imenovani Amerikanec Bayard Taylor, ki je prišel v Kartum dva tedna potem, ko se je Knoblehar s skupino novih misijonarjev pripeljal iz Evrope. Taylor je bil takrat še mlad, imel je šele 26 let.

Rodil se je l. 1825 v Kennett Squaru v zvezni državi Pennsylvaniji. Kadar ni bil na potovanjih, je živel večinoma v New Yorku. Objavil je nekaj zbirk pesmi, mnogo člankov in zanimive potopise. Umril je l. 1878 v Berlinu. V letih 1851 in 1852 je potoval po Egiptu in Vzhodnem Sudanu in napisal angleško knjigo "Življenje in pokrajine ob Nilu" (Life and Landscapes on the Nile), ki je izšla l. 1855 v Ziethenovem prevodu tudi v nemščini.

Taylor se je takoj seznanil s konzulom Reitzom. Ta ga je peljal tudi h Knobleharju. O tem obisku piše Taylor: »Pred nama sta jahala dva služabnika. Šli smo skozi mesto proti prostorni enonadstropni zgradbi katoliškega misijona, stoječi na vrtu ob reki. Stopila sva na dvorišče, ki je sredi njega rastlo veliko tamarindino drevo. Sprejel je naju italijanski redovnik in peljal na drugo dvorišče, ob katerem je bilo provikar-

jevo stanovanje. Tu sva dobila dva druga duhovnika, oblečena v ohlapno vzhodno haljo. Peljala sta naju v veliko, s preprogami pogrnjeno sobo, ki je imela ob steni udoben naslanjač. Okna so gledala na vrt, ves posajen s pomarančevci, smokvami in bananami in poln vonja po jasminu in mimozah. Komaj smo sedli, so misijonarji vstali, ker je vstopil dr. Knoblehar. Ta mož je temeljito izobrazen, govori več jezikov in ima mnogo znanja; zato bodo njegova prihodnja raziskavanja še toliko več vredna. Ko sem se mudil v Kartumu, sem ga večkrat obiskal; mnogo sem zvedel od njega o deželah in prebivalcih Sudana.«

Konzul Reitz je priredil Taylorju v čast večerjo. Med povabljenici je poleg Taylorja zavzemal častno mesto Knoblehar; konzul in Taylor sta ga prišla sama iskat in sta ga po večerji spet spremila do misijonske hiše.

Taylor je iz Kartuma potoval naprej proti jugu. Prišel je pa samo do 12. stopinje in pol, do otoka Aba v deželi Šilukov. Zelo ga je imelo, da bi se peljal po Gazelini reki in gledal čudeže ob njej. Zdelo se mu je pa preveč utrudljivo, saj je potoval samo za zabavo in ne zaradi znanosti. Rajši se je vrnil.

SVETA LUCIJA

13. gruden

God sv. Lucije je postavila Cerkev na 13. december. Mučenci godujejo v koledarju na dan svoje mučeniške smrti. Smrtni dan sv. Lucije je zavrit v legendarnost, vrhu tega pa se je strnilo v njeni osebi več svetnic istega imena. Toda dan njenega koledarskega godu zato ni samovoljen; Cerkev je imela z njim povsem jasen namen.

V tem času, posebno pa na ta dan, takšna je bila vera, po svetu gomazi strahov; svet je odprt, "patet mundus", vsi duhovi prihajajo na dan. Svet se pogreza v temo, najdaljša noč grozi s pogubo in smrtjo. Sredozimka, ženski demon, čigar prvotno pogansko ime nam je danes neznano, straši te dni na območju severozahodno od Balkana in po jugovzhodnem obrobju Alp. Cerkev je se zoperstavila tej ženski pošasti mraka in teme s svetlo osebo svetnice, ki je že z imenom, simbolom, prinašala luč, svetlobo: s sv. Lucijo.

Svetnica Lucija je izbojevala čuden boj. Ni ji uspelo, da bi svojo temno nasprotnico zatrla. Še več. Nasprotnica je opustila svoje pravo ime, tako da ga danes sploh ne poznamo, in privzela Lucijino. Zato še dandanes hodijo v delu Srednje Evrope: med medjimurskimi kajkavci, med panonskimi Slovenci, med gradiščanskimi Hrvati in njihovimi nemškimi sosedi, po južnem Češkem in Moravskem, in po delu Ogrskega v noči od 12. na 13. december "Lucije" in strašijo otroke. Poganška, "temna" Lucija se je tesno oklenila krščanske, "svetle".

Sv. Lucija je na tej strani Alp naposled izvojevala zmago nad Sredozimko. To ji ni uspelo v prvih stoletjih, uspelo ji je šele z drugim valom čaščenja, ki je nastopil v baroku. Toda ta val je poniknil na vzhodnem obrobju slovenskega ozemlja. Baročno čaščenje sv. Lucije, ki je prihajalo od juga, iz Italije, semkaj ni prodrlo. Zato hodi tod, v panonskem območju, še zmerom "temna" Lucija, stara demonska Sredozimka z Lucijinim imenom.

V panonskem delu Slovenije: na vzhodnem robu Slovenskih gor in v Prekmurju zares še danes "po Liciji hodijo". J. Pajku dolgujemo prvo omembo te šege. »Dve ženski ali dva moška se preoblečeta,

in jih imenujejo Lucijo in strežnico. Lucija je črna, strežnica pa bela. Lucija ima velik krožnik, na njem pa dolg nož in oči. Ona sili otroke moliti. Tistim, ki radi molijo, deli od velike koruznice, ki njo seboj ima. Kteri ne molijo, tistim pa oči koplje. Belo oblečena strežnica ima veliko sekuro, na katero so peroti obešene, ki stoje od sekire v stran, kakor ušesa; tega strašila se otroci bojijo, ker mislijo, da bi jih pograbilo, če ne bi pridno molili...«

Ta neokretni, celo dvoumni opis (nekega M. Str. od Sv. Križa na Murskem polju) razložijo poznejša poročila, podoba današnje šege pa podaja najnovejše zbrano gradivo.

Na večer pred godom sv. Lucije, 12. decembra, sta se svoje dni dva moška ali dve ženski našemila v "Lucijo" ("Licijo"), ki je bila črna, in v njeno "strežnico", ki je bila bela. Ponekod v Prekmurju (Turnišče) so spremljali "Licijo" parkeljni. Naloga "Licijina" je podobna Miklavževi: prihaja v hiše, kjer imajo otroke, in zahteva od njih, da naj molijo: »Bóga moli, Bóga moli!« Če ubogajo, jih obdari, če ne, jim zagrozi z vilicami, ki jih ima na krožniku poleg dveh (svinjskih) oči, ali pa z burklami.

Šega je v zadnjih petdesetih letih doživela bistveno spremembo. Ni več "črne Licije" in njene bele strežnice, namesto njiju hodita dve beli postavi, ena je "Licija" (tudi "Luca"), druga njena

"sprevodnica". V Prekmurju je ostala dandanes "Licija" sama.

"Licija" je zavita v belo rjuho in si z belo ruto in belo kopreno pokrije tudi glavo in obraz. Včasih si obraz rajši počrni s sajami ali pobeli s pšenično moko, ali pa tudi zakrije z "larfo" iz belega papirja. Ponekod v Prekmurju (Krog, Lendava) je imela svojčas na glavi roge, narejene iz perja. V eni roki ima krožnik ("tanjér") z očmi, vilicami ali nožem, v drugi pa burkle. Sprevodnica nosi košaro z darovi in zvonček. Koruzna pogača "koruznica" se je umaknila sladkorčkom.

Opis iz Slovenskih gor izpred druge svetovne vojske dolgujemo Ignacu Koprivcu: »God svete Lucije prinese v morečo jesensko enoličnost vsaj nekoliko spremembe. Otroci se na predvečer godu svetnice

Mučeništvo sv. Lucije (neznan slikar)

stiskajo v bajte. Na ušesa vlečejo s ceste prihajajoče glasove, in če čujejo divjji žvižg Lucij, ki se pode po vasi, vztrepetajo, ako njihova vest ni popolnoma čista. Tu in tam vstopijo Lucije v hram. V žensko obleko oblečene postave, namazane po obrazu s sajami, zažvižgajo med vrati in silijo k postelji, izpod katere prihajajo proseči glasovi porednega otroka. Z metlo v roki hočejo nad njega, da bi mu izpraskale oči. Ko pa ne pridiprav obljubi, da bo nehal z vragolijami in se bo otresel nemarnosti, dobe Lucije prijaznejši obraz. Napijejo se ter odidejo dalje po vasi, izpod postelje pa prilze prestrašen otrok, ves blede in objokan...»

Koprivčev opis nemara ni povsem popoln, dejal bi tudi, da je enostranski. Vsekakor drži, da velja za Lucije isto kakor za parkeljne. Znani so primeri, da starši prosijo, naj "Licija" ne pride. Sam sem spremljal "Licije" l. 1963 v Boračevi pri Slatini Radencih. Babica in priletna sosedka sta šli samo k "domačim" in sta vedeli, kako naj se vedeta. Zdi se, se je šega povesod omilila.

V Porabju Lucij ni več. Nekoč pa so dekleta (dve ali tri) v belih oblekah in z obličjem (laflo) na obrazu, hodile po hišah. Nosile so s seboj apnen belež in čopič (bencelj). V hiši so hotele vsakega objeti. Kdor se je branil, so ga poskušale namazati (bacáti) po licu z beležem. Domači so jih obdarovali in jim postregli s pálinko (domače žganje) ali z vinom. Pile so po slamici.

"Licija", naj bo sama ali naj jih bo več, pa je danes bistveno okrnjena. Značilna je dvoličnost (ambivalenca) zagonetne Sredozimke: svetla je in temna, lepa in grda, dobra in zla. Takšna, kakršna hodi danes na panonskih tleh, ne kaže več obeh delov svojega bistva. Od svoje nekdanje nasprotnice, sv. Lucije, je brezobzirno prevzela ime in še njen svetniški pridevek, krožnik z očmi; ostaja tudi bela, "svetla", kakor ona. Samo grožnja z nožem in vilicami (tudi škarjami) na eni strani in obdarovanje na drugi razodevata, kdo se pravzaprav skriva v njej.

V ptujski okolici, pripoveduje Fr. Kotnik, vstane gospodinja na Lucijino že ob dveh zjutraj in gre z veliki posodo za zrnje v žitnico. To posodo napolni z različnim zrnjem – kolikor vrst ga je pač v žitnici. Od vsakega zrnja vzame merico, kakor se ji zdi. Zrnje nato zmeša in zmelje na domačih žrmljah, tako da jih goni narobe. Ko je zrnje zmleto, speče presen kruh, ki ga mora družina še pred sončnim vzhodom pojesti. Ta kruh velja za dobro zdravilo zoper steklino. Tako Fr. Kotnik. To je bil "Lucijin kruh", lucijščak. Pekli so ga tudi drugod po Štajerskem. V Jarenini so pekli Lucijine pogače, ki pa so bile, kolikor je znano, namenjene živini. Testu so primešali nekoliko pepela. Šega je splošno znana v Prekmurju. Okrog Turnišča spečejo za Lucijino poseben opresni, nesoljen kruh, Lucijin kruh. Dobi ga vsa družina in vsa živina s pe-

rutnino vred. Okoli Kroga mju pravijo "licija". Za to "neslano potico" zmeljejo, kakor v ptujski okolici, vseh vrst žita in dodajo tudi otrobe. Tudi v Prekmurju je ga kruh zdravilo zoper steklino. Kdor ga jé, se mu je ni bati. Kar ga ostane, ga spravijo v miznico. Dobi ga tisti, ki morda zbolijo za steklino, ali pa kako drugače. S podobnim namenom pečejo in uživajo Lucijin kruh ("Luziastriezel" v neposredni nemški soseščini na Štajerskem – Lipnica/Leibnitz in okolica).

O Lucijinem kruhu, "lucijščaku", je poročal že l. 1881 Josip Šuman. Na Štajerskem, pravi, peko na dan sv. Lucije majhne kruhe... Prav takšne kruhe, ki vanje vpekó različno semenje in ob Ivanjem nabrane zeli, napekó za živino...

Zimsko obredno pecivo, naj bo že pripravljeno kakorkoli, ni slovenska posebnost. Znano je po vsej jugovzhodni Evropi in po obalnih delih Sredozemlja, samo dan, ko ga je treba peči, je različen. Značilno je, da je treba zanj navadno žita vseh vrst (panspermija), da sodijo vanj dostikrat različna zelišča, nabrana o kresu, ko vsa narava prekipeva življenjske sile, in da ga mora užiti vsakdo v hiši, tudi živina. Korenine te

šega segajo v češčenje rajnikov, pa tudi v čarodejne obrede za pospeševanje rodovitnosti. Za oboje je novo leto pravi čas, za oboje je bilo Lucijino svoje dni pravi dan. Kjer je Lucijin presni kruh iz koruzne moke, je koruza nadomestila drugo žito pač šele pred dvesto leti.

Posebnost slovenskega Lucijinega kruha pa je, da ga je deležen prvi moški, ki zjutraj pride v hišo. To tudi pristavlja J. Šuman,

ko pravi, da dobi tak kruhek prvi "polažar", fant, ki se na vse zgodaj, ko v hiši še vse spi, oglasi in živino v hlevu nakrmi. Fr. Kotnik pravi, da mora na Lucijino, božično in novoletno jutro prvi priti k hiši moški, ne ženska. Moški vošči na Lucijino: »Dobro jutro Bog daj in sveta Lucija.« Nato sede in dobi kos kruha, ki je spečen za ta praznik. Polažar ali poláženik mora priti, sicer mine pri hiši vsa sreča... A treba je tudi poskrbeti, da ne pride tuja ženska prva k hiši. Če se katera spozabi, jo grdo gledajo; Dolinci v Prekmurju ji zagroze, da ji bodo poveznili škaf na glavo.

Prekmurski "polažič" nabere na dvorišču drva, pride z njimi v izbo, poklekne in vošči: »Bog vam daj telko pujsekov, kak je na mojej glavi vlasekov...« Naštevava vse vrste živine in perutnine in želi obilen zarod. Medtem ko izreka voščilo, razmetava polena po vsej hiši. Gorički otroci hodijo na Lucijin dan "po Lucinji" ali po "kodakanju". Koledujejo za obilno nesnost kokoši. Navsezgodaj, že ob štirih zjutraj, pridejo v hišo in vržejo v sobi nekaj polen pod mizo ali v kuhinji pod ognjišče. Drva nakradejo pri sosedu, jih pusté po kodakanju v sobi in vzamejo zato na dvorišču gospodarjeva, ki jih odneso v sosednjo hišo, kjer naredo isto. Voščilo se glasi: »Kokodák, kokodák,

Lucijin kruh – lucijščak

Bog vam dej telko prašičev, kolikor je na moji glavi vlasičkov, Bog vam dej telko kokoši, kolikor je na moji glavi vlasičkov...« V Markovcih in Dolencih v Prekmurju hodijo "kokodakat" dečki in možje. Zgodaj zjutraj pride domači ali sosedov fant ali mož z naročjem drv, položi drva v kuhinji na tla, séde nanja in kokodaka, »da bi kure več jajc nesle.« Za voščilo gospodinja vsakega obdari. V Zgornjih Petrovcih v Prekmurju so hodili do druge svetovne vojske mladi dečki na Lucijino zjutraj od hiše do hiše, prinesli pred vrata velik "pen", stor, in glasno želeli, da bi kokoši dobro nesle in krave dobro "dojile". Šega je izginila.

V Porabju hodijo na Lucijino fantički "kokodakat". S seboj prinesejo slamo ali drva, jih stresejo na tla, nanja pokleknejo in začno govoriti: »Kokodak, kokodak, Bog daj telko belic (jajc) kak slame, pa krave tak okrogle kak belice...« Ali: »Da bi se vértinja (gospodinja) tk obračala okoli ognjišča kak srna...« Ali: »Naj vaše kokoši telko belic nesejo, kak je na poti kamenja, naj majo takšno ritko kak škopnik...«

Raba "Lucija" in "Licija" v članku nikakor ni tiskovna pomota, ampak odseva poimenovanje v različnih krajih.

Gospodinja se fantičem oddolži z denarjem, polena, ki so jih fantiči prinesli v hišo, pa pobere in z njimi na sveti post južino skuha.

Pri južnih in zahodnih Slovenih živi globoko zakoreninjena vera, da prinaša prvi moški obiskovalec na določen dan, postavim, na Lucijino, posebno srečo in izredne, skrivnostne moči. V Porabju ne spustijo ženske v hišo, če se zjutraj prva oglasi. Celo ozmerjajo jo, jo naženejo in za njo mečejo "cemelünjek" (mokra ilovico za mazanje tal). Ženska namreč prinese "šatringe" (uroke) k hiši. Srečo, ki jo prinese k hiši prvi moški obiskovalec, je treba izkoristiti za družino, za živino in za polja. Srečnik zasluži zato plačilo. Nenapisana postava v ljudskem življenju namreč veleva, da je treba kolednika obdarovati, se mu oddolžiti. Obredno plačilo "polażeniku" je Lucijino pecivo, ki pa spet samo prinaša blagoslov. Propad "lucijščakovega" prvotnega pomena je, če ga danes ponekod uporabljajo prevsem – za varstvo proti steklini...

Zmaga Kumer

ADVENT – RES PRIPRAVA NA BOŽIČ?

S prihodom Kristusa Kralja se je končalo cerkveno leto in z naslednjo nedeljo se začne novo, uvaja pa ga advent kot priprava na božične praznike. Ali advent še občutimo tako? Ali pa nas vsakdanost tako zasipava z vsem mogočim, da šele v zadnjem trenutku zvihramo nekaj priprav z vzdihom, naj bi bili prazniki vendar že mimo?

Vijolična barva mašnih oblačil nas kristjane opozarja, da je advent spokorni čas. Ljudsko izročilo pripoveduje, kako resno so ga naši predniki obhajali, se odpovedovali zabavam in več molili. Tisti, ki niso imeli več dela na polju, so radi hodili k jutranjim mašam, tako imenovanim zornicam, kar vsak dan. Danes pa se mnogi v adventu niti ne spomnijo, da je tudi Marija obhajala advent, ko je z Jožefom romala v Betlehem, kjer so se ji dopolnili dnevi...

Kam pa se kristjani odpravimo v adventu? Ali se bomo v srcu vprašali: »Gospod, h komu naj gremo?« (Jn 6,68)? Ali se bomo do-dobra zavedeli, da se bliža praznik Njega, ki je »pot, resnica in življenje?« Ali pa nas bo premotila reklama potovalnih agencij, ki vabijo na smučišča, na počitnice, v tuje kraje – čeprav je morda v bližini ena izmed mnogih domačih romarskih cerkva, vredna ogleda? Menda nam vendar ne bo zmanjkalo časa za pravočasno nabavo mahu za jaslice ali celo na sam božič za slovesno mašo, za polnočnico? Bo

drugo pomembnejše?

Ali se bomo dali premotiti blišču trgovin, ki že v prvih adventnih dneh vabijo na božične nakupe? Ali bo naša priprava v adventnih dneh samo v premišljevanju, kam pojdemo božič "praznovati", koliko bo to stalo, česa nam še manjka za slovesno praznovanje doma in kaj vse naj kupimo otrokom in vnukom, če so nam prazniki postali samo še priložnost za obdarovanje?

Kaj če bi enkrat za spremembo pomislili, da so pri nas tudi ljudje – na primer ona babica pa ta mama ali tista stara teta – ki nikoli ne dobijo darilca za božič? Ali veste, koliko veselja užije človek, ki zanje pripravlja, kar jim bo koristilo, če se bodo razveselili, kar jim bo skromno kosilo naredilo slovesnejše? Ko to pripravljate in zavijate v okrasni papir, hkrati obdarite sebe, ker ne dobiš zahvale, saj za razdelitev poskrbi nekdo drug, na primer Karitas...

V adventu seveda ne smemo pozabiti, da mora biti naš dom do praznikov urejen, Gospodu v čast. Še pomembnejše pa je, da bo do božiča očiščena tudi kamrica našega srca. Ob prvem božiču so angelci oznanjali »mir ljudem na zemlji, ki so Bogu po volji« (Lk 2,14). Na zemlji pa ne bo miru, če ga ni v naših srcih. Prizadevajmo si zanj, potem bo božič svetel in topel, praznik rojstva Kneza miru...

VSAKDANJE ŽIVLJENJE V PALESTINI V JEZUSOVEM ČASU

II. del

DNEVI IN NOČI, KI SLAVIJO GOSPODA

VIII. poglavje

TRGOVCI IN ROPARJI

CESTE IN STEZE

Najvažnejši del trgovine je šel brez dvoma po kopnem. Palestina, ozek pas ozemlja, ki se razteza od severa na jug med puščavami in Sredozemskim morjem, je bila vedno prehodno območje. Odtod pogosti vpadi skozi stoletja, odtod tragična usoda dežele, za katero se prepirajo do današnjih dni. Toda prometne zveze so vse prej kot zložne. Na drugi strani Jordana, na visoki planoti sedanje Jordanije je lahko narediti

ceste in poti: te so prinašale bogastvo Damasku, Palmiri, Balbeku in skrivnostni Petri, kamor je bila zgrajena nasuta cesta. Čisto drugače je pa v sami Palestini. Za prehod iz vzhoda na zahod se je najprej treba spustiti na dno "Ghora" (globoke doline Jordana), se povzpeli po neudobnih soteskah nazaj na višino 700 metrov, potem se pa znova po treh stopnjah spustiti na obalno ravnino. Od juga na sever so tri naravne smeri, pa nobena ni prav pripravna. Najboljša, ki gre po Šefeli, se zaleti v verigo Karmelskega pogorja. Tista, ki gre po dolini Jordana, je zaradi vročine neuporabna cele mesece, vedno pa je neuporabna ponoči, ker je nevarna zaradi gozdnih zverí. Najbolj je v rabi tista, ki gre po grebenih gričev in je prav lepa, saj gre neprestano gor in dol; toda te poti so se Judje, ki so se strogo državi Postave, pogosto izogibali v njenem srednjem delu in so ga raje obšli, kakor da bi šli preko dežele krivoverskih Samarijanov.

V času, ko je živel Jezus, je bila transjordanska smer brez dvoma glavna trgovska os dežele. Ko so karavane iz Kapadokije in Anatolije prekoračile soteske Tavrusa so se v Padan-Aramu združile s tistimi, ki so prihajale iz Mezopotamije sledeč stari poti Abrahama in očakov – puščavo so le redko prečkali v

ravnini črti – ter se usmerile proti jugu do Palestinskega višavja, kamor so vstopile po poti preko Cezareje Filipove ob vznožju Hermona, ali po poteh, ki so se spustile z višin Moába. V obratni smeri so po istih poteh hodile karavane, s pridelki Arabije in vzhodne Afrike, ki so jih prodajale obrežne trgovske ladje z Rdečega morja in Akabskega zaliva, ali pa s pridelki iz Perzijskega zaliva, ki so prihajali preko osrednjega

useka Arabije. Te mogočne trgovine so se udeleževali tudi judovski trgovci, ki so se pridruževali beduinskim veletrovcem, ti pa so imeli trgovino pod popolnim nadzorom in sicer Palmirci na severu, Nabatejci pa na jugu. Tem zadnjim je uspelo celo tekmovati s pomorskim prometom Aleksandrincev, saj se niso obotavljali z lahкими piratskimi ladjami napadati težkih tovornih ladij, iz Petre pa so nadzorovali tri karavanske poti, da ne govorimo o tisti, ki je vodila k bakrenim rudnikom Arabaha. Eden od večjih virov politične in finančne sreče Heroda Velikega je bil, da je znal biti prijatelj in nadzorovalec Nabatejcev.

Znotraj Palestine same ni bilo nobene trgovske poti, ki bi bila tej primerljiva po pomembnosti za trgovino. Poleg treh poti v smeri sever-jug, ki smo jih videli, je bila na severu še tako ime-

novana "kraljevska cesta", ki se je od pristanišča Cezareje preko Scythopolisa (stari judovski Bet Š'an), kjer je presekala pot jug-sever po gričih in se pri Deratu na navezala glavno cesto proti Damasku. Bolj na jugu je bila pot iz Jafe preko Nablusa in Sihema, ki je šla med gorama Ebal in Garizim. Končno so bile ceste, ki so šle zvezdasto v vse smeri iz Jeruzalema: dve v Gazo, ena preko Betlehema in druga preko Ued

Sistem palestinskih cest v Jezusovem času

Jordanski g'bor

Sararja; dve v Jopo (Jafo), ena preko Emavs, druga preko Lyde; in predvsem znana cesta v Jeriho, ki se je spustila proti Jordanu, ki ga je dosegla pri zadnji plitvini Bethabari, kraju Jezusovega krsta, kjer se je povzpela v strmine Moába in dosegla veliko cesto, ali pa nadaljevala proti Filadelfiji, današnjemu Amanu.

Koliko so bile vredne te ceste tehnično? Več kot verjetno je, da so bile nekaj povprečnega. Občudovanja vredno delo A. Poidebarda in njegovi čudoviti avionski fotografski posnetki so pokazali, da je Rim v *provinci Siriji*, kot povsod v imperiju izgradil cestni sistem, ki je utrjeval njegovo moč. Našli so prave *viae* z njihovimi ogromnimi kamnitimi ploščami, položenimi v beton. Nekatere so bile bile 5 metrov široke, druge samo 2,5 metra, vendar z izogibalščiči, da so se mogli vozovi srečevati. Potem so bile *viae terrenae*, ceste iz steptane zemlje pokrite s tlakovci, pa tudi karavanske steze, opremljene z znaki in označenimi pokritimi vodnjaki. Našli so tudi mostove, bolj pogosto pa urejene plitvine, kjer so bile na dno struge položene kamnite plošče z vklesanimi globokimi

Šodrasta pot

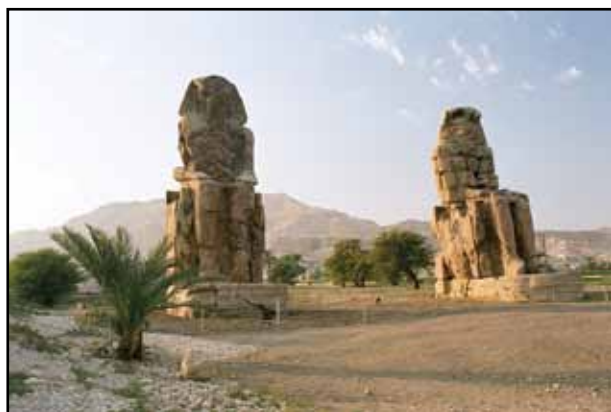
Tlakovana cesta

žlebovi, tako da vozniku ni bilo treba drugega kot vane usmeriti kolesa, pa je varno peljal preko vode. Ali je bila palestinska cestna mreža povezana s tem čudovitim sistemom, ki je označeval vsa naravna pota

v Siriji in Transjordaniji? Tega ne vemo natanko. Raziskave še niso končane, je pa komajda verjetno. Veliko cestno delo v Siriji so opravili Rimljani, medtem ko je meja, ki sta jo Pompej in Avgust postavila ne koleno Evfrata, porinil preko njega šele Trajan, predvsem je pa *limes*, utrjene okope proti nevarnosti Partov, postavil šele Antonin in še pozneje Dioklecijan. Dvomljivo je, da bi rimska uprava pod Avgustom in Tiberijem vložila kaj dosti dela v majčkeno odda-

ljeno upravno enoto, ki ni bila niti provinca, katere trgovina ni bila zanimiva in ki ni bila niti obmejno področje. Še bolj dvomljivo pa je, da bi mali četrti vladarji vlagali svoj denar v posle, ki so bili neskončno manj prijazni kot njihove lastne palače.

POPOTNIKI IN RAZBOJNIKI

Memnonova kolosa

Na teh cestah in poteh je bilo dosti prometa, saj jih v celoti ni bilo veliko. Naj bo jasno, da sploh niso potovali za zabavo ali v želji za novimi spoznanji. Toda v Svetem pismu je neizčrpno Sirahovo pero zapisalo: »Človek, ki je mnogo potoval, je mnogo spoznal, kdor je veliko izkusil, bo pametno govoril« (34,9). In tako je treba priznati, da so bili bogati Judje med turisti, ki so prihajali preživeti zimo v Egipt in so svoje bivanje izkoristili, da so si šli ogledat Memnonova kolosa, Dolino kraljev, Izidin tempelj na Nilovem otoku File, pa tudi na bika Apisa v Memfisu in svete krokodile v Arsinoe (Crocodilopolis) niso pozabili in jim prinesli kolače, kot poroča grški zgodovinar Strabon (64/63 pr. Kr.-24 po Kr.).

Dolina kraljev

Bilo je pa še mnogo drugih razlogov za potovanja. Kaj nimamo pri branju evangelija vtisa, da je bilo judovsko ljudstvo neprestano na poti čez hribe in doline? Pogosto so bile vzrok potovanj družinske vezi: tako je mala Devica Marija obiskala svojo sorodnico Elizabeto – Marijino obiskanje. Romanja so spravila na cesto na tisoče, na desettisoče popotnikov. Predvsem v času velikega velikonočnega praznika se je nepretrgana reka romarjev vzpenjala proti Jeruzalemu in se po končanih obredih vračala, kot je to razbrati iz Lukovega evangelijskega odlomka o malem dečku Jezusu, za katerega sta bila Jožef in Marija prepričana, da je v neki drugi skupini romarjev. Končno in predvsem pa so potovali zaradi posla. Na glavnih cestah ni bilo videti samo judovskih trgovcev, ampak tudi sloke nabatejske popotnike, vplivne babilonske poslovneže, oblečene v svilo in s težkimi obroči v nosu, debele sirske mešetarje,

Izidin tempelj na Nilovem otoku File

pa tudi bakrene Etiopce in sudanske Črnce, da ne govorimo o grških trgovcih, bazarskih dobaviteljih, rimskih davkarjih in seveda podeželanih, ki so prihajali prodajat svoje pridelke na tržnice.

Kadar je bilo treba premeriti večjo razdaljo, so izbrali za odhod začetek tedna, da jih ne bi ustavil obvezni sobotni počitek, ko je bilo dovoljeno prehoditi največ okrog ene milje (1,6 km). Skrbno so se tudi oblekli, saj so bile noči lahko hladne in ni bilo izključeno, da bodo morali spati pod milim nebom. Dnevi so pa znali biti vroči in je bilo treba misliti na žejo. »Opasali so si ledja« (prim. Lk 12,35) in zataknili tuniko za pas, da jim ni bila napoti. V pasu so hranili denar za potovanje, pobožni pa so vanj zataknili celo knjigo Postave. Oskrbeli so se z rezervnimi sandali, za katere je Jezus svojim naročil, naj jih ne jemljejo s seboj (prim. Mt 10,10). Nepogrešljiva je bila bisaga ali popotna torba, kot tudi palica, saj se je bilo včasih

treba braniti. Vrhnji plašč je bil obvezen, če je bilo poletje že mimo ali pa je bilo treba prelesti hribe – tisti debeli plašč, ki ga je sveti Pavel tako cenil (prim. 2 Tim 4,13). Če je popotnik jahal, je nosil s seboj meh z vinom ali s kisom pomešane vode, sicer je pa bil zadovoljen s čutaro. Nikoli pa niso šli na pot brez posušene buče, v katero so dali kamen za obtežbo, da bi mogli zajeti vodo iz obpotnih vodnjakov ne da bi bilo treba prositi za to uslugo kakega brezbožneža, na primer Samarijana.

Sprevod svetega bika Apisa

Če letni čas ni omogočal prenočevati na prostem zavit v plašč, je bil najbolj običajen način, kako priti do prenočišča, poprositi zanj kakega domačina. Gostoljubje je bilo pri Judih velika krepost, kakor je bila pri vseh starih narodih. Vedno se je našlo zavetišče, razen za praznike v Jeruzalemu, ko je bilo mesto natlačeno do kraja. Bila so tudi gostišča. O tem nas pouči Lukov evangelij, ko poroča, da je bilo Božje Dete rojeno v hlevu, ker za njegove starše v prenočišču ni bilo prostora (prim. Lk 2,7). Nekaj podobnega pove prilika o usmiljenem Samarijanu in neka zgodba v spisu *Šabat*. Zdi se pa, da jih ni bilo prav dosti. Brez dvoma so bila nekaj takega, kot so še zdaj karavanseraji v deželah Vzhoda, v katerih ni nič res udobnega: štirikotno obzidje, ki oklepa prostor brez strehe, kamor se nagnetejo živali, leseno stebrišče, ki daje zavetje ljudem in nekaj majčkenih sobic, ki so prihranjene za bogatine.

Za potovanje in za trgovsko tovorjenje je bila običajna žival osel: na gorskih skalnatih in pogosto ozkih poteh mu ni bilo enakega. Bila so tudi prava

V Crocodilopolisu so branili mumije krokodilov

Osel – jezdna in tovarna žival

podjetja, s katerimi so podpisovali pogodbe za najemanje oslov in oslarjev. Spis *Baba Mecia* natančno navaja določbe celo za kakovost živalske krme in največje teže, ki jo je dovoljeno naložiti oslu na hrbet. Za dolga pota so izbirali osle iz Likaonije, ki jih je bilo težko voditi, so bili pa najmočnejši od vseh. Konj, ki so se ga redno posluževali za potovanje Rimljani – bil je najboljši za službo cesarske pošte – je bil pri Judih sicer malo v rabi, so jih pa imeli, saj spis *Šabat* čuti potrebo, da natančno določi pogoje, pod katerimi je bilo mogoče poskrbeti zanj na dan svetega počitka in

Obcestno gostišče

mu dati verigo okrog vratu. Enako je bilo za kamele, ki jih je bilo dovoljeno v soboto peljati ven za žvale ali za nosni obroček. V resnici so te bile prihranjene za veletrgovino z Arabijo in Mezopotamijo, kar pomeni, da so jih imeli predvsem Nabatejci. Kamela je pogosto nosila tovor do 500 kilogramov in je na dan prehodila 40 kilometrov.

Vozove so poznali, rabili so jih pa redko. Potovati z vozom je bilo prihranjeno za bogate, kot recimo za evnuha, dvorjana etiopske kraljice kandáke, ki ga je po opisu Apostolskih del srečal diakon Filip na poti iz Jeruzalema v Gazo, ko je med vožnjo bral preroka Izaija (prim. Apd 8,26-40). To so bile zelo preproste naprave: majhen zaboj iz letev, postavljen na dvoje koles z naperami, ki sta ga vlekli dve živali – konja, osla, muli, tudi vola, če je šlo za prevoz tovora –; oje

je pritiskalo na viher živali preko jarma, jermenom pritrjenega na vrat, kar je vrat živali stiskalo in s tem zmanjševalo njeno vlečno moč (znano je, da so komat za vprego iznašli šele okrog leta 1000 na Zahodu in je pomenil pravo revolucijo). Vozovi s štirimi kolesi so bili Rolls-Royce in Mercedes tistega časa. Načelno so bili prihranjeni za cesarsko družino, toda mali kraljiči in četrti vladarji so jih tudi uporabljali. Za krajše razdalje je bila pa višek razkošja nosilnica, ki so jo nosili štirje služabniki.

Še zadnja značilnost potovanja v Izraelu: razen za čisto kratke razdalje se nihče ni odpravil na pot sam. Vsako potovanje je bilo tvegano in Sirah našteva kar nekaj nevarnosti: peščeni viharji, sončarica, padec

Karavana kamel

konja, in modro svetuje nikdar iti na pot brez molitve k Tistemu, ki daje varstvo in moč. Ali ne govori tudi o neki drugi nevarnosti, ki je bila takrat močno razširjena? Če so se za potovanje zbirali v skupine, če so sestavljali karavane – tudi če so šli na romanje, kot kaže Lukov evangelij (2,44) in se zaupali vodniku, “očesu karavane”, kot pravijo Beduini – to jasno ni bilo za varstvo pred sončarico ali pred nesrečami z jezdniimi živalmi... To je bilo zavarovanje pred tatovi in razbojniki.

Ti so bili kuga tistega časa. Celo v Italiji je imela cesarska policija dosti opraviti z borbo proti tej šibi božji. Pri branju evangelija ostanemo presenečeni, ko ugotovimo, kako pogosta je bila v vsakdanjem življenju nevarnost tatvin, plenitve in napadov

Pot iz Jeruzalema v Jeriho

po cestah. Vlomilce, o katerih zvemo, da so igraje preluknjali hišni zid, ali plenilce, ki so brž pobasali živino, ki se je oddaljila od črede, bi še prenesli. Toda preberimo še enkrat priliko o usmiljenem Samarijanu; o oboroženem napadu, o udarcih in ranah, ki jih žrtev preživi samo čudežno. Celoten dogodek je postavljen na tako zloglasen kraj, da popotniki pohitijo po svoji poti, ne da bi izgubljali čas s pomočjo nesrečnemu ranjencu. In zdaj: kje je ta kraj? Na cesti iz Jeruzalema v Jeriho, eni najbolj prometnih cesta, kaki dva ali tri ure hoda od glavnega mesta (Lk 10,30)! Kaj se je moralo potem dogajati, ko se je človek bolj oddaljil, ko je celo zabredel v puščavo! Da, na gričih in v soteskah Judeje se je v goščavo zalezlo nič koliko brezposelnih pastirjev, beračev, pripravljenih za vsako grdobijo, ubežnih najemnikov in sužnjev, pa tudi "partizanov" in najetih morilcev

iz drhali, ki se je občasno dvigala proti Herodu ali Rimljanom, in dalj se je šlo proti vzhodu bolj so bile te drhali organizirane. Nomadi in napol nomadi izmed tistih, ki jih je dal kralj Aristobul obrezati na silo z grožnjami, se niso obotavljali pognati v karavane z dobro pripravljenimi načrti. »Če niso mogli pleniti drugih, so se plenili med seboj,« pravi Jožef Flavij (*Judovske starožitnosti* XV, 10). Kaj se je moglo proti tej svojati? Pod Neronom je velerazbojnik Eleazar dvajset let vlekel za nos vse policije, dokler ga ni uspelo zgrabiti upravitelju Feliksu (Jožef Flavij, *Judovske starožitnosti* XX, 8). Pametni trgovci so se pogodili z voditelji drhali in jim plačali davek, da jih niso nadlegovali. Včasih so si celo zagotovili pomoč enega razbojnika proti drugemu: to so načini, ki jih je poznal zahod v visokem srednjem veku, si jih pa prvi hip ne moremo predstavljati v deželi in času Jezusa...

angeli za danes

P. Anselm Grün

ANGEL TEME

Če ti želim angela teme, tedaj ne bi rad, da se okrog tebe in v tebi stemni. Nasprotno, tedaj prosim, da bi te angel v tvoji temi obiskal in spremljal. Včasih se nad nas zgrne mrak, če to hočemo ali ne. Včasih se stemni znotraj nas. Tedaj se nenadoma zmrači naše razpoloženje. Pogosto sploh ne vemo, od kod in zakaj se pojavljajo takšni temni občutki. Kadar pomislimo na prihodnost, naletimo na temo. Ne vemo, kako bo šlo naprej. Kadar pozorno pogledamo svoje prijateljstvo, svoj zakon, stojimo pred temnim oblakom. Vse postane grozeče. Strah nas je, da ne bi več našli poti iz teme. In če je zate bila vera doslej luč na tvoji poti, se lahko zgodi, da ti tudi vera potemni, da se Bog skrije za temino v tvojem srcu.

Dandanes številni ljudje trpijo zaradi depresivnih razpoloženj. V depresiji je vse temačno. Vse, česar se je nekdo dotlej veselil, mu zdrsnje iz rok. Človek ima občutek, da sedi v temni luknji, iz katere se ne zna izkupati. V tej luknji ne čuti niti samega sebe. Tu postane vse brezčutno, nesmiselno, temačno. Tu ga ne doseže več luč človeške ljubezni. Dobronamerne besede gredo mimo njega. Besede ljubezni se zdijo plehke. Besede, ki bi mi rade dale nasvet, izzvenijo v prazno. Slišim besede, vendar jih ne razumem. Ničesar mi ne povedo. Mnogi, ki bi radi pomagali drugemu iz njegove temne luknje, občutijo nemoč, da bi sploh mogli kaj doseči. Tu mora priti angel, ki se spusti v to temino in poda roko človeku, ki ga obdaja noč. Takšen angel ne sme imeti strahu pred temo. Zaupati mora v to, da ne bo padel v temačno brezno, ampak da njega samega nekaj drži.

Potreben je pogum, da sestopiš v temno luknjo, da bi bil s tistimi, ki sedijo tam spodaj.

Angel teme je tudi angel noči. To je angel, ki nam govori v sanjah. »Prihodnjič hočem govoriti z angelom, če bo prepoznal moje oči,« piše Rilke v neki pesmi. Če sploh ne vemo, kako naprej, če nas besede drugega ne dosežejo, lahko pogosto sanje privedejo do preobrata. Naš duh se nenadoma spet razjasni. Spremljal sem neko mlado ženo, ki je bila posiljena. Moje besede so jo komaj dosegle, Ni mi

preostalo nič drugega, kot da sem prisluhnil njeni stiski in bolečini ter zdržal njene solze. Nato je sanjala o otroku, ki je plesal po velikanovem nosu. Nenadoma se je v njej vse spremenilo. Prvikrat je spet začela upati. Prvič se je spet čutila živo, spet je občutila veselje do življenja. Česar vse moje besede niso mogle doseči, je dosegel angel s sanjami.

V Svetem pismu Bog pogosto pošlje svojega angela, da ljudem v sanjah da napotek, da jim pokaže nove poti in da jim nakloni gotovost, da je Bog z njimi, da bo njihovo življenje uspelo.

Jožef, ki je ždel globoko v vodnjaku in se je zdelo, da zanj ni rešitve, je v sanjah izvedel, da bo njegovo življenje zagotovo uspelo. Sen je v temo njegovega vodnjaka prinesel luč. Tako ni obupal nad seboj, marveč je trdno verjel v obljubo, ki mu jo je v sanjah posredoval angel.

Želim ti, da bi te obiskal angel noči in ti v sanjah pokazal naslednji korak, ki ti bo pomagal iz teme in te podpiral, da boš napredoval na poti svobode in ljubezni.

PAVEL IZ TARZA

Za dvanajstimi apostoli, ki jih je neposredno poklical Jezus za časa svojega zemeljskega življenja, so na vrsti podobe drugih važnih osebnosti mlade Cerkev. Tudi oni so darovali svoje življenje za Gospoda, za evangelij in za Cerkev. Gre za moške in žene, ki so, kot piše v Apostolskih delih »zastavili svoje življenje za ime našega Gospoda Jezusa Kristusa« (15,26).

Prvi izmed njih, ki ga je poklical sam vstali Gospod, da bo pravi apostol, je brez dvoma Pavel iz Tarza. Blesti se kot zvezda prve velikosti v zgodovini Cerkev, pa ne samo v njenih začetkih. Sveti Janez Zlatousti ga povečuje kot osebnost, ki je višja od mnogih angelov in nadangelov (prim. Panegirik 7,3). Dante, ki se v Divini Commedii navdihuje z Lukovim evangelijem (prim. 9,15), ga preprosto označi kot "izbrano posodo", kar pomeni orodje, ki ga je Bog izbral. Nekateri drugi so ga imenovali "trinajsti apostol" – in on zares pogosto poudarja, da je pravi apostol, saj ga je poklical Vstali – ali celo "prvi za Edinim". Za Jezusom je gotovo on tista osebnost iz začetkov Cerkev, o kateri smo najbolj obveščeni. Imamo namreč ne samo Lukovo pripoved v Apostolskih delih, ampak kar nekaj pisem, ki izhajajo naravnost iz njegove roke in ki brez posrednikov razodevajo njegovo osebnost in misli. Luka nam sporoča, da je bilo njegovo prvo ime Savel (prim. Apd 7,58; 8,1), v hebrejščini Saul (prim. Apd 9,14,17; 22,7,13; 26,14), kot kralj Saul (prim. Apd 13,21) in da je bil Jud iz diaspore, doma iz Tarza, ki leži med Anatolijo in Sirijo. Zgodaj je šel v Jeruzalem študirat v podrobnostih Mojzesovo Postavo pri nogah vélikega rabija Gamaliela (prim. Apd 22,3). Izučil se je tudi v grobem ročnem delu, v tkanju šotorov (prim. Apd 18,3), kar mu je pozneje omogočilo, da je sam poskrbel za svoje vzdrževanje, ne da bi bremenil Cerkev (prim. Apd 20,34; 1 Kor 4,12; 2 Kor 12,13-14).

Zanj je bilo odločilno spoznati skupnost tistih, ki so se priznavali za Jezusove učence. Od njih je zvedel za novo vero – novo "pot", ko se je temu reklo, – ki je v svoje središče postavljala ne toliko Božji zakon, ampak osebo križanega in vstalega Jezusa, na kate-

rega je bilo odslej vezano odpuščanje grehov. Zanj, judovskega gorečnika, je bilo to sporočilo nesprejemljivo, celo pohujšljivo, zato se je čutil dolžnega preganjati Kristusove vernike celo izven Jeruzalema. Bilo je prav na cesti v Damask v začetku tridesetih let prvega stoletja, ko ga je »osvojil Kristus Jezus« (Flp 3,12). Medtem ko Luka opisuje ta dogodek z dolžnimi podrobnostmi – kako se ga je luč Vstalega dotaknila in v temelju spremenila njegovo življenje, – gre on sam v svojih Pismih naravnost k bistvenemu in ne govori samo o videnju (prim. 1 Kor 9,1), ampak

o razsvetljenju (prim. 2 Kor 4,6) in predvsem o razodetju in poslanstvu v srečanju z Vstalim (prim. Gal 1,15-16) Izrecno se bo označil kot »poklican za apostola« (Rim 1,1; 1 Kor 1,1) ali »po Božji volji poklican za apostola« (2 Kor 1,1; Ef 1,1; Kol 1,1). S tem hoče poudariti, da njegovo spreobrnjenje ni bilo posledica razvoja misli in razmišljanja, ampak sad Božjega posega, nepredvidljive Božje milosti. Od tedaj dalje je vse tisto, kar je bilo prej zanj neka vrednota, po njegovih besedah postalo izguba in smeti (prim. Flp 3,7-10). Od tega trenutka dalje so bile vse njegove sile postavljene v izključno službo Jezusu Kristusu in njegovemu evangeliju. Njegovo življenje bo življenje apostola, ki želi postati »vsem vse« (1 Kor 9,22) brez izjeme.

Od tu izhaja za nas važen pouk: postaviti v središče

svojega življenja Jezusa Kristusa je edino, kar šteje. Tako našo istovetnost bistveno označuje srečanje, skupnost s Kristusom in z njegovo besedo. V njegovi luči je vsaka vrednota obnovljena in očiščena vsake slučajne umazanije. Drug temeljni Pavlov pouk je dihanje veselosti, ki označuje njegov apostolat. Občutil je, da je težak problem dostop poganov k Bogu, ki v križanem in vstalem Jezusu Kristusu ponuja odrešenje vsem ljudem brez izjeme, zato se je posvetil oznanjevanju tega evangelija, dobredno "vesele novice". To je oznanilo milosti, ki ima namen spraviti človeka z Bogom, s samim seboj in z drugimi. Razumel je od prvega trenutka, da ta resničnost ne zadeva samo Judov ali neke določene skupine ljudi, ampak ima

vesoljno vrednost in zadeva vse, ker Bog je Bog vseh. Izhodišče za njegova potovanja je bila Cerkev v Antiohiji v Siriji, kjer je bil evangelij prvič oznanjen Grkom in kjer se je pojavilo ime "kristjani", to je tisti, ki verujejo v Kristusa (prim. Apd 11,20-26). Od tam se je usmeril najprej na Ciper, potem pa večkrat na področja Male Azije (Pizidija, Likaonija, Galacija), potem pa v Evropo (Makedonija, Grčija). Najvažnejša mesta so bila Efez, Filipi, Tesalonika (Solun) in Korint, ne gre pa pozabiti tudi Bereje, Aten in Mileta.

V Pavlovem apostolatu ni manjkalo težav, ki pa se jih je lotil s pogumom zaradi ljubezni do Kristusa. On sam se spominja, da je deloval »v hudih naporih... v ječah... pod udarci, večkrat v smrtni nevarnosti... trikrat so me bičali, enkrat kamnali, trikrat sem doživel brodolom... v nevarnostih na rekah, v nevarnostih pred razbojniki, v nevarnostih pred rojaki, v nevarnostih pred pogani, v nevarnostih v mestu, v nevarnostih v puščavi, v nevarnostih na morju, v nevarnostih med lažnivimi brati; v trudu in mukah, v pogostem bedenju, v lakoti in žeji, v pogostih postih, v mrazu in goloti; poleg tega še vse, kar me dan za dnem zaposluje, skrb za vse Cerkve« (2 Kor 23-28). Iz odlomka v Pismu Rimljanom (prim. 15,24.28) je viden njegov načrt priti prav do Španije, na skrajni konec Zapada, da bi oznanjal evangelij vsepovsod, do kraja takrat znane zemlje. Kako ne bi občudovali takega človeka? Kako se zahvaliti Gospodu, da nam je dal apostola te veličine? Jasno je, da se ne bi mogel spopasti s tako težkimi, včasih obupnimi pogoji, če ne bi bilo razloga brezpogoje vrednosti, spričo katerega ni bila nobena meja dokončna. Vemo, da je bil za Pavla ta razlog Jezus Kristus, o katerem piše:

Mestna vrata iz Pavlovih časov

»Kristusova ljubezen nas stiska,... da tisti, ki živijo, ne bi živeli več zase, ampak za tistega, ki je zanje umrl in bil obujen« (2 Kor 5,14-15), za nas, za vse.

V resnici bo apostol dal najvišje pričevanje krvi pod cesarjem Neronom v Rimu, kjer so ohranjeni in čaščeni njegovi ostanke. Takole je zapisal Klemen Rimski, papež v zadnjih letih prvega stoletja: »Zaradi ljubosumnosti in nesloge je bil Pavel prisiljen pokazati nam, kako se doseže nagrada za potrpežljivost... Potem, ko je pridigal pravičnost vsemu svetu, potem ko je prišel do zadnjih meja Zahoda, je pred oblastniki pretrpel mučeništvo; tako je odšel s tega sveta in dosegel sveti kraj ter s tem postal veliki zgled vztrajnosti« (Korinčanom 5). Gospod naj nam pomaga, da bomo uresničili spodbudo, ki nam jo je apostol zapustil v svojih Pismih: »Postanite moji posnemovalci, kakor sem jaz Kristusov« (1 Kor 11,1).

RELIKVIJE APOSTOLA PAVLA

Apostol Pavel je bil rojen v Tarzu (danes v Turčiji). Točne letnice njegovega rojstva ne poznamo, vsekakor pa je bilo to med leti 7 in 10 po Kr. Prav tako ni znano natančno leto njegove smrti, bilo pa je to v Rimu med leti 60 in 68. Kakšne smrti je umrl zgodovinsko ni dokazano. Najstarejše pripovedi o njegovi mučeniški smrti izvirajo iz 2. stoletja. Prvotno naj bi bil pokopan v katakombah sv. Sebastijana na Via Appia Antica v Rimu, okrog leta 320 pa naj bi dobil nov grob v cerkvi, ki jo je dal zgraditi cesar Konstantin na kraju sedanje bazilike sv. Pavla zunaj mestnega

obzidja (S. Paolo fuori le mura). Pavlu pripisan sarkofag so hranili pod prvotno baziliko sv. Pavla od leta 1285 dalje in je ostal ohranjen nepoškodovan v požaru leta 1823, ko je pogorela vsa bazilika. Na njenem mestu je bila sezidana sedanja bazilika, kjer je mogoče videti Pavlu pripisani sarkofag pod glavnim oltarjem. Po izročilu naj bi ostanke Pavlove glave našli v ostijski baziliki, papež Urban V. pa jih je dal 16. aprila 1369 skupaj z ostanki Petrove glave prenesti v lateransko baziliko, kjer so shranjeni v dveh doprskih kipih nad oltarjem bazilike.

Pavlov sarkofag

Relikviarija v Lateranu

»IN IZVIRNEGA MADEŽA NI NA TEBI«

V molitvi »Tota pulchra es Maria«, ki je nastala na čast Devici Mariji že v 4. stoletju, in ki so jo razni avtorji potem večkrat po svoje "preurejali", se že koj v začetku prepeva: »et macula originalis non est in te«. Teh besedic seveda angleško govoreči narodi niso mogli kar tako pustiti na miru in so takoj dodali besedico "sin", tako da bi se njihov prevod po slovensko glasil: »in madeža izvirnega greha ni na tebi«. Njim so zvesto sledili liturgisti, tudi slovenski, ki so v 2. večernicah odpev za praznik brezmadežnega spočetja priredili takole: »Vsa lepa si Marija in madeža izvirnega greha ni na tebi«. Ti popravki nam pa tudi jasno kažejo, da izraza "madež" in "greh" nista istovetna in da bi ju teologi in pridigarji morali razlikovati pri pridigah na praznik Brezmadežne.

Pri tem si ne morem kaj, da ne bi omenil, da se moderni avtorji katekizmov in teoloških učbenikov ne bojijo uvajati termina greh, kjer ga nihče ne bi smel omenjati, to je v sami definiciji verske resnice o brezmadežnem spočetju. Papež Pij IX je namreč 8. decembra 1854 ta nauk razglasil za versko resnico s temi besedami: »Določamo... da je bila Blažena Devica Marija v prvem trenutku svojega spočetja obvarovana vsakega madeža izvirne krivde«, katehisti in teologi pa papeža drzno popravljajo in namesto besede "krivde" mirno pisarijo "greha", čeprav bi morali vedeti, da ni vsaka krivda tudi greh.

Vsaj na kratko moram tudi omeniti, da je bl. papež Janez Pavel II. popravil latinski svetopisemski prevod Pisma svetega Pavla Rimljanom 5,12 in odstranil iz njega vsako omembo Adama, tako da tudi nam ni več dovoljeno kriviti Adama za vse kazni za greh. Isti papež je tudi jasno razglasil, da biblicisti ne prevajajo dobro 7. verz Psalma 51 (50), ko pišejo: »v grehu me je spočela moja mati«; v izvirniku namreč piše "v vročici", to je v orgazmu, ki pa pri objemu poročenih ni greh, ampak del liturgičnega akta (zanimivo je, da slovenski prevodi vključno z najnovejšim, vztrajajo pri spočetju »v grehu«, medtem ko ima Contemporary

English Version iz leta 1999: »I have sinned and done wrong since the day I was born;« *op. ur.*)

Pojem "madež" se nanaša na razne duševne motnje, ki jih podedujemo od naših staršev, dedov in pradedov. Ena od najbolj razširjenih je nasilnost, ki jo je že Adam podedoval od svojih pradedov in jo prenesel na Kajna, na katero do sedaj nismo bili dovolj pozorni. Tako je n.pr. slavni Mojzes, ki ga častimo kot svetnika, svojim rojakom strogo zabičeval,

da morajo neizprosno **pobiti** svojega lastnega brata, ali sina, ali lastno ženo, ki bi jih zavajali k malikovanju (5 Mz 13,7-10);

morajo tudi popolnoma iztrebiti prebivalce mest, v katerih častijo malike, to je ne samo moške,

ampak tudi ženske, celo vse otroke in vse njihove domače živali (v. 13-18). Veliki svetniški prerok Elija je zapovedal poklati 450 Baalovih svečnikov (1 Kr 18, 40), in prerok Zaharija je staršem zapovedal,

da morajo sami pobiti svoje lastne otroke, ki bi jih zasačili pri malikovanju (Zah 13, 3). Še do nedavnega smo vsi kleriki in nune z veliko pobožnostjo molili Psalm 137 (136), v katerem so Judje v babilonski sužnosti molili: »Blagor mu,

ki zgrabi in trešči otročiče Babiloncev ob skalo« (v. 9). Tudi v naši dobi nam statistike poročajo, da je vsako leto spolnih posilstev žena okoli 80 milijonov, da tudi verni in v cerkvi poročeni možje večkrat dobesedno podivjajo in se znašajo nad svojimi ženami in otroki. Danes nam moderni psihiatri in psihoterapevti opisujejo nešteto dušnih madežev, ki se pojavljajo pri otrocih, ki so posledica zlorab, ki so jih utrpeli njihovi starši in jih potlačili globoko v sebi, ki pa se potem z vso silovitostjo

na novo prebudijo v njihovih otrocih.

Praznik Marije Brezmadežne nam torej v prvi vrsti zagotavlja, da sveti Joahim ni, recimo, vpil nad sv. Ano v 9 mesecih njene nosečnosti; da Devica Marija ni imela nobenih duševnih motenj, ki bi jih dedi in pradedi Joahima in Ane prenesli nanjo, in da tudi ona sama ni z nobenim svojim dejanjem prenesla kakršne koli duševne motnje na svojega Sina Jezusa.

GOSPODOVE JASLI

Ko je Marija rodila Jezusa, ga je – kakor vsaka hebrejska mati – najprej umila. Nato ga je posula s soljo v prepričanju, da ga bo sol okrepila (Ezk 16,4; Job 38,8-9). Roke in noge je trdno povila, da bi ravno rasle. Končno je vsega povila v plenice in ga položila v jasli, ker ni imela zibelke, kakor jo je imel, od Abrahamovih časov naprej vsaka, tudi najbolj revna palestinska mati. Jezusova zibelka so bile torej jasli. Evangelist Luka v kratkem poročilu Jezusovega rojstva (2,1-21) kar trikrat pravi, da ga »je povila v plenice in položila v jasli« (2,7.12.16). Ker so jasli del hleva, lahko z gotovostjo rečemo, da je bil Jezus rojen v hlevu.

Ostanki kamnitih jasli v palestinskem hlevu

Do tod sledimo Luku, ki je od vseh novozaveznih pisateljev najbolj podrobno popisal Jezusovo rojstvo. Njegovo pisanje je za nas edino verodostojno, ker ga je navdihoval Sveti Duh. Mnogi mislijo, da mu je vse to pripovedovala Marija sama. Dvakrat namreč pravi v zvezi z Jezusovim otroštvom, da »je Marija vse to hranila zase in premišljevala v svojem srcu« (2,19.51). Če pa ni zvedel naravnost od Marije, ker je precej pozno prišel v Jeruzalem – okrog leta 36 se je namreč spreobrnil h krščanstvu – je lahko zvedel od tistih jeruzalemskih kristjanov, ki so Marijo osebno poznali. Ker Luka natančno ne pove, kakšne so bile Jezusove jasli in kakšen je bil hlev, v katerem je živela Sveta družina vse do bega v Egipt (Mt 2,13-15), se moramo pač zateči k starinoslovju, ki dobro pozna judovsko življenje v Jezusovem času.

Hlev ni bil samostojna stavba, kakršna so naša gospodarska poslopja s hlevi, razen če so za hlev uporabljali bližnjo naravno ali umetno vdolbena votlina, temveč del enosobne stanovanjske hiše, tako da je bil za nekaj stopnic niže od bivalnega prostora. Lahko pa je bil ves spodnji del visokopritlične hiše, kakršne vidimo pri nas največ na Primorskem. Jasli v hlevu niso stale same zase kot nekakšno korito, temveč so bile pri dnu stene. Če je bil hlev naravna ali umetno vdolbena votlina, so bile jasli pri dnu skalne stene.

Delno so bile vdolbene v steno, prednji del pa je bil iz opeke ali gline. Podobne so bile kamnitemu koritu. Vanje so polagali klajo živini. V take jasli je Marija položila v plenice povitega Jezusa. To je bilo njegovo prvo ležišče na zemlji. »Sam sebe je izničil tako, da je prevzel naravo hlapca in postal ljudem podoben« (Flp 2,7). Postal je ubog, pravi apostol Pavel, da bi po njegovem uboštvu mi obogateli (2 Kor 8,9).

Ali sta bila zraven vol in osel, kakor ju vidimo pri vsakih jaslicah, težko pritrdimo. Jezusa naj bi grela s svojo sapo. Bilo je namreč pozimi in hlev za dojenčka ne prav topel kraj. Luka o tem nič ne poroča. Iz njegovega pripovedovanja bi prej skleпали, da je bil hlev tisto noč prazen. Če pa bi že bile v njem živali, bi bile prej ovce, kajti palestinski pastirji so pasli predvsem drobnico.

Na vprašanje, od kod vol in osel, ki ju od 8. stoletja naprej vidimo na vseh jaslicah, odgovarja nenavdihnjen, torej lažni Matejev evangelij. V zgodnjem krščanstvu je nastalo veliko takih evangelijev, največ zato, da so pojasnjevali navdihnjene evangelije in pripovedovali tisto, česar evangelisti niso zapisali. V tem pogledu nekako "dopolnjujejo" evangelije, čeprav jih kristjani niso nikoli povsem enačili z navdihnjenimi evangeliji.

Ta nenavdihnjeni evangelij pojasnjuje, zakaj je Marija položila Jezusa v jasli. Tretji dan po Jezusovem rojstvu, pravi, je stopila prečista Devica Marija iz votline, kjer je rodila Jezusa. Napotila se je v bližnji hlev in tam v jasli, pri katerih sta bila vol in osel, položila Jezusa. Živali sta ga zavzeto molili. Tako se je spolnilo, kar je prerokoval Izaija:

»Vol pozna svojega gospodarja in osel jasli svojega gospoda« (1,3). Ker je tudi prerok Habakuk prerokoval, da se bo Mesija razodel med dvema živalima (3,2), so začeli v 8. stoletju postavljati k Jezusovim jaslim tudi vola in osla.

Greccio – kraj Frančiškovih živih jaslic leta 1223

Od Gospodovih jasli do jaslic

Ne vemo natančno, kdaj so začeli postavljati jaslice po cerkvah in hišah, eno je gotovo, da izvirajo iz božične skrivnosti in da so se nam zdaj tako priljubile, da brez njih ni božiča. Postavljamo jih po cerkvah, hišah in ponekod celo na javnih krajih. Včasih so na vso moč podobne dejanskim okoliščinam Jezusovega rojstva, včasih pa imajo tako izrazit krajevni značaj, da le-tem komaj še ustrezajo. Na glavni železniški postaji v Rimu, *Roma Termini*, železničarji postavijo jaslice iz železniških pragov, tirov, kretnic, čuvajnic, pa tudi pastirji so vsi oblečeni v železničarske obleke. Po Afriki so vsi pastirji temnopolti, celo Jezušček v hlevu je črnc. Pri nas pa ponekod oblečejo pastirje v narodne noše, tako da jaslice ne predstavljajo več samo Jezusovega prihoda med nas, temveč tudi naš prihod k njemu. Jaslice so torej najbolj živa predstavitev božične skrivnosti in najbolj naš izraz umevanja te skrivnosti.

Giotto di Bondone: Frančiškove jaslice v Grecciu

Po vsej verjetnosti so se jaslice razvile iz duhovnih iger, ki so ponazarjale najbolj dramatične dogodke Jezusovega življenja, posebno njegovo trpljenje in vstajenje. Velikonočne igre so prvič izpričane leta 967. Nekoliko pozneje pa so nastale božične duhovne igre. Najbolj verjetno so nastale v 11. stoletju, kajti iz tega časa so znane freisinske božične igre. Iz njih so morale nastati jaslice. Težko si namreč predstavljamo, da bi v božičnih igrah dramatično ponazarjali Jezusovo rojstvo, pa ne postavili jasli, čeprav jaslice takrat še niso bile podobne našim.

Sprva je bilo to samo preprosto korito ali košara.

V njej je bilo seno ali slama, na njej pa je ležalo dete. Košaro so postavili za veliki oltar ali pod glavni križ v cerkvi. Tako ponazarjanje Jezusovega rojstva je izpričano v 13. stoletju v mestu Rouen na Francoskem. Za velikim oltarjem so bile jasli z Detetom, nad njim pa Marijina slika. V višini kora je bil mladenič. Predstavljal je angela, ki je v božični noči naznanil pastirjem Jezusovo rojstvo. Pod njim je bilo pet pastirjev. S cerkvenih obokov pa je odmeval otroški glas: *Slava Bogu na višavah...*

Na razmah jaslic je gotovo močno vplival sv. Frančišek Asiški. Leta 1223, torej tri leta pred smrtjo, je postavil v gozdu pri kraju Greccio blizu mesta Rieti v Laciju za božič žive jaslice. V naravno votlino je postavil jasli. Vanje je dal seno in slamo, k jaslim pa privezal vola in osla. Nad jaslimi je bil oltar, kjer je bila polnočnica. Pri maši je bil sv. Frančišek diakon in menda je tako ganljivo pel evangelij o Jezusovem rojstvu (Lk 2,1-20), da je bilo v njegovem petju mogoče zaznati meketanje ovac, ki so prišle s pastirji k Jezusu. Prostor je bil razkošno osvetljen. Ko so ljudje zvedeli, da bo polnočnica ob živih jaslicah, so trumoma hiteli k votlini.

Sv. Frančišek je prav s tem, da je postavil žive jaslice, in to zunaj cerkve, mnogim omogočil globoko doživetje božične skrivnosti. Jaslice so se ljudem zelo priljubile. Za božič so jih množično postavljali tudi po drugih evropskih deželah. S tem so vedno bolj dobivale tudi krajevni značaj. V Nemčiji tako, da je jasli spodrinila zibelka. V Angliji, Franciji in Španiji so žive osebe pri jaslih zamenjali kipci iz lesa ali gline. Več dni, ponekod celo tednov, so tako ponazarjali Jezusovo rojstvo. V 18. stoletju so bile že skoraj povsod v navadi take jaslice.

Takrat so jih prvič začeli postavljati tudi po hišah. Ljudje niso bili zadovoljni samo z jaslicami v cerkvi, temveč so jih hoteli imeti tudi doma. Ko so jih začeli postavljati po hišah, niso bili več utesnjeni glede tega, kako jih bodo postavili in kako bodo uprizorili božično skrivnost. Prav pri postavljanju jaslic je prišla na dan vsa ljudska domišljija in umetniška ustvarjalnost. Slikarji, rezbarji in kiparji posebno iz vrst nadarjenih samoukov, so naredili tako izvirne kipe in prizore, da se z njimi ponašajo celo narodni muzeji. V tem so se posebno odlikovali italijanski, nizozemski in tirolski umetniki. Kipce so oblačili v značilne vzhodnjaške, posebno beduinske noše ali v noše, ki jih oblačijo ljudje v njihovih krajih. Če so kipce oblačili, so jih navadno izdelali iz lesa, le glave so imeli iz voska.

Slovenske jaslice

Po izvirnosti in iznajdljivosti slovenske jaslice ne zaostajajo za drugimi. Vsekakor morajo imeti nekaj bistvenih prvin božične skrivnosti, če jo želijo pristno uprizoriti. Osrednji del vsakih jaslic je nedvomno hlev. Ta je najbližji zgodovinski resnici, če ima obliko votline. Jezus je bil rojen v eni od votlin na obrobju Betlehema, ki so jo pastirji uporabljali za hlev. O tem pričuje staro izročilo, ki ga ohranjajo ugledni stari pisatelji, kot je sv. Justin (+165), ki je bil doma iz Samarije, torej Jezusove domovine, in zlasti

Slovenske jaslice

sv. Hieronim (+420), ki je 35 let živel v Betlehemu. Za votlino lahko rabi primerno izdolbena skala ali iz skalc, navadno laporjevih, umetno narejena votlina. Lahko uporabimo tudi duplino panja ali primerno razraščeno korenino. Jasli z Detetom naj bodo pri steni votline ali na njeni sredini, da so bolj vidne. Ob

njih postavimo vola in osla.

Ob jaslih sta Marija in Jožef. Marija na desni, ker je Jezusova prava mati, Jožef pa na levi, ker je njegov krušni oče. Pred jasli postavimo nekaj pastirjev, ker so ti v božični noči prišli k Jezusu, kakor poroča Luka (2,15-20). Morda koga od njih postavimo v hlev, druge pa na pot k hlevu. Pastirjev naj ne bo veliko. Tudi takrat jih ni bilo veliko, morda trije ali pet. Šli so posamič ali po dva skupaj. Če je šla z njimi tudi čreda, je šla v tropu, zato ne postavimo najbolj pravilno drobnico na jaslicah, če so ovce razmeščene po vsem prostoru.

Jaslice tudi primerno razsvetlimo, najbolj seveda hlev. Luč najbolj pritegne pozornost gledalca, zato morajo biti lučke tako razmeščene, da naznačujejo pomembnost kraja in dogodka. Jaslice morajo kar najbolj pristno ponazarjati okoliščine Jezusovega rojstva. Z rojstvom je stopil v resnični svet. Prišel je v čisto konkretno človeško revščino. Kolikor bolj jo jaslice ponazarjajo, toliko bolj nas duhovno nagovarjajo. Ker je prišel odrešit vse ljudi, smemo jaslicam dodati svoje značilnosti, kajti njegovo rojstvo je »veliko veselje za vse ljudi« (Lk 2,10).

»OTROCI SO NEOZDRAVLJIVO RELIGIOZNI«

Pred leti je bil v Frankfurtu simpozij o vprašanju: **«Ali potrebujejo otroci vero?»**
Prišel je do zanimivih zaključkov, ki jih je vredno ne le prebrati,
ampak ob prazniku Svete Družine (30. decembra) tudi premisliti in narediti primerne zaključke.

Otroci so »neozdravljivo religiozni,« je poudaril tübingenski katoliški verski pedagog prof. Albert Biesinger. Profesor, ki je dolgo učil v Salzburgu, je poudaril skupaj s svojim evangeličanskim kolegom Friedrichom Schweitzerjem, da otroci potrebujejo versko orientacijo. Ali dosežejo to svojo pravico, je pa odvisno od družine. Biesinger in Schweitzer sta člana tübingenske interdisciplinarne raziskovalne skupine »Učinki verske vzgoje v družini«.

Skupaj z ravnateljem Inštituta za kriminologijo na Univerzi Tübingen, Hansom-Jürgenom Kernerjem in predstojnikom tamkajšnje katedre za otroško in mladinsko psihiatrijo, Guntherjem Klosinskim, sta verska pedagoga poudarila svoje prepričanje, da otroška vera »daje moč za življenje.« Verska zasidranost varuje pred poznejšo brezcilnostjo. V družini versko vzgojeni otroci morejo kot mladostniki in odrasli bolje obvladovati krize. Vendar: vse je odvisno od tega, kakšne predstave o Bogu so jim bile posredovane.

Učinki verske vzgoje v družini so ambivalentni, sta menila Biesinger in Schweitzer. Verska vzgoja v družini more imeti tudi negativne posledice, če vero popačijo »avtoritarne ali destruktivne« družinske

strukture. Po Biesingerjevih besedah je še zlasti negativno, če se verska prepričanja staršev ne skladajo z njihovim vedenjem in ravnanjem. Tudi verska vzgoja pod pritiskom je negativna. Biesinger je opozoril na »čustveno stabilizirajoči učinek v družinski vsakdanjik vključenih 'večernih ritualov'.« Le-ti pospešujejo izoblikovanje samostojnega odnosa do Boga.

Po spoznanjih raziskovalne skupine je družina slej ko prej pomembna instanca verske vzgoje. Važne predpostavke za uspeh so »zdravi odnosi ter stabilne družinske konstelacije.« Potrebne so tudi oblike, ki so za otroke prepoznavne v svoji verski vsebini.

Kriminolog Kerner je na simpoziju poudaril, da tudi verni (religiozni) ljudje niso brez skušnjav. Toda ti laže vidijo poti, da se spet ujamejo in si prizadevajo za to, da se slabo ne bo ponovilo. Mladinski psihater Klosinski je razložil, da more biti religioznost za otroke in mladostnike priložnost, pa tudi ovira za

razvoj njihove osebnosti. Versko doživetje nastane in temelji na prazaupanju in je vključeno v zgodnji odnos do staršev, bratov in sester ter starih staršev. Ali imajo otroci pozitivne ali negativne predstave o Bogu, je močno odvisno od zgodaj opazovanih in kopiranih veznih vzorcev med generacijami.

POLITIKA, ADVENT, PEKA, AMEN

Saša Veronik, ne več rosno mlad in temu primerno izkušen gospod, je stalen sodelavec ljubljanske revije Reporter. Sodelavec, ne reporter, saj ne poroča o politiki in drugih bolj ali manj prijetnih novicah, pač pa se ukvarja s kuhinjo. Ne le s kuhanjem, ampak z vsem, kar je s tem v zvezi: pijačo, pripravo prostora in podobno. Seveda mora biti tudi dober kuhar, predvsem je pa sladokusec, gourmet, pravijo Francozi. To je človek, ki zna uživati ne v količini jedače in pijače, ampak v rafinirani pripravi in vsem, kar je s tem v zvezi, preden se je loti na krožniku. Je tudi kos filozofa, kar tale njegov članek razkriva.

Napisal ga je v lanskem adventu, velja pa do zadnje pike tudi v letošnjem in v vseh prihodnjih.

In še moj obvezni dodatek k vsakoletni božični pisarji: kdaj bom imel predsednika države, ki mi bo po TV zaželel vesel in blagoslovljen božič, kot je to v vsaki evropski državi?

Božični čas, ljubezni čas? Je tudi čas, ko se ljudje najpogosteje sprejo za prazen nič. "Top five" lestvica najpogostejših vzrokov za hud praznični stres.

Stres številka 5, ki sem ga že nekajkrat doživel, butec, je preveč, prezahtevno kuhanje v zadnjem hipu. Vse mora biti perfektno. Pogosto si še popoldne na sveti večer v službi, hitiš po nakupovalnem središču, ker si pozabil zadnjo začimbo, svojo kapriciozno piko na i. Kuhaš nekaj posebnega, česar nisi več. Polomija je programirana, ker otroci veliko pričakujejo in bi v svoji nestrpnosti radi, da se jim povsem posvetiš.

Kaj ko bi, kakor je modro vselej, kadar imaš goste, skuhal, kar ima družina najraje in kar zares obvladaš? Ne le v kuhinji, v vsem stanovanju naj bo mir, veselo pričakovanje. Hišo si okrašiš že dolgo pred slovesnim večerom in tudi trajne sladkarije spečeš v adventu vsaj teden prej.

Številka 4: sla po klinični čistoči, dobesedni napad čiščenja, podobno preganjavici. Kar velja za kuhanje, naj velja za urejanje in čiščenje stanovanja. Samo ne pretiravajte! Ni nujno, da se stanovanje blešči kot betlehemska zvezda repatica. Pa kaj, če je nekje za pomivalnim pultom zrnice nesnage; gostom in družinskim članom je pomembnejše, da si veseli in jim predan. Tistega za pultom, verjemite, ne bo nihče opazil, je le v naših glavah.

Na 3. mestu in hkrati idealen povod za prepir je prepozen nakup božičnega drevesa. Nobeno ne bo pravo, samo izbirek izbirkov. Ljudje smo že taki, da z nekaterimi deli in opravili odlašamo tik do bridkega zadnjega trenutka, preden premagamo odpor, skrit nekje v trebuhu, ne v glavi. Tistih petnajst, za bolj premožne trideset evrov za veliko drevesce (letošnja moda je čim večje drevo s čim manj okraski) pač ne sme biti prehud strošek. Plastično drevo? Zame nikakor. Danes so drevesa posebej gojena in s tem ne škoduješ naravi, preparirana pa tako, da so lepa tudi tri tedne.

Kupovati drevo na sveti večer? Gotovo ne. Pač pa je lahko silno romantično, če imaš svoj gozd seveda, da ga posekaš sam z otroki pred mrakom prav na ta večer.

Stres številka 2: dokler nisem radikalno presekala ta problem kot kak Aleksander Veliki gordijski voz, mi je skvaril marsikatero božičevanje. To je ceneno, slabo in neprimerno stojalo za drevo! Ko so bili leseni križi, si vanj nabil ošiljeno drevo, križ je popustil. Če pa ni takoj, je sredi večera padlo okrašeno drevo s prižganimi svečkami. Uh. In potem kovinske pošasti. Pritrdiš s tremi vijaki... in drevo ne stoji ravno za noben denar. Zdaj imam (nemška zveza potrošnikov) takega, ki ima žig kakovosti in varnosti za drevesa do 230 cm. Ima kovinski obod in tri vijake, a ima tudi konico na dnu kovinske posode, v katero je moč naliti vodo.

Number one, top povzročitelj stresa številka 1: družinski prepiri za praznike. Nobena skrivnost ni, da se v tem čustvenem času, polnem dolgega pričakovanja, ljudje najpogosteje sprejo. Preveč pričakovanja (zelo podobno je pri tistih, ki se obdarujejo na silvestrovo) rodi prehudo napetost. Pari se najpogosteje sprejo, statistično dokazano, zaradi kraja, kje in pri kom bodo praznovali (31 %), o izbiri okrasov in okrasitvi (17 %) in o delitvi dela (12 %). Treba se je držati načela, da bo tak odmev, kot bo glas. Mirno, strpno, kot praznik tudi zahteva, se je treba naravnati. In ko je eksplozija v zraku, greš v klet po vino ali okoli bloka in – spustiš malo pare iz kotla. Seveda pa to ne pomeni, da se o problemih ne bi pogovoril in jih rešil skupaj. Torej: samo ne perfekcionizma!

Kako je sploh nastalo božično praznovanje? Pri nas in skoraj povsod v Evropi je praznik tudi 26. december, štefanovo, praznik svetega Štefana. Božič se v bistvu začne s prvo adventno nedeljo, ki je letos 2. decembra. V tem času do 25. decembra se vsako leto ljudje pripravljamo na praznovanje, kupujemo darila, pečemo kekse, pripravljamo in krasimo svoj dom. Kaj pomeni božič, tudi Slovencem najbolj znana beseda sosedov, Weihnachten? Božič pomeni božji otrok, otročiček ljubkovalno. Nemško-avstrijski Weihnachten pa je iz stare germanščine ze wihen

nahten, kar pomeni v sveti večer. Natale, Noel, Christmas ..., vse se nanaša na rojstvo v betlehemskega hlevu, ko se je Bog "ponižal", da se je približal ljudem v podobi majhnega, nebogljenežnega otročička, da bi jih odrešil. Jezus Bog in Jezus Človek že 2012 let. Zato je božič tudi praznik ljubezni in sprave, čas veselja, a tudi razmisleka. Teologija se je kar nekaj stoletij ubadala s to dvojno vlogo in podobo Jezusa človeka in hkrati Boga. V šestem stoletju postane praznik, kar sta bila pred tem le vstajenje in vnebohod.

Kdaj je bil rojen, natančno ni moč dokazati. *Sveto pismo*, ki je na nekaterih mestih zelo natančno, na drugih pa skrivnostno, navaja zvezdo repatico, o kateri obstajajo današnji trdni znanstveni dokazi; toda ta astronomski pojav, ki ustreza bibličnemu opisu, je bil sedem let pred Zveličarjevimi rojstvom. Ampak od četrtega stoletja dalje velja za datum Kristusovega rojstva 25. december. Ta datum je bil pred tem rezerviran za pogansko praznovanje zimskega obrata, praznik luči (rimski sončni bog Saturn). Janezov evangelij 8,12 (»Jaz sem luč sveta ...«) potrjuje dejstvo, da so s tem hoteli po eni strani izriniti pogansko praznovanje sonca, po drugi strani pa ohraniti praznik na ta za ljudi severne poloble pomemben dan. Kot vemo, se je praznovanje Jezusovega rojstnega dne v Evropi in pri nas utrjevala že v osmem in devetem stoletju in je danes več kot običaj. Največji simbol božičnega okrasja in tudi daleč najstarejše so jaslice. Božično drevo je navada, stara šele nekaj stoletij, adventni venec, ki je nemški običaj, pa celo samo stoletje in pol; v Sloveniji vpeljan šele po osamosvojitvi.

Za ta najbolj osmišljeni čas v letu nekaj za vso družino – recept za kekse, za slastne drobnarije, ki se takoo priležejo h kavi, ko pade mrak. Otroci radi pomagajo, še raje vnučki.

Po kavi dišeči

Sestavine, prosim, kot je vedno pri pecivu, upoštevajte natančno, delajte z ljubeznijo. Gremo. – 250 g moke, ena zravnana čajna žlica pecilnega praška, eno jajce, 4 čajne žličke za espresso zmlete kave (ali instantne), dve enaki žlici kavnega likerja (tudi sirupa), 80 g sladkorja, 1 zavitek vaniljevega sladkorja (burbonska vanilja bi bila imenitna), ščepec soli, 125 g masla, 50 g mlečne čokolade.

Potek: moko presejete skupaj s pecilnim praškom na

delovno površino. V sredino ubijte jajce, dodajte polovico (!) espressa in kavni liker. Porazdelite na moko sladkor, vaniljev sladkor in sol. Mehko maslo sobne temperature porazdelite po kosmičih po robu moke.

Vse te sestavine zgnetite v gladko testo; oblikujte dve krogli, ju zavijte v foliji in zaprite za dobre pol ure v hladilnik.

Pečico segrejte na 180°C. Testo zvaljajte na pomokani površini približno 4 cm debelo. Z ne prevelikimi modelčki izdolbite svoje priljubljene like. Porazdelite jih na papir za peko (v pečici naj bodo na sredinskem utoru) in pecite od 8 do 12 minut.

Čokolado stopite v vodni kopeli, vmešajte preostalo polovico espressa. Napolnite brizgalno vrečko in ohlajene kekse krasite z zelo tankim tulcem, kakor vas je volja.

Z ingverjem začinjeni

Praksa mi je pokazala, da kakovost ingverja v prahu zelo niha.

Sestavine: 100 g kandiranega ingverja, 200 g moke, 200 g zmletih mandljev, 120 g sladkorja v prahu, ščepec soli, čajna žlica ingverja v prahu, žlička naribane (samo rumeni del!) pomarančne lupine, 2 rumenjaka, 200 g masla.

Potek: kandirani ingver drobno seseklajte. Moko presejete na delovno površino in nanjo enakomerno posujte mandlje, sladkor, sol, ingver in pomarančno lupino. Rumenjaka dajte na sredino, maslo v kosmih pa na rob.

Vse čim prej zgnetite v testo in ravnajte enako, kot je opisano v prejšnjem receptu. Pečico spet segrejte (seveda je že segreti, ker je pametno peči različne kekse enega za drugim) na 180 stopinj. Ko bo testo razvaljano na približno 4 centimetre debelo, ga oblikujte. Dobijo se modeli, veliki 40 x 20 cm, z različnimi oblikami, tako da samo enkrat pritisneš in že imaš na desetine keksov. Potem pecite enako kot v prejšnjem receptu in ohladite na mrežici.

Za vse pa velja, da naj domači in gostje kdaj zbrano pokusijo grižljaj s požirkom kave s smetano. Ljudje klepetajo, se bašejo s keksi in sploh ne okusijo raznolikosti, igrivosti okusov in še manj vašega prizadevanja in ljubezni. Toži se mi po kavarnah dunajskega tipa. Pri nas so nekakšni dizajnerski pajzli, Avstrijci pa so jih zaščitili v Bruslju kot kulturno dediščino!

LEP JE ADVENTNI ČAS!

SEBASTIJAN KRELJ 1538 – 25. december 1567

Med slovenskimi protestanti so poleg Primoža Trubarja (1508-1586), očeta slovenske tiskane besede, najbolj zaslužni in znani še trije: Jurij Dalmatin (1547-1589), ki je opravil velikansko delo s prevodom celotnega Svetega pisma v slovenščino (1584); Adam Bohorič (1520-1598) je spisal prvo slovensko slovnico Zimske urice (1584); Sebastijan Krelj (1538-1567) pa si je prizadeval za izboljšanje slovenskega jezika in pisave. Literarni zgodovinar Mirko Rupel, dober poznavalec naše protestantske književnosti, je zapisal: »Sebastijan Krelj je bil človek s širšimi pogledi kakor Trubar, ostrejši mislec, manj zgovoren, a bolj rezek v polemiki. Bil je bolj učen teolog kakor praktičen dušni pastir. Njegova največja zasluga je izpopolnitev pisave in knjižnega jezika. Ker je moral (zaradi prezgodnje smrti) odložiti pero, ko je komaj nakazal nove smernice, je upravičeno trditi, da bi krepkeje uveljavil svoje jezikovne reforme, ko bi mu bilo dano daljše življenje.«

Najbolj učen slovenski protestant

Sebastijan Krelj ni dopolnil niti trideset let. Rodil se je neznanega dne in meseca leta 1538 v Vipavi, ki je bila med slovenskimi zahodnimi kraji najbolj naklonjena novi veri – protestantizmu. O njegovi mladosti ne vemo ničesar. Ob pomoči nekega dobrotnika iz Nürnberga je prišel v Jenó, kjer je študiral štiri leta pri Matiji Vlačiču (Flacius Illyricus). Bistri Vipavec je tam postal magister in Vlačičev pomočnik. »Ta strogi učenjak in neupogljivi bojevnik za dosledno, radikalno smer reformacije bi v tistem času rad ustanovil večje vseučilišče v Regensburgu, da bi tja pritegnil češke, avstrijske in jugoslovanske študente ter napravil iz tega mesta idejno središče za slovensko reformacijo« (Mirko Rupel). Načrt mu ni uspel.

Krelj je svojega učitelja leta 1563 spremljal na potovanju po Istri in Kranjskem. Bil je zelo izobražen: znal je nemški, latinski, grški in hebrejski jezik; poznal je tudi glagolico in cirilico. V Ljubljani je imel nekaj slovenskih in nemških pridig ter si z njimi pridobil naklonjenost Primoža Trubarja, ki je kranjske deželne stanove zaprosil, naj mu dodele Krelja za pomočnika in stanovi so mu avgusta 1563 ugodili. Krelj je ponudbo sprejel in postal drugi ljubljanski pridigar. Ponudil se je tudi, da bo v stanovski šoli dve uri na teden poučeval verouk in druge »dobre umetnosti«. Po Trubarjevem odhodu v Nemčijo julija 1565 je bil Krelj kljub svojim sedemindvajsetim letom imenovan za prvega pridigarja (superintendenta) ljubljanske protestantske občine. Toda že ob nastopu svoje službe je bolehal za jetiko. Podlegel ji je na božični dan, 25. decembra 1567.

«Otročja biblija» – Kreljev katekizem

Temeljito znanje teologije in stroga protestantska smer, ki se je je navzel pri svojem učitelju Matiji Vlačiču, se kaže v Kreljevem nemškem spisu *Christlich bedencken* (celotni naslov se v slovenskem prevodu

glasi: *Krščanski premislek, ali je in koliko je vsak kristjan dolžan soditi in zavreči ločine in sekte, tudi vsakršne javne zmote in verske prepire, tako po pravu kakor tudi dejansko*), ki je izšel leta 1562 v Eislebnu.

»Za nas so važnejši slovenski spisi, ker je z njimi skušal izboljšati slovensko pisavo in knjižni jezik« (Mirko Rupel). Tega še ni mogel pokazati v svojih pesmih, ki so bile deloma izvirne, deloma prevedene iz nemščine in so izšle v raznih pesmaricah. S svojimi zamislimi je prišel na dan v svoji *Otročji bibliji*, ki je izšla leta 1566 v Regensburgu. Čeprav ni nosila imena avtorja, je danes dognano, da je Kreljevo delo, ker se pravopisno in jezikovno močno razlikuje od Trubarjevih spisov. Knjiga vsebuje abecednik, v katerem je tudi latinsko-slovenski slovarček, osrednji del pa obsega katekizem v petih jezikih (slovenskem, hrvaškem, nemškem, latinskem in italijanskem), navodilo za krščansko in pošteno življenje, razliko med protestantskim in katoliškim naukom (antithesis). Katekizemski del se končuje z »zahvalenjem« troednemu Bogu, »ker je v naših tudi slovenskih deželah to zdravu luč svetiga evangelija vžgal inu nam, svojim neumnim mladim otrokom, tu razodel, kar je tim modrim tiga sveta zakril«. Ko našteva razlike med učenjem protestantov in »papistov« (katoličanov), nastopa zoper češčenje Matere Božje in svetnikov. Kot zgled tega »malikovanja« navaja našo priljubljeno molitev Pozdravljena, Kraljica.

«Postila slovenska» in reforma jezika

Kreljev načrt za reformo slovenskega jezika in pravopisa je najbolj dozorel v njegovi *Postili slovenski*. Ta prevod prvega dela postile nemškega protestantskega pisca Johanna Spangenbergja, ki vsebuje razlago nedeljskih in prazničnih evangelijev, je bila zelo priljubljena knjiga med slovenskimi protestanti. V predgovoru je Krelj izrazil upanje, da si bo s to knjigo utrla pot njegova izboljšava jezika

in pisave. »Le-to ortografijo slovenskiga pisma smo mi z vestjo inu z dobrim svitom zastopnih bratov tako postavili inu spomislili tudi na več našiga imena inu jezika ljudi, kir so okuli nas, Dolence, Istrijane, Vipavce & c., kateri skoraj povsod čisteši slovenski govore kakor mi po Kranju inu koroški deželi, do polu nemški. Inu so edni navajeni na to staro slovensko, hrvatsko ter ćurilsko pismo.«

Krelj je torej postavil knjižni jezik na širšo podlago kakor Trubar. V tistem predgovoru je Krelj obrazložil tudi svojo pravopisno reformo. dosledno je rabil znake za sičnike in šumevce, poleg zh je za č vpeljal tudi ch za ć, ki se govori v zahodnih narečjih in ga je izgovarjal tudi Krelj sam; označeval je mehki lj in

nj, ločil je u in v, uvedel je akcentske znake, z apostrofom je pisal predloge h, k, s, z. »Krelj je pisal najboljšo slovenščino izmed naših protestantov,« sodi literarni zgodovinar Ivan Grafenauer. »Ni sicer prosta vseh tujk, vendar presega po čistosti vse sodobnike, zlasti pa se odlikuje po domači in preprosti skladnji.« Njegove reforme pa začasno niso uspele, kajti Krelj je kmalu po izidu prvega dela postile legel v grob. Drugi del, ki ga je po Kreljevem vzoru pripravil Jurij Juričič, so »prestavili« v »gospoda Trubarja kranščino«. Pravi dedič Kreljevih prizadevanj je bil Jurij Dalmatin, prvi prevajalec celotnega Svetega pisma v slovenščino.

islam

P. Samir Khalil Samir

TABU MUSLIMANOV LAŽNA SVOBODA ZAPADA

Primer protiislamskega filma in Mohamedovih karikatur osvetljuje dve različni kulturi: muslimansko, ki izhaja iz diktatur in cenzur, ter zapadno, ki je svobodnjaško protiverska. Preveč posvečenega med muslimani in preveč posvetnega med zapadnjaki. Toda muslimanski svet se spreminja: vedno več je obsodb nasilja. Papežev predlog v Libanonu je bil, graditi sobivanje v različnosti, ne v enakosti.

Škandal protiislamskega filma, izdelanega v Združenih državah, kateremu se je pridružilo izzivanje z nekaterimi Mohamedovimi karikaturami v Franciji, se je rodil iz dveh postavk, ki se ne znata zediniti: na eni strani so muslimani, ki so iz Mohameda in korana naredili nedotakljivi "sveti tabu". Na drugi strani pa je zapad s svojim pojmovanjem skoraj tako neomejene svobode, da pride celo do žalitev vere.

Ti dve skrajnosti ščuvata k manifestacijam in nasilju ves muslimanski svet. Istočasno pa se mnoge muslimanske vlade in organizacije izražajo proti nasilju svojih sovornikov veliko bolj jasno in odprto, kot se je to dogajalo ob danskih Mohamedovih karikaturah. Velja pa tudi za zapadne kristjane: verjetno tudi oni ne bi smeli biti tako brezvoljno podvrženi vladajoči kulturi, ki s tako lahkoto žali vere.

Problem: soočenje zapadne in muslimanske kulture

Ko gledam na te manifestacije, ki so pogosto nasilne, moram reči, da se porajajo iz zares velikega problema, ki ga imamo na Bližnjem vzhodu: nerazumevanje skoraj neomejene svobode v Združenih državah. Poleg tega nimamo niti najmanjšega pojma o svobodi izražanja, ker pač živimo v deželah diktature. Končno je tudi svoboda vesti (ne samo vere) pojem, ki pri nas ne obstoja.

V kritikah muslimanskega sveta in v napadih v raznih deželah so bile tarča Združene države. Neka-

terim svojim muslimanskim prijateljem sem skušal razložiti, da Združene države pri tem nimajo nič: film je posnel nek ameriški Kopt – ali ameriški Jud, kot se je govorilo – vendar to ne zadeva celotne države.

Ta ločenost od države je za arabske dežele nerazumljiva, ker je pri nas cenzura in nadzor nad mediji. Tudi meni se je zgodilo v Egiptu, da sem ob pisanju članka doživel cenzuro vlade in univerze Al Azhar, ker sem dobesečno navedel nekaj verzov iz korana: rekli so mi, da tega ne smem, ker sem kristjan.

Naslednji problem je, da imajo muslimani "svete tabuje", ki vodijo v obsodbo vse tako imenovane "grehe bogoskrunstva", in to še posebno v Pakistanu. Muslimani so tabuizirali svetost korana in Mohameda, toda vedno ni bilo tako. Ta "bolezen" se je začela širiti šele nedavno in raste z nevednostjo in razočaranji v muslimanskem svetu.

V Indiji so imami obsodili film, so pa zahtevali, da se protestniki ne izražajo nasilno. Tudi v Libanonu je voditelj Hezbolaha Sayted Hasan Nasrallah spodbudil hude manifestacije proti filmu o Mohamedu. Treba pa je povedati, da so bile skoraj vse manifestacije vsaj do zdaj miroljubne, brez kakega nasilja ali uničevanja. Pri nas je manifestacija brez nasilja že uspeh. Zdi se mi, da se muslimanski svet uči, in to pot je mnogo glasov, ki obsojajo nasilje pri muslimanskih manifestacijah na veliko bolj odpr način, kot je to bilo ob danskih Mohamedovih karikaturah.

Vatikanski tisk je obsodil nasilne manifestacije, obsodil je pa tudi izdelavo filma in objavo karikatur v Franciji. Moram reči, da je del filma, ki ga je najti na YouTube, zbirka najbolj prostaških odlomkov, postavljen na družabno omrežje in preveden v arabščino z namenom izzivati v kar največji dostopnosti. V filmu je resničen zgodovinski temelj, je pa v njem tudi kup laži. Zgodovinsko dejstvo je, da

je imel Mohamed 18 ali 19 žen, in o tem razpravljajo tudi muslimanski raziskovalci. Zgodovinsko dejstvo je tudi, da je začel več kot 60 vojska (ghazwa, kar pomeni "roparski pohod"). Toda ta dejstva so nalašč predstavljena na tak način, da pohujšujejo muslimane in narede Mohamedovo podobo ogabno.

Nasilje ni opravičljivo

Reakcije muslimanov so prehude. V zapadnem svetu so izzivanja proti katoliški veri mnogo številnejša in večkrat zelo huda. V Franciji sta bili samo letos dve žaljivi predstavi o Kristusu. Ena od teh je predstavljala Kristusa na križu pokritega z iztrebki in jo je delno celo financirala vlada kot umetniško delo.

Na žalost so izzivanja del našega zahodnega sveta, čeprav je krivično izzivati ljudi za tisto, kar verujejo. Po drugi strani pa se je treba naučiti sprejeti tudi določeno količino svobode (in izzivanja) celo glede na svete stvari.

Cenzura je včasih koristna. V Libanonu je bila v zadnjem času prepovedana prodaja knjige – prevod v arabščino iz nemščine – Geschichte des Qorans (Zgodovina korana) Teodorja Nöldekeja, ki je izšla leta 1909, torej pred stoletjem, in ki jo imajo muslimani za škodljivo islamu.

Malo za to prepovedjo, ki so jo dosegli muslimani, so kristjani dosegli prepoved prodaje knjige, ki je grdila svetega Pavla kot ponarejevalca Kristusovega oznanila in kot iznajditelja krščanstva.

Najti srednjo pot med svobodo in spoštovanjem osebnosti

Problem se pojavi, kadar pride nek proizvod naravnost iz tujine, iz zapada, ki je nosilec neke drugačne kulture. Treba se je truditi, da bi dosegli sožitje tudi v naših različnostih, kot je to svetoval Benedikt XVI. ob svojem letošnjem obisku v Bejrutu: iskati edinost v različnosti, ne v enakosti. Vsekakor ne morem narediti krive cele države (Združene države ali Francijo) samo zato, ker je nek njen državljani storil nekaj, kar imam jaz za bogokletno.

Po drugi strani pa hočem reči tudi, da poleg pretiravanja islam s prstom kaže na nekaj resničnega: s sklicevanjem na svobodo se zapad skuša norčevati iz vere. Papež je ob svojem obisku Libanona govoril o nasilju v besedah in dejanjih. Če hočemo svet obvarovati nasilja, se je treba osvoboditi tudi nasilja v besedah, v tem zaničevanja vrednem načinu žaljenja vere. Na žalost pa so zahodni kristjani brezbrizni in prizanesljivi do žalitev krščanstva.

preganjanje kristjanov

NESTRPNOST IN DISKRIMINACIJA KRISTJANOV V EVROPI 2011

Dokumentiramo dogodke na področju vlad, politike, medijev, umetnosti, izobraževanja, delovnih mest in zasebnega življenja.

NESTRPNOST: KJER SO KRISTJANI IN IZRAŽANJE KRŠČANSTVA ODRINJENI NA ROB DRUŽBE

Verska nestrpnost se kaže na različne načine. Pojavljajo se poskusi, kako onemogočiti razna verstva. Kadar to nestrpnost izvaja vlada, to pogosto postane diskriminacija, ki prizadene temeljno svobodo. Kadar to počenjajo posamezniki ali družbene skupine, postane družbeni pojav. Ta pojav mora biti prepoznan in ga je treba obravnavati z mehкими političnimi sredstvi, kot je na primer vzgoja vesti ali prevzganje poklicnih skupin. Tudi umetnost je postala področje protikrščanske dejavnosti. Nekatera najbolj skrunilna in bogokletna dejanja je na žalost najti v umetnostnih razstavah ob klevetniških in opolzkih slikah stvari, ki jih ima večina za svete. Opazovalnica protikrščanske nestrpnosti in diskriminacije zahteva spoštovanje verskega prepričanja pri umetniških skupinah. Vključeni so posamezni umetniki, kot tudi lastniki razstavišč gostitelji. Umetniška dela, ki samo smešijo vero, čemur smo pogosto priče, ne bi smela biti na ogled v javnosti.

IZKLJUČEVANJE KRISTJANOV IZ DRUŽBENEGA IN JAVNEGA ŽIVLJENJA

Mnoge družbene stranpote ne pridejo na dan. Kristjani so nagnjeni k prepričanju, da naj bi ne vzbujali pozornosti glede svojega položaja. Nadležno jim je, ali pa ne vidijo nobene koristi v tem, da bi bili priznani zgolj zaradi pritiska na javnost. Zato mnogi primeri ne pridejo na dan in ne vzbude pozornosti, ki bi jo zaslužili. Nekaj jih bomo našeli.

VELIKA BRITANIJA: novinarji zahtevajo: »Spravite škofe proč iz naše zakonodaje!«

Februar 2011: Z gornjim geslom je novinar Hari kritiziral škofe, ker so glasovali proti podrobnostim v zelo dvomljivem "Equality Bill" in zaradi njihovega stališča o evtanaziji.

ŠPANIJA: velikonočne počitnice so v šolskem koledarju preimenovane v "počitnice trimesečja".

Marec 2011: Vzgojni svet pokrajine Castilla-La Mancha je odločil, da se tradicionalne počitnice za veliko noč preimenujejo v "počitnice med dve-

ma tromesečjema". Podobno je bilo predloženo v Barceloni, vendar je bilo odklonjeno, ker izvirno ime ni povezano samo s krščanstvom, ampak tudi s tradicijami pokrajinske zgodovine.

FRANCIJA: Odpuščen profesor, ker je pokazal film o splavu.

Marec 2011: Profesor zgodovine, ki je pokazal dijakom film o splavu in jim govoril o francoski zakonodaji o splavu, je bil odpuščen.

ŠPANIJA: Akademiki podpirajo odstranitev kapel iz študentskih naselij in univerz.

Marec 2011: Profesorji in akademske oblasti nekaterih španskih javnih univerz so podpisali dokument, ki podpira študentsko "protikapelsko" gibanje. Po nasilju, ki se je primerilo pri kapeli na področju univerze Complutense v madridski četrti Somosaguas, profesorji v dokumentu trdijo, da »kapele in drugi verski simboli nimajo zveze s svobodo vere, ampak s privilegijem katoliške Cerkve, in da je prišel čas, da se ti privilegiji nehajo.«

ŠPANIJA: Politično gibanje socialistične mladine podpira odpravo verskih simbolov in zmanjšanje podpore Cerkvi.

April 2011: Socialistična mladina Španije (Juventudes Socialistas de España) je začela predvolilno kampanjo, ki podpira odpravo vseh verskih simbolov iz javnih šol in postopno zmanjšanje deleža davkoplačevalskega denarja zasebnim šolam in njihovo ukinitvev.

AVSTRIJA: Posestnik ob romarski poti prepoveduje duhovnikom vstop na svojo posest.

Maj: Ena od poti do največjega avstrijskega romarskega svetišča Maria Zell v avstrijskih gorah, vodi skozi gozd, ki je last Josefa Rothwangla. Rothwangl je postavil znak, ki prepoveduje vstop na njegovo posestvo duhovnikom v spremstvu otrok ali mladih, češ da vsi duhovniki zlorabljajo otroke.

VELIKA BRITANIJA: Osebna izkušnja odiranja na rob družbe.

Maj 2011: "Evangelical Premier Media" je izvedel anketo, imenovano "Svoboda posvetovanja s križem". Od tistih, ki so odgovorili, jih je 12% izjavilo, da so osebno izkusili diskriminacijo, drugih 10% pa je izjavilo, da poznajo ljudi, ki so to izkusili.

VELIKA BRITANIJA: Uslužbencu grozili zaradi križa.

Maj 2011: Krščanski električar, ki je zmagal v borbi z delodajalcem zaradi pravice, da ima majhen križ v svojem kombiju, sedaj poroča, da je deloda-

jalec prekršil dogovor. Ta je od električarja Colina Atkinsona po anonimni pritožbi ponovno zahteval, da odstrani križ in mu grozil z disciplinskim postopkom, ko je odklonil. Vendar je delodajalec stisnil rep med noge, ker so njegove grožnje povzročile hrup in kritiko vidnih verskih voditeljev.

VELIKA BRITANIJA: Poslanec zahteva, naj odvzamejo pravico poročanja Cerkvam, ki odklanjajo homoseksualne poroke.

September 2001: Ker v Angliji homoseksualne poroke niso zakonite, so leta 2005 uvedli civilno partnerstvo, ki daje parom enake pravice kot poročenim. Poslanec Mike Weatherley zdaj zahteva, naj Cerkvam, ki odklanjajo homoseksualne poroke, odvzamejo sploh pravico poročanja. Njegova izjava za časopis "The Argus": »Dokler bodo verske skupine mogle odklanjati predsedovanje obredov za homoseksualne pare, bo tukaj diskriminacija. Dokler ne raztrgamo vezi med vero in to deželo, se bomo trudili, da bi našli pravično rešitev.«

FRANCIJA: Prefektura prepoveduje manifestacije "Za življenje", dovoljuje pa proteste levega krila.

November 2011: Francoska krščanska skupina za življenje "SOS Tout-petit" je registrirala manifestacijo proti splavu za 19. november pred pariško bolnišnico Tenon. Čeprav je bila zahteva za dovoljenje oddana pravočasno, je prefektura umaknila dovoljenje zadnji trenutek. Kot vzrok je navedla, da bi bila manifestacija lahko ogrožanje javnega reda in varnosti ni mogoče zagotoviti. Istočasno pa je dobila dovoljenje za manifestacijo skupina, ki je ob prejšnjih prilikah nasilno napadla skupino "Za življenje".

VELIKA BRITANIJA: muslimani neprestano nadlegujejo krščanske sodelavce

November 2011: Nouhad Halawi se je pritožila, da so ona in drugi krščanski sodelavci v brezcarinski trgovini na letališču Heathrow neprestano žrtve sovražne kampanje muslimanskih fundamentalistov. Kot pravi, je pod stalnim pritiskom in grožnjami zaradi svoje vere in zaradi križca, ki ga nosi okrog vratu.

VELIKA BRITANIJA: Raziskava kaže, da so kristjani manjšina na BBC.

December 2011: Pregled sestave uslužbencev na radiotelevizijski hiši BBC je pokazal, da je samo 22,5% uslužbencev kristjanov. V deželi, kjer se večina prebivalcev opredeljuje za kristjane, je dejstvo, da se vodstvo BBC ne potrudi poskrbeti za pošteno navzočnost kristjanov, so nujno potrebne spremembe, je povedal veteran BBC Roger Bolton.

VIETNAM vedno pogostejše kršitve verske svobode

Vietnamske oblasti, ki so jih poprej zaustavili protesti vernikov in urad hanojskega škofa, nočejo odstopiti od svojega protizakontega načrta, da bi uničili Kongregacijo sester sv. Pavla in se polastili zemljišča, ki je cerkvena last, ter z njim bolnišnice sv. Pavla, da bi se s tem okoristili.

To ni edini primer načrtno protiverske politike krajevnih oblasti, je pa tudi kršitev vietnamske zakonodaje, zato je predsednik vietnamske škofovske

konference upravičeno govoril o »nasilju nad vietnamsko versko politiko« in o "preganjanju".

Krajevne oblasti se sklicujejo na nek dokument iz leta 2005, po katerem so verski obredi lahko samo znotraj cerkva in »vlada prepoveduje zbiranje 5 ali več ljudi brez uradnega dovoljenja.« Na podlagi tega bi lahko vernike obtožili tudi, če se zberejo v kaki hiši. Ali se to zgodi ali ne, je odvisno od krajevnih oblasti. Vere in verniki so v njihovih rokah.

Dekret pa ne reče niti ene same besede o gradnji verskih zgradb, ker tudi to služi nadzoru in preganjanju. Kadar so tu ljudje, ki »imajo željo in potrebo po veri in vernosti.« kot pravi dekret, nimajo pa cerkve in se zberejo v kaki hiši k molitvi, jih nemudoma napadejo, pretepaajo in jim grozi aktivisti ali "sile"

krajevnih oblasti, ki so prepričane, da ne kršijo državne zakonodaje. Vse te reči so se dogajale in se še dogajajo v raznih krajih države. Povsod se dogaja, da je politika glede verskih skupin posameznih krajevnih oblasti bistveno drugačna od politike vlade in državne zakonodaje.

MOLITVENI NAMENI ZA DECEMBER

Splošni: Da bi bili preseljenci sprejeti v vsem svetu, posebno v krščanskih skupnosti, z velikodušnostjo in resnično ljubeznijo.

Misijonski: Da bi se Kristus razodel vsemu človeštvu kot luč, ki izhaja iz Betlehema in se odraža na obličju njegove Cerkve.

misijoni

P. Vladimir Kos

iz mojega zakrpanega misijonskega cekarja

BELI NAZARET

Koliko let se ja razlilo po tokijskih ulicah od tistega dogodka, ki ga skriva zagonetni naslov? Tudi če bi jih znal odšteti, bi tega ne hotel napraviti. Morda bo čez toliko in toliko let dovoaj Japoncev, ki bodo znali brati slovenščino, torej tudi to poročilo. Od oseb, ki nastopajo v njem, pa najbrž ne bodo mogli zvedeti kaj več zanimivega. Kdo od nas nastopajočih bo še na zemlji? Seveda bomo živi, ker duša ne more umreti; upam, da se bomo dobro imeli v večnosti ob našem Gospodu. Zemeljski računalniki pa nas ne bodo mogli motiti z vprašanji – do Tja nimajo zveze.

Postal sem prijatelj dveh japonskih družin. Dva brata sta se bila zaljubila v dve sestri, in vice versa. Tako sta nastali dve katoliški družini. Obe ženi sta bili tako lepi in inteligentni, da za ljubosumnost ni bilo prostora. Poleg tega sta imeli obe čudovito lep glas, ki je s članstvom v nedeljskem cerkvenem zboru pridobival na lepoti. Od časa do časa smo se dobili skupaj, tudi nekega meglenege novembra. Prav za božič bi se spet lahko zbrali, s posebnim poudarkom na slavljenju: starejše gospe sin bo tri leta star, mlajši gospe pa se obeta otrok naslednji februar...

Še danes ne vem, kaj mi je dalo idejo, ki sem jo takorekoč vrgel na pladnje, kjer je bilo še nekaj piščanca (moj drugi kozarec vina tudi še ni bil prazen):

»Napravimo si svoje gledališče! Scena: Nazareški vodnjak. Pred njim stojita dve ženi. Ena je bila pred tremi leti zbežala iz Betlehema, kjer so ji ubili dveletnega dečka in moža, ki se je vojakom uprl. Po umoru je zbežala v Nazaret, kjer ima nekaj sorodnikov. Druga žena je Marija; ob njej je triletni Jezušček; Marija je prišla zajemat vodo, ima jo v vedru ob sebi. Obe ženi pojeta; tista iz Betlehema o svoji usodi, Marija pa jo skuša s pesmijo potolažiti.«

Skoraj enoglasno se oglasita obe materi:

»Kdo nam bo dal melodije?«

Ne dam se vreči iz tira sanj.

»Ker bomo čisto svoje gledališče, si bomo izposodili kakšne lepe melodije oper ali operet. Vajin čudoviti glas bo vse spremenil v lepoto.«

Obe bodoči pevki mi skoraj enoglasno vpadeta v besedo:

»In kdo bo poskrbel za glasbo?«

»Jaz,« se oglasi mož mlajše družine, »še vedno imam sintetizator; malo zapraššen bo, vendar...«

Od veselja zaploskamo.

Dve melodiji smo morali najti. In smo ju našli in posvojili; vsi, ki to berete, se gotovo po tihem strinjate z nami, da vira melodij ne moremo izdati. Melodije smo morali malo spreminjati – torej ni bila čista tatvina –, ker smo se odločili za japonsko besedilo. Z njim se je tu in tam morala melodija sprijazniti. Prosil sem obe mami, naj vsaka zase napiše besedilo ob ponavljanju melodije. In da se od nedelje do nedelje dobimo skupaj in tako pripravimo. Še zdaj mi v ušesih zveni njun čudoviti glas. In če k temu prištejete še odlični sintetizator... čutil sem skušnjavo, da bi povabili sorodnike, prijatelje in sosede – ob primerni vstopnini. Skušnjavo sem zapodil, hvala Bogu, v vedno bolj mrzel tokijski zrak. Seveda smo sorodnike, prijatelje in sosede povabili.

Del stanovanja smo spremenili v nekakšen oder, zastrt s posteljnino pregrinjalom. Mož starejše sestre, po poklicu tehnik, je oder napravil tako, da bo s stropa rahlo snežilo na nazareški vodnjak. Menili smo, da se kaj takega spodobi za Nazaret o božiču.

Pri Marijinem besedilu sem malce pomagal, se pravi, teološko. Da je Betlehemko lahko potolažila: Bog je obljubil Mesija, ki bo nekoč napravil ljudi srečne. Tudi tiste, ki so zaradi Boga morali umreti.

In tako smo se zbrali pred odrsko zaveso 23. decembra. Ta dan je na Japonskem državni praznik – cesarjev rojstni dan. Ne vem, ali se dosti Japoncev tega osebno veseli, a vsak Japonec – in še bolj Japon-

ka – se veseli tega prostega dne kot priprave, če ne na božič, pa na novo leto en teden pozneje (novo leto je največji japonski praznik).

Soba je bila polna. Sedel sem čisto zadaj. Pri hiši so imeli majhnega, ljubkega kužka. Nanj naj bi med predstavo pazil. V naročju sem ga imel in dobro sva se razumela. Mlajši mož je vse lepo pozdravil, jim voščil vesel božič in srečno novo leto in se odpravil k sintetizatorju takorekoč za odrom.

Zadonelo je izza odra, neke vrste uvertura. Vse je utihnilo, tako čudovito je zvenelo. Kužek je v mojem toplem naročju zaspal. In prav takrat, ko je žena ob vodnjaku začela peti – ah, kako čudovito! – je nekaj začelo teči iz kužka na moje hlače.

Na odru je bilo nekaj narobe: namesto snežink je začelo rahlo deževati. Ventil za snežinke je odpovedal. Vidim starejšega moža, kako pritiska na ventil visoko zgoraj ob odru, a zaman. Kot da je našel rešitev, pohiti v mojo smer in tukaj ga ustavim. Zagleda me, se malce nasmehne in mi s roko da vedeti, naj mu sledim. Spečega kužka položim na svoj sedež. Sledim

mu v sobo onkraj kuhinje, ki tako lepo diši... Mož se mi opraviči in me prosi, naj si zaenkrat nadenem njegovo delovno obleko tehnika.

Iz daljave prihaja petje. Ali sem bil omenil, da je operna arija duet? Najbrž je naš tehnik našel, kar je iskal, ker je hitro izginil v smeri odra.

Tistega na svojih hlačah ne bi mogel istovetiti s prijetnim ali nevtralnimi vonjem. Obleka, ki si jo nadenem, je topla in mehka in za mrzli tokijski zrak idealna. Če mi bodo dovolili, se v njej vrnem domov.

Ventil za snežinke ni deloval, zato je ta božič v Nazaretu rahlo rosilo. Najbrž bolj v skladu z njegovo zgodovinsko naravo. Kljub temu so se vsi strinjali, da je treba tako čudovito prireditev ponoviti takoj po novem letu. (Brezplačno.)

Starejši mož je vztrajal pri tem, da se s taksijem zapeljem domov. Na njegovi obleki, ki sem jo nosil, so bile vrisane (ali vtisnjene, ne vem) tudi v temi vidne štiri črke, ki so pomenile, da je nosilec te stanovsko prirejene obleke šef mestnega vodovodnega omrežja.

za narodov blagor

P. Bernardin Sušnik

PO PRVEM KROGU VOLITEV PREDSEDNIKA REPUBLIKE SLOVENIJE

Nedelja 11. novembra letos ni bila toliko pomembna zaradi sv. Martina, ki iz mošta naredi vino, pač pa zaradi volitev predsednika Republike Slovenije. Kot prvo je treba ugotoviti, da je večina napovedi dajala absolutno prednost dosedanjemu predsedniku Türku, kar se je spet izkazalo napačno. Na prvo mesto je namreč prišel Borut Pahor s 40,00% glasov. Türk je šele drugi in sicer s 35,84%. Kandidat pomladnih strank dr. Milan Zver je dobil komaj 24,16% glasov, zato se bosta v drugem krogu, ki bo čez tri tedne, pomerila Pahor in Türk.

Take "napačne" napovedi, kot so bile tudi pred temi volitvami, se le prepogosto ponavljajo, zato se človek ne more ubraniti vtisu, da so nalašč prirejene tako, da dajejo prednost kandidatu "stricev iz ozadja", ki ne morejo preboleti izgube oblasti in se pa boje za svoje privilegije. S tem v bistvu prikrivajo ne le svoje nezadržno poželenje po oblasti, ampak tudi vso zločinsko zgodovino svoje komunistične partije in njene tajne izpostave udbe. Morebiti je zanje najbolj značilno, da je tisti, ki je ob osamosvojitvi sestavil slovensko ustavo in se delal velikega demokrata, (bil je tudi med tistimi, ki so šli lani klečeplazit k Jankoviću s prošnjo, naj kandidira za predsednika vlade), prvi začel vreščati vsakokrat, ko je padel kak predlog za spremembo ustave, saj so se on in njegova banda najbolj bali, da bi ne bilo tako kot prej.

Glede na to, da je bila volilna udeležba v Sloveniji komaj 47,60%, to pomeni, da ni šla glasovat niti polovica volilcev. Da je kandidat pomladnih strank, torej protikomunističnih in protitransizijskih, dr. Milan Zver prišel na zadnje mesto, je brez dvoma krivda tistih volilcev, ki se sicer prištevajo med pristaše politike pomladnih strank, na volitve pa sploh niso šli. Dejstvo je namreč, da sta oba, ki se bosta pomerila v drugem krogu volitev, Pahor in Türk, naslednika komunistov. Pahor je predsednik stranke SD, ki se tako ali tako deklarira kot naslednica komunistične partije, kaj je pa Türk je pa dovolj razvidno iz njegovega delovanja v dosedanjem predsedniškem mandatu: ni manjkal na nobeni komunistični in partizanski pasji procesiji, povsod ga je bilo videti v družbi z intrigantom Kučanom, surovim razgrajčem Stanovnikom in njihovim "čudežnim dečkom" Zoranom Jankovičem, ki so ga lani hoteli zrniti za predsednika vlade, pa je klavrno odpovedal, ko je dokazal, da o politiki nima pojma, da o njegovem zadolževanju mesta Ljubljane in sumljivih družinskih poslih, zaradi katerih ga preiskujejo, niti ne govorimo. Krona vsemu pa je bilo odlikovanje bivšemu šefu slovenske udbe Tomažu Ertlu.

Slovenski pregovor pravi, da "gliha vkup štriha". Morebiti se bo kdo spomnil nanj, ko bo prebral, kar je poročal Siol.net pod naslovom "Predsednik Türk pomilostil morilce, nasilneže in preprodajalce mamil".

Danilo Türk je pomilostil 18 državljanov. Med njimi preprodajalca mamil, morilce, goljufe in nasilneže. Tudi 32-letnega preprodajalca kokaina, ki je bil v Italiji obsojen na 12 let zaporne kazni.

Predsednik republike **Danilo Türk** je pred izvolitvijo 2007 obljubil,

da bo pri pomilostitvah zelo pazljiv, toda že v prvem letu svojega mandata je pomilostil pet obsojencev, leta 2009 tri, naslednje leto dva, lani sedem, letos pa dva državljana. Med pomilostjenimi so bili trije obsojeni zaradi umora oziroma poskusa umora, pet zaradi goljufije, štirje zaradi

povzročitve telesne poškodbe, trije zaradi prometa z mamili, dva zaradi povzročitve prometne nesreče, ena zaradi sotorilstva pri ropu, eden zaradi nezakonitega prestopanja meje in eden zaradi razžalitve.

Kar dvakrat je odpustil kazenski pregon 32-letnemu **Vorenu Pavliču**, obtoženemu zaradi kaznivega dejanja neupravičene proizvodnje in prometa z mamili in poskusa kaznivega dejanja izsiljevanja. Prvič ga je pomilostil 25. marca lani, drugič 13. julija letos. Voren Pavlič se je s trgovino z mamili ukvarjal tudi v sosednji Italiji.

Javnost je lani najbolj razburila pomilostitev 80-letnega **Milana Braungartnerja**, obsojenega zaradi poskusa umora prijateljice **Rozalije Polajžar**, ki jo je večkrat brutalno zabodel s kuhinjskim nožem. Slovenske novice so ga označile za morilskega psihopata ter človeka z bogato kriminalno preteklostjo, ob tem pa opozorile na stisko njegove žrtve, ki se je zaradi njegove pomilostitve spet znašla v strahu za življenje.

Izvršitev kazni je odpustil še **Edvardu Petku**, **Adolfu Pipenba-**

cherju, **Janji Štok Bernetič** in **Ivanu Biogaju**. Prvi je bil obsojen na triletno zaporno kazen zaradi poskusa umora. Drugi je dobil pet let in tri mesece zopora zaradi goljufije in grdega ravnanja. Tretja je bila zaradi roba v sotorilstvu obsojena na enoletno zaporno kazen. Četrta pa je bil obsojen na tri leta in štiri mesece zaradi poskusa nadaljevanja izsiljevanja, lahke telesne poškodbe, ogrožanja varnosti in napada na uradno osebo, ko je opravljala naloge varnosti.

Pomilostitev z odpustitvijo preostanka kazni sta bila deležna tudi **Boris Škufca** in **Franc Mamilović**. Prvi je sedel zaradi nadaljevanja neupravičene proizvodnje in prometa z mamili, zaradi česar je bil obsojen na dve leti zopora. Mamilović pa je bil zaradi povzročitve prometne nesreče iz malomarnosti obsojen na štiri leta zopora, odvzeli so mu vozniško dovoljenje za motorna vozila ter prepovedali izdajo novega za pet let, kar pa je razveljavilo ustavno sodišče. **Ljubiši Vasiliću**, ki je bil zaradi goljufije obsojen na dve leti in tri mesece zopora, je predsednik Türk znižal kazen in jo spremenil v pogojno obsodbo.

Seveda se Türk previdno izogne robotam, pri katerih bi si lahko umazal roke. Za take posle ima "čudežnega dečka" Jankovića, ki ga je poslal z napovedjo referendumov v navidezno borbo proti Janši, v resnici pa gre za enega od nešteti poskusov varovati prigrabljene privilegije starih komunistov, saj se stricem iz ozadja tresejo hlače, da bi jih utegnili izgubiti. To je opisal v Financah Uroš Urbas pod naslovom "Hvala, gospod župan".

Motite se, če menite, da sta napovedana referendumata posledica neizčrpnega sovraštva do Janeza Janše.

Sta posledica zelo jasnih ekonomskih motivov proti slabi banki. Tako ljubljanski župan kot poslanec Ivan Vogrin sta svoj zasebni interes postavila pred javni. Ker najetih posojil ne moreta vračati, svoja podjetja rešujeta s stalnim reprogramiranjem posojil. Slaba banka bi od njiju končno zahtevala ali poplačilo najetih posojil ali pa bi jima zasegla deleže v podjetjih. S tem pa bi izgubila kontrolo nad veliko premoženja, ki ga zdaj nadzorujeta. Zato morata preprečiti ustanovitev slabe banke.

Kljub temu je Zoranu Jankoviću treba priznati, da se je doslej dvakrat zelo državniško izkazal. To mislim povsem resno, pa četudi zaradi svojega ega ni postal niti predsednik vlade. Prvič je bilo konec lanskega decembra, ko so mu sindikati molče jedli z roke in brez pripomb podpisali podaljšanje tako imenovanih varčevalnih ukrepov. Druga državotvorna poteza, pa čeprav si s to želi le rešiti premoženje, je zahteva po referendumu. Namreč, prošnji za mednarodno pomoč se bo komaj mogoče izogniti. In očitno je, da Slovenija potrebuje uvoz političnega vodstva, kajti sama država ni sposobna upravljati.

Hvala, gospod župan.

Dovolite kratek ovinek, kako bi se Slovenija razvijala, če bi sprejeli predlagane reforme: zelo verjetno bi Slovenci ohranili svojo suverenost, vendar pa bi se nadaljevalo upadanje konkurenčnosti. Predlagane reforme, predvsem trga dela, so blažev žegen, Slovenija z njimi pridobi komaj kaj konkurenčnosti. V desetletju bi postali država zelo revnih Evropejcev, z enakimi zmožnostmi in perspektivami, kot jih ima danes Bosna. Da ne bomo prihodnje desetletje životarili brez upa na boljše prihodnost, temveč bomo raje evropski protektorat, lahko rečemo le:

Hvala, gospod župan.

Seveda bo cena za mednarodno pogojena posojila zelo boleča: javni sektor bo izgubil veliko delovnih mest, preostalih srečno zaposlenim se bodo plače občutno znižale. Tudi delodajalci v zasebnih podjetjih bodo svojim zaposlenim rekli, da je potrebno še eno znižanje plače, kajti glede na to, kar v Sloveniji ustvarimo, imamo previsoke plače. Že danes lahko rečete:

Hvala, gospod župan.

In kje je v tem desetletju solz in krvi, desetletju odrekanja in izgubljenih možnosti, državniška poteza ljubljanskega župana? Vsi ti kruti ukrepi bodo po 21 letih tranzicije končno prerezali popkovino med državnim proračunom in omrežji, ki se iz njega napajajo. To je edina možnost za ustavev plenjenja državnega premoženja in pretrganje vsemogočne naveze med politiki, bančniki in pomembnimi državnimi direktorji. Tisti, ki nam bodo dali posojila, bodo za poplačilo zahtevali popolno privatizacijo, takšno, kot si je danes niti predstavljati ne moremo. Nikar ne mislite, da bo možno temu nasprotovati. Menite, da bo novi zasebni lastnik simbola našega sprevrženega nacionalnega interesa, najboljšega Mercatorja, še plačeval milijone evrov ljubljanskemu odvetniku, ki bo s tem denarjem financiral svoje razkošno življenje in politično avanturo svoji življenjski partnerici? Za to lahko iskreno rečemo:

Hvala, gospod župan.

Četudi je v vsakem primeru, tako navidezne suverenosti kot mednarodnih posojil, pred nami desetletje velikih odrekanj in bolečin, pa je to edina možnost za postavitev Slovenije na novih temeljih, na temeljih prava in demokracije. Ljubljanski župan očitno edini razume Nietzschejev stavek v kontekstu zdajšnjih razmer: Kar pada, je treba še pahniti.

Hvala, gospod župan.

Oba kandidata, ki gresta v drugi krog volitev, je dobro okarakteriziral zgodovinar dr. Stane Granda v Naši Luči v članku, ki mu je dal naslov "Zastavonoša nestrpnosti"; s katerim je kajpak označil dosedanjega predsednika Türk.

Dosedanji predsednik dr. Danilo Türk, ki želi biti izvoljen še enkrat, večkrat ni mogoče, trenutno po napovedih volilnega rezultata vodi. Pri prejšnjih volitvah se je izdajal za demokrata in nas fantastično prinesel okoli. Takoj po njih je pokazal svojo pravo barvo in jo potrdil z znamenito izjavo o drugorazrednosti vprašanja povojnih pobojev in z odlikovanjem zadnjega ministra komunistične oblasti za notranje zadeve. Verjetno zato, ker je dal uničiti arhive, ki bi dokazovali njihove zločine. Ostalo je manj kot deset odstotkov arhivskega gradiva, in še to povečini tako, ki lahko neti prepire v demokratični javnosti. Podpira ga trda linija nekdanjih komunistov in zlasti vodstvo Zveze borcev ter tisti, ki so obogateli na račun privatizacije nekdanje državne lastnine na čelu s sedanjim ljubljanskim županom, ki je njegov politični ljubljenec. Bolj kot pripadnost komunistični ideologiji ju družijo sovraštvo do demokracije, ki je nastala s slovensko osamosvojitvijo. Podpira ju tudi večina osrednjih tiskanih in elektronskih medijev, ki so trdno v rokah nekdanjih komunistov.

Drugi kandidat je predsednik zadnje vlade in sedaj že bivši šef slovenskih komunistov Borut Pahor. Najhujše sovražnike ima v krogu svojih, ki mu odrekajo opravilno sposobnost. Bolj kot to, da je bil na čelu vlade, ki je morala predčasno odstopiti in da je strahotno zadolžil državo, mu zamerijo prelom z znamenito komunistično nestrpnostjo proti drugače mislečim, zlasti katoličanom. Tisto, kar pri njem resnično

moti, je pomanjkanje odločnosti za prelom s komunistično preteklostjo in predvsem njenimi nosilci. Osebnost mu je težko kaj konkretnega očitati, vendar nas straši njegov izbor najožjih sodelavcev. Ti so ga tudi dejansko onemogočili.

Predvolilni čas sicer najbolj zaznamujeta ekonomska kriza, ki je vedno tudi na robu politične, in politična nestrpnost. Levica, ki kljub dejstvu, da ji je ta pravica pripadala in je možnosti tudi dobila, ni bila sposobna sestaviti vlade, se s porazom ne more sprijazniti. Janez Janša je zanjo smrtni sovražnik in zoper njega so v javnosti dovoljena vsa sredstva. Blatijo ga na vse pretege, pogosto preko meja osnovnih civilizacijskih norm. Nedavno smo mu tako kot ženi in njenemu dojenčku grozili celo s smrtjo. Tuji diplomati, ki so akreditirani v Sloveniji, so nad slovensko politično kulturo zgroženi. Politike pozivajo, naj doumejo, da je prva naloga slovenske politike rešitev gospodarskih težav, ne pa ideološki boj. Žal je njihov glas enak onemu v puščavi. Boj proti sedanji vladi in osamosvojitveni opciji dejansko vodi predsednik države, ki hodi na partizanske in podobne proslave, kritizira vlado in vse, kar ne diši po komunistični preteklosti. Slovenija je njen ujetnik. Prelom z njo vse bolj postaja vprašanje biti ali ne biti slovenske demokracije. Trenutno je najbolj na udaru Cerkev.

Na volitvah bo vsak glas dragocen. Še zlasti iz zdomstva!

Že na večer po končanih volitvah se je na Siol.net pojavil članek brez omembe avtorja z naslovom "Türk je drugorazredni kandidat".

Danilo Türk, ki ga je večina medijev pa tudi javnomnenjskih raziskav že zdavnaj oklicala za zmagovalca, bo šel v drugi krog predsedniških volitev!

Njegove možnosti so slabe – **Danilo Türk** je ostal brez več kot 63 odstotkov glasov vseh volivcev. Da si ne zasluži, da zmaga, priča – poleg njegovega petletnega slabega in razdiralnega mandata – tudi njegov prvi popolnoma nepredsedniški odziv, ko je svoj poraz v prvem krogu (drugo mesto) pripisal različnim ozadjem in drugim krivcem. To, da ni na prvem mestu, ampak je tam **Borut Pahor**, je Türk pripisal razočaranju naših ljudi nad politiko in državo. Pri tem je pozabil, da je tudi sam del te politike in te države in da mora razočaranje volivcev nad seboj pripisati sebi, svojemu delovanju, ločevanju ljudi in specifični obliki kulturnega boja, ki ga je pod njegovo taktirko vodila predsedniška palača celih pet let. Ob pomoči Foruma 21, Stanovnikove organizacije in Jankovičevih bojevnikov.

Türk je tudi dejal, da je rezultat prvega kroga volitev takšen tudi zaradi medijskih manipulacij, zvižčnosti, zaradi medijskih trikov, demagogije in podobnega. To bo moral v maratonu pred drugim glasovanjem zelo natančno pojasniti, že zdaj pa lahko rečem, da gre za

nesprejemljiv napad na medije in novinarje. Še posebej na tiste večinske, ki so mu vseskozi stali ob strani in mu delali zastoj propagando. Türk je z napadom na medije in s tem, da jih je razglasil za najbolj krive, stopil na teren, ki je spolzek in nevaren. In tudi zato si ne zasluži, da v drugem krogu zmaga.

In na koncu je za svoj lastni neuspeh razglasil slabo volilno udeležbo, ni pa se vprašal, čemu so ga – glede na rezultat, ki ga je dobil – pustili na cedilu celo njegovi tradicionalni volivci. Zato, ker je nezanesljiv, visokosten, manipulativen in neprepričljiv. Škandalozno je, da si politik takšnega ranga dovoli krivdo zvaliti na volivce – tisti, ki so hoteli, so ga lahko volili, teh pa je bilo (pre)malo. Volilne udeležbe gospod kandidat Türk pač v demokratični državi ne more predpisovati in tudi zaradi tega hudega, škandaloznega zdrsa si ne zasluži nobene zmage v drugem krogu. Volilno udeležbo so prisilno, partijsko in udbovsko urejali v neki drugi državi, ki je ni več.

Danilo Türk je v svojem prvem odzivu – prepričan je namreč bil, da bo zmagal že v prvem krogu – dokazal, da je v resnici drugorazredni kandidat. Prvorazredni znajo poraz prenesti pokončno in spodobno. Njemu to ni uspelo.

Prepričan sem, da je za rezultat prvega kroga, po katerem je Zver izpadel iz možnosti izvolitve, krivda predvsem na tistih, če že ne kristjanih, pa vsaj onih, ki so proti komunizmu, pa se volitev niso udeležili. Nastaja vprašanje, kaj sedaj, v drugem krogu, ko bosta kandidata Pahor in Türk.

Moj zaključek je tale: v drugem krogu se je treba znebiti enkrat za vselej Türka. Kot ga je dal na čevelj Kofi Anan pri Združenih narodih, tako ga je treba dati na čevelj tudi v slovenski politiki. Zato upam, da bodo tisti, ki so v prvem krogu glasovali za Zvera, dali v drugem krogu svoj glas Pahorju. Nečesa bi se pa morali zavedati tisti, ki ne gredo na volitve: ne voliti pomeni dati možnost Türku pred Pahorjem. Kristjani bi se pa morali zavedati še nečesa: da je namreč odnos do domovine stvar vesti in da je udeležba na volitvah prav tako stvar vesti, saj je tisti, ki se volitev ne udeleži, sokriv za nesreče, ki izhajajo iz prenizke udeležbe.

SPOMINI

DUHOVNIK POKLICAN ALI PRISILJEN

Kadarkoli v šoli deklicam na srce polagam, kaj naj store, da si bodo izbrale stan, v katerega jih Bog kliče, mi vselej očita vest, da nisem storil tako, kakor učim. Nisem molil in prosil Boga za razsvetljenje, tudi nisem vzel v poštev razmer in svojih zmožnosti, marveč sem brez temeljitega premišljevanja stopil čez prag, ki je nad njim napisano: "Virtuti et Musis".

Vest si tolažim z mislijo, da sem že v gimnazijo šel z namenom, da postanem duhovnik. Občevanje z gospodom Tomažem in njegovimi stanovskimi tovariši je ta sklep v meni vedno bolj utrjevalo, tako da mi pač ni bilo treba po osmi dolgo premišljevat, kam naj bi se obrnil.

Na novi maši mi je pridigoval brat, ki je takrat "kaplanoval" v Toplicah. Poudarjal je, da je duhovski stan prvi izmed vseh stanov in najbolj spoštovan. Priznati moram, da mu nisem verjel, čeprav sem sedel v zlatem plašču na častnem sedežu med duhovnimi tovariši in praznično oblečenimi svati, čeprav je name gledala vsa brezniška "župa" s spoštovanjem, kakor ga uživa vsak novomašnik pri našem ljudstvu. Nisem mu verjel in mu danes še manj verjamem. Da je duhovski stan najvzvišenejši med stanovi, dá, to je za vsakega prepričanega kristjana jasno, da je pa najbolj spoštovan?

Nekoč sem prišel po dolgi pešpoti iz Landecka v Mals. Po svoji stari navadi grem v preprosto gostilno, ki je bila združena z mesarijo. V takih "Gasthof und Fleischhauerei" si namreč na Tirolskem zelo dobro in ceno postrežen. Odkazali so mi prav čedno sobico. Očistim se prahu, slečem turista in se oblečem v "duhovnika", ki sem ga nosil v nahrbtniku. Sicer se je bil med razno šaro nekoliko pomečkal, vendar sem bil črno in dostojno oblečen, ko sem se napotil v župnišče, da bi se domenil glede sv. maše. Naslednji dan je bila namreč nedelja. Ker sem bil namenjen na Ortler, bi bil rad zgodaj maševal.

Na stopnicah me sreča gostilničarka in začudeno pogleda, od kod se je ta duhovnik vzel. Jaz ji nisem utegnil razlagati in sem po kratkem "Grüß Gott" odšel skozi v tistih krajih običajno prostorno vežo v trg.

Ko pridem nazaj, je bil moj nahrbtnik že v lepi veliki sobi.

»Oprostite,« se je opravičevala gospodinja, »jaz nisem vedela, da ste duhovnik (Hochwürden).«

Tudi obedovati me niso pustili v "Gaststube" (gostinska soba), ampak so mi postregli v "Gute Stube" (boljša soba), kakor bi bil najmanj kak škof.

In pri nas? Veliko sveta sem tudi v kolarju prehodil, pa se na tujem še nihče ni nad njim spotikal. V Ljubljani sem pa kmalu potem, ko sem bil posvečen, zvedel, da sem "hudičev far". Nihče ne zmerja urad-

nika, delavca, obrtnika, rokodelca ali koga drugega zaradi njegovega **stanu**; edinole duhovnik je izpostavljen zasramovanju prav zato, ker je **duhovnik**.

Med svetovno vojsko, ko sem imel težo globoko pod normalo, grem nekega dne po Komenskega ulici. Nasproti mi pride velik, močan mož, ki me je takoj nabodel.

»Ti hudičev far si lahko tako debel, ko cel dan žreš, jaz revež, pa moram stradati.«

Neki gospod, ki je še mimo mene in slišal ta "laskavi pozdrav", je pogledal njega in mene. Nato se je glasno zasmel. Jaz sem se tudi. Iz "reveža" bi bil prav lahko naredil dva Mlakarja, pa bi bilo najbrž nekaj kil še ostalo.

Če imaš okrog vratu kolar, nisi varen, da ne boš opsovan ne na cesti ne v avtobusu ne v vlaku, in to pri nas, med našim "dobrim ljudstvom".

Izseljenski duhovnik, svetnik Zupančič, mi je pravil, da ga na Francoskem še nihče ni zmerjal zaradi njegovega stanu, čeprav zahaja tudi med delavce, ki so deloma brezverci in komunisti. Čez več let je prišel na oddih v domovino. Ko se je peljal iz Sušaka v Ljubljano v avtobusu, je pa dobil takoj pozdrav. Na neki postaji na Dolenjskem je hotelo več fantov vstopiti. Ko zagledajo v precej polnem avtobusu mojega stanovskega tovariša, začno kričati:

»Ven s farjem! Kaj se je farju treba voziti! Doma naj bo in rožni venec naj moli!«

Pred leti sem srečal na Ledini večjo gručo delavcev in delavk. Vračali so se z nekega shoda. Možje so me pustili v miru, zato sem pa naletel pri ženskah.

»Glej ga, farja,« se je obregnila velika in široka 'ženščina' obme. »S temi je tudi treba pomesti!...«

Takoj nato sem zvedel, na kak način bodo z nami pometali.

»Kadar bomo vse farje pobesili, pa bo dobro,« je zaklicala neka druga za menoj.

Modri možje se shajajo in premišlujejo, kako bi rešili gospodarsko krizo in odpravili brezposelnost, pa ne najdejo zadovoljivega izhoda. Tista "prijazna" ženska ga je našla že pred leti. Vse duhovnike pobesite, pa boste imeli na zemlji raj!

Ob žalostnih zaloških dogodkih nisem imel šole. Zato sem ostal previdno doma. Mojega tovariša Zajca, ki je bil nekoliko obdarjen z obilnostjo života, so razjarjene ženske pognale v beg.

»Le čakaj,« so kričale za njim, »mi ti navrtamo trebuh!«

Seveda gospod ni bil tako nespameten, da bi bil čakal. Vrtanje trebuha je namreč za njegovega posestnika nekoliko nerodna zadeva.

Otroci so mi tiste dni pripovedovali v šoli, kako

so ženske, ko so prišle na Marijin (*danes Prešernov*) trg, vihtele pesti proti frančiškanskemu samostanu in žugale:

»Še golaž bomo delale iz vas!«

Ubogi frančiškani! Pravijo in pišejo, da je treba samostane odpraviti, češ da redovništvo nič ne koristi človeštvu. No, "manjši bratje sv. Frančiška" se lahko s tem tolažijo, da so vsaj za golaž dobri.

So, ki nam prerokujejo svetovno revolucijo. Jaz bi tem "kvaražugonom" skoraj verjel. Zato pa gledam včasih, ko hodim po ljubljanskih ulicah, kandelabre in ugibam, na katerem bom visel. Morda se pa do takrat nekoliko poredim, da bom tudi jaz za golaž dober. Pa bo kdo ugovarjal, češ da so primeri, ki sem jih navedel, le redke izjeme.

Izjeme? Mogoče. Pa so postale tako pogoste, da so že skoraj pravilo.

Rekel bi zopet kdo, da je vsaj razumništvo v občevanju z duhovnikom vedno dostojno.

Vedno? Ne!

Bilo je še pred prevratom. Neko soboto, precej pozno v noč, pride iz Ljubljane družba turistov v Kamniško Bistrico in zahteva sobo, ki je bila že zasedena. Oskrbnica jim pojasni, da spi v njej duhovnik, ki je prišel zaradi nedeljske službe božje. Komaj to zaslišijo, navale na vrata kakor besni. Razbijali so s palicami po njih in kričali:

»Far mora ven! Ven s farjem!«

Svet duhovnika ne mara. Mrzi ga in sovraži.

Moj rajni prijatelj, vojaški superior Jaklič, je veliko občeval s svetom. Po svoji službi je bil navezan na družbo laikov. Vsak dopust je pa preživel med svojimi duhovnimi tovariši. Znal je delati zelo lepe napitnice. Končal jih je navadno z besedami: »Dixit saeculum clero: semper tibi inimicus ero« (*Dejal je svet duhovniku: sovražil te bom vedno*).

Res, tudi svetni razumniki marsikakega duhovnika cenijo in to celo versko brezbrizni, pa ne zaradi njegovega stanu, marveč zavoljo osebnih lastnosti, ki niso z njegovim duhovskim značajem v nikaki zvezi. In še v tem oziru mu včasih škoduje, da je duhovnik. Mislim, da ne trdim preveč, ako pravim, da bi marsikateri duhovnik, ki se udejstvuje kot znanstvenik, pisatelj itd., prišel do večje veljave med svetom, če bi ne bil duhovnik.

Če si prijeten družabnik, si v družbi prijazno sprejet, pa le kot zasebnik, ne kot duhovnik. Da nosiš kolar, torerirajo, če bi ga ne, bi te še rajši imeli.

Zakaj nas sovražijo? Ali jih duhovniki pritiskamo? Ali mi izžemamo iz njih milijone? Ali se mi vozimo v razkošnih avtomobilih, hodimo po dragih kopališčih in se "kopljemo" v šampanjcu za njihove žulje? Ali smo mi krivi resničnih in namišljenih krivic, ki se jim gode?

Gotovo ne! Svoje dni so nam očitali "farške bisage", danes so ti glasovi utihnili. Vedo, da splošno duhovnik gmotno ni v sijajnih razmerah, pa se vendar vsak, ki potrebuje podporo, najrajši nanj obrne.

Vsak dan hodijo po cestah brezposelni. Čeprav gre mimo njih veliko laikov, se ne bo nihče nanje obrnil za podporo. Kakor hitro pa kdo zagleda duhovnika, ima takoj klobuk v roki.

Bilo je že temno, ko me nekoč ustavi v Tavčarjevi ulici mož v povaljani obleki:

»Hvaljen bodi Jezus Kristus! Gospod župnik, če bi mi dali za večerjo; danes nisem imel še nič gorkega v ustih.«

Ko odidem naprej, me sreča profesor Šarabon in mi pravi:

»Pa ste se 'nalimali', da ste mu dali. Ko je šel mimo mene, je na glas godrnjal: 'Teh hudičevih farjev pa ne bom volil, ne, teh prekletih farjev pa ne.' Komaj je pa vas zagledal, se je že odkril in vas ustavil.«

Torej prosi me zato podpore, ker sem duhovnik, obenem pa psuje duhovnike. Ali ni to čudno?

Zakaj nas svet sovraži in zaničuje? Če bi zaničevali duhovnika, ki dela s svojim življenjem pohujšanje, bi človek razumel. Pa ga ne. Prav s takim so še posebno prijazni in ga tudi zagovarjajo, češ da je vsak človek pod kožo krvav... Prav tisti so jim posebno trn v peti, ki so svojemu poklicu zvesti.

Večkrat premišlujem to sovraštvo do duhovnika, pa še nisem prišel do tega, da bi našel njegov izvor. Zato se moram pač zadovoljiti z Jakličevim "referenom": »Dixit saeculum clero...«

Da pa ne bom delal komu krivice, rad priznam, da jih je med nami še mnogo, zlasti med kmetskim ljudstvom, ki spoštujejo duhovski stan.

V vročem poletnem času so pobočja Golice zelo gladka in se lahko prav prijetno voziš po mehki travi, to pa samo, če imaš – kolar pod vratom. Nekemu mojemu tovarišu so se smilile noge in je zato sedel na gladka tla in se podričal navzdol. Ko ga posestnik tistih tal, ki je tam blizu grabil, zagleda, se takoj spravi nanj z grabljami.

»Le počakaj, ti prekleti škric, jaz ti pokažem travo tlačiti.«

Ko pa prileti k njemu in vidi, da ima "škric" kolar, zbere obraz v najprijaznejše gube in pravi:

»Hvaljen Jezus! Gospod naj se le še naprej podričaj!«

Navzlic temu pa pritrjujem rajnemu Jakliču: »Dixit saeculum clero: semper tibi inimicus ero.«

To sem že takrat vedel, ko sem stopil skozi vrata, ki jih stražita v levje kože ogrnjena orjaka.

Morda sem bil pa le poklican...

Nekega dne se mi je na obligatnem sprehodu odvezal čevelj. Moj tovariš Završnik, zelo čeden fant, me je nekoliko počakal, potem pa odšel počasi za drugimi bogoslovci. Tu mu prideta nasproti dve gospodični. Ko ga vidita, se jima v srce zasmili, kakor se je zasmilil usmiljenemu Samarijanu tisti, ki je padel med razbojnike.

»Škoda tako lepega fanta! Gotovo ga je mati prisilila, da je šel v semenišče.«

Ta ganljivi izraz sočutja, ki sem ga mimogrede ujel, ko sem hitel za tovariši, sem nesel še gorkega Završniku. Fant se je prisrčno smejal; saj ni imel ne očeta ne matere, ki bi ga silila v "lemenat".

Take in podobne sodbe so se ob mojem času večkrat slišale, zlasti ko je šlo za "lepe" fante. Izrekale so jih navadno gospodične, lepe in nelepe (grdih pri nas sploh ni). Ali so bile krivične? Na to je pač težko prav odgovoriti.

Ne morem tajiti, da je marsikatera mati silila sina v semenišče, ker je želela imeti v hiši mašnika. Vsaka kmetska hiša je bila ponosna na to, če je imela "gospoda". Ta ponos je izviral iz žive vere, da je mašnik srednik med Bogom in ljudmi. Včasih so pa take materinske želje izhajale tudi iz nekoliko sebične ljubezni. Mati je slutila, da se bo sin oženil, če se bo posvetil posvetnemu stanu, in da bo potem žena zasedla prvi prostor v njegovem srcu. Ker se s to mislijo ni hotela sprijazniti, ga je silila tja, kjer ji po njenih mislih nihče ne bo jemal sinove ljubezni.

Zgodilo se je pa tudi, da je vsa družina tiščala fanta v semenišče, to pa iz gole sebičnosti. Vedeli so, da jim njihov Janez ali Jože nikdar ne bo nič dal če bo šel na "Dunaj" (*na univerzo študirat*). Ako bi pa postal "gospod", bi vsi "od oltarja" živel. »*Probatum est*« (*to dokazuje izkušnja*).

V neki gostilni naših lepih planin sta sedela dva gospodarja, čeprav je bil delavnik. Eden je imel brata duhovnika, drugi pa svaka. Pridno sta praznila kozarce in se hvalila, da »črne krave najboljše molzejo«.

Poznal sem oba, tudi tistega, ki ju je slišal, in »kravi, ki sta dobro molzli«. Prva je bila katehet, druga pa kanonik.

Toda, čeprav pride kdo po raznih okoliščinah prisiljen v semenišče, ni nujno, da bi postal "nesrečen duhovnik". Naš spiritual nam je večkrat rekel: »Če nisi poklican, pa stori, da boš.« Zdi se mi, da niso redki, ki dobe šele med teološkimi študijami poklic.

Moj tovariš Ruševac bi najbrž ne bil šel v semenišče, ako bi bil imel sredstva, da bi bil lahko študiral na Dunaju. Še v četrtem letniku je tekmoval s tistimi, ki so prihajali zadnji v kapelo in prvi iz nje hiteli. Mnogi so sodili o njem (Bog mi odpusti, tudi jaz sem bil med njimi), da ne bo preveč vnet duhovnik. In danes? Ako smem nebessa primerjati z gledališčem, sem prepričan, da ima gospod Ruševac že "rezervirano" ložo v nebesih, dočim bi se jaz prav rad zadovoljil s stojiščem na zadnji galeriji, da bi mi bilo le tudi rezervirano...

Gospod Ruševac je storil, da je bil poklican.

Ob mojem času so bili bogoslovci skoraj izključno sinovi preprostih staršev. Kolikor sem poučen, se v tem ni veliko spremenilo. Tudi dandanes pošljeta bogastvo in razumništvo redko kakega delavca v Gospodov vinograd.

Svoje dni je bilo drugače. Plemiči in najbogatejši meščani so si štel v čast, ako so se njihovi sinovi posvetili duhovskemu stanu in stopili v samostan ali v "alumnat". Zato je duhovnik, ki ni bil "od stanu", bolj težko prišel do častnih in vplivnih mest v Cerkvi. To je že v 19. stoletju minilo – hvala Bogu! Zgodovina nas uči, da je bilo med plemenitimi škofi razmeroma bolj malo Karlov Boromejev.

Pred nekaj leti so prinesli dunajski listi kot senzacijo, da je neki baronič, ali kaj je že bil, stopil v semenišče. No, znani Scheicher je v svojem "Correspondenzblattu" dobro bral levite tem bizantincem.

»Ali je duhovski stan tako malo vreden, da moramo biti veseli in se čutiti počaščene, če se kak plemič tako 'globoko poniža', da obleče talar v trdnem upanju, da ga kmalu pokrije s škofovskim hermelinom?«

Tako je pisal in je prav imel.

Mislil, da bi tudi pri nas marsikatera "milostljiva" rada pustila svojega miljenčka v bogoslovje, če bi prišel iz njega takoj kot škof ali vsaj kot profesor na vseučilišču. Da bi pa šel kot kaplan med kmete, morda celo v kakšne hribe, ne, tega pa njeno nežno čuteče materinsko srce ne bi preneslo.

Moji sestri je neka gospa s solzami v očeh potožila, da je šel njen Branko v bogoslovje. Ko sem zvedel za te solze, sem se jezil.

»Naj jo le dobim v roke! Povem ji, da ni vredna takega sina.«

Pa ji nisem tako povedal. Dejal sem ji pa:

»Gospa, Boga zahvalite, da imate takega sina! Malokatera mati se more ponašati s tako idealnim fantom, ki bi zapustil kot geometer in profesor svetno službo in stopil v semenišče, to pa s trdnim namenom, da pojde dol na jug misijonarit.«

Gospod Branko je danes že sredi dela v Gospodovem vinogradu. Pa ne seje semena na razorano njivo, marveč orje ledino, in sicer tako, ki zahteva mnogo truda, daje pa malo sadu. Mislil, da ima tudi on že rezervirano ložo v nebesih.

»Dominus pars hereditatis meae et calicis mei; tu es qui restitues hereditatem meam mihi« (*Gospod je delež moje dediščine in mojega keliba; ti si, ki mi boš povrnil mojo dediščino*).

Te besede, ki jih bogoslovec govori, ko prejme tonzuro, pomenijo, da se odpove svetnim željam in slastem, skratka temu, kar imenuje modri Salomon "vanitas vanitatum" (*nečimrnost čez nečimrnost*). To se zdi marsikomu težko.

»Ne, vsemu se odpovedati, to je prezgodaj,« mi je dejal Španov sedmošolec iz Vrbe, ko je zvedel, da pojdem v bogoslovje.

Fant je sodil prehudo in napak. Duhovniku se ni treba vsemu veselju odpovedati. Užije ga čisto zelo veliko v svojem stanovskem delu, in sicer lepo dušno veselje, ki ne pušča za seboj grenkih ust, bolne glave in pekoče vesti. Duhovski poklic je lep in idealen, temu ne more nihče oporekati. Dušni pastir je učitelj in tolažnik. S svojimi nauki navaja vernike h krepostnemu življenju, v spovednici jim pomaga vstati in se vrniti na pravo pot, na bolniški postelji jih tolaži in jim daje pogum za zadnjo odločilni korak čez prag v večnost. Kako veselje zanj, če vidi, da je padlo seme božje besede na rodovitna tla! Čeprav pride iz spovednice ves utrujen in premražen, je vendar zadovoljen, če pomisli, da je marsikdo pokleknil pred zamreženo okno s strahom in pekočo vestjo, vstal pa miren in potolažen. Morda je moral cele ure gaziti sneg ali blato, da je previdel bolnika in mu stal ob strani v smrtnem boju. Navzlic temu se vrača vedrega duha v sladki zavesti, da je rajnemu olajšal zadnje trenutke življenja. Mnogo veselja ima duhovnik tudi kot katehet. Saj je znano, kako malo se mu je treba truditi, da si pridobi srca malih.

Res je, da doživi večkrat tudi marsikatero razočaranje, ko vidi, da njegovo delo ne rodi zaželenega sadu. Toda, kjer je sonce, tam je navadno tudi senca. Sploh pa ni stanu brez težav. Celokapitalist, ki nima drugega opravila, kakor da reže kupone in izračunava

obresti, ni brez skrbi. Vedno se mora bati padca delnic ali pa kake inflacije. Duhovniku pa ostane v vseh primerih velika tolažba v zavesti, da je storil svojo dolžnost in da Bog njegovih del ne sodi po uspehu.

»Dominus pars hereditatis meae et calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.«

Nikdar mi še ni bilo žal, da sem se posvetil duhov-

skemu stanu, čeprav »dixit saeculum clero: semper tibi inimicus ero.«

Sicer nisem molil in prosil Boga za razsvetljenje, tudi nisem vzel v poštev razmer in svojih zmožnosti, marveč sem brez temeljitega premišljevanja stopil čez prag, ki je nad njim zapisano "Virtuti et Musis". Navzlic temu bi sodil, da sem bil poklican.

Kraj Jezusovega rojstva v betlehemski baziliki

DAROVI

ZA SVETE MAŠE: CAD1,000: L. Gerkman; \$510: B. Pavlovcic; \$300: M. Stepec; \$200: J. Dolinar; \$180: R. Leksan; \$170: AM Hovancsek; \$100: J. Jarc, A. Stempihar, A. Govednik, J. Plecnik (CA); \$90: F. Gaser, dr. V. Mersol, H. Smolej; \$80: F. Krnicar, A. Janicijevich; \$70: V. Pfeifer, J. Bevec, S. Grm, A. Delak, J. Jeretina; \$60: N. B. Kovacic, J. Ivanetic, J. Berkopec, S. Vidmar; \$50: M. Davison, A. Maslac, M. Lacijan, M. Hozjan, T. Krampac; \$40: M. Simcic, L. Sivec, M. Fabian, M. Kozina, M. Strukelj, I. Glavac, V. Kaplan, K. Zajec, A. Pecelin-Nowak; \$30: F. Urankar, I. Stupica, M. Kosir, M. Kostelec, M. Martincic, J. Zalar, J. Grah, I. Volcjak, M. Jasnic; \$20: J. Divjak, S. Ferkul (MN), J. Tompa, I. Manfreda, M. Tiedman, M. Cugelj, A. Nemeč (BKP), M. Skubitz, P. Hren, M. Erdani, F. Vavpotic, D. Androjna, E. Sirok, B. Rozman, S. Kozelj, T. Lebar, V. Rigler, I. Florjancic, R. Kozuk, U. Stepec, M. Sedlasek, J. Dolenc, C. Kermavner; CAD11: I. Bancic; 10: R. Pintar, I. Monahon, A. Skopec, D. Puhek, M. Peterson, A. Cupar.

ZA NOVEMBRŠKE MAŠE IN MOLITVE: \$125: B. Pavlovcic; \$100: J. Meglic, S. Markun, J. Tegel; \$70: M. Odar, I. Florjancic; \$60: I. Kosir, K. Zorjan, J. Vinkler, J. Knez; \$50: M. Davison, J. Kaluza, V. Guvo, C. Leskovar, A. Govednik, J. Segar, P. Jakopec, A. Sever; \$40: J. Divjak, S. Vidmar; \$30: W. Kocinec, I. Tominec, S. Grm, J. Bizjak, T. Glavac, M. Jasnic, A. Delak, C. Kermavner; CAD30: I. Bancic, F. Rabzel; \$27: L. Sivec; \$25: S. Ferkul (MN), M. Hozjan; \$20: A. Dolinar, M. Lacijan, dr. A. Rozman, L. Burjes, M. Kozina, I. Modic, J. Jamnik, R. Likozar, M. Tiedman, J. Jarc, A. Bucik, M. Zaper, M. Kosir, J. Lomshek, J. Zalar, S. Kozelj, J. Kacin, J. Horvat, M. Kucic, M. Oplanic, A. Rous, M. Klement, M. Lavriša, A. Sever, R. Kozuk, J. Dolenc, M. Zakelj; \$15: A. Selak; \$11.50: M. Grahor; \$10: V. Jakomin, I. Manfreda, V. Kaplan, M. Cugelj, I. Stupica, U. Cowley, M. Erdani, A. Pecelin-Nowak, E. Sirok, D. Puhek, J. Dolinar, S. Matthews, I. Zerdin, N. N.; \$5: J. Ivanetic.

ZA CERKEV: \$100: J. Jeretina; \$50: J. Tompa, L. Burjes, A. Cupar; \$40: M. Kostelec; \$30: M. Odar; \$25: J. Dolinar, I. Zerdin; \$20: J. Hovecar, V. Jakomin, U. Cowley, M. Erdani, J. Ivanetic, F. Vavpotic, J. Knez, J. Grah, I. Volcjak; \$15: R. Likozar; CAD13: I. Bancic; \$10: S. Ferkul (MN), F. Gaser, M. Tiedman, M. Cugelj, J. Bevec, dr. V. Mersol, J. Zalar, M. Mohar; \$4: M. Strukelj.

ZA SAMOSTAN: \$250: J. Plecnik (CA); \$200: S. Vidmar; \$100: L. Burjes, J. Jeretina; \$50: I. Modic; \$45: M. Simcic; \$40: A. Sever; \$30:

dr. V. Mersol; B. Rozman, J. Dolinar; \$25: I. Zerdin; \$20: F. Urankar, A. Bucik, J. Ivanetic, J. Lomshek, I. Monahon, A. Pecelin-Nowak, F. Vavpotic, J. Bizjak, J. Knez, I. Volcjak; \$10: S. Ferkul (MN), dr. V. Mersol, M. Peterson.

V spomin + Antona Stepec \$100: M. Stepec.

ZA TUCKPOINTING SAMOSTANA: \$200: A. Babnik; \$100: M. Martincic; \$24: J. Jamnik.

ZA APOSTOLAT SV. FRANČIŠKA: \$40: Sisters from Alvernia Manor; \$25: J. Jeretina; \$20: M/M F. Wozniak.

ZA LUČKE: \$25: J. Jeretina; \$20: A. Govednik; \$15: M. Simcic; \$10: R. Leksan, V. Kaplan, A. Bucik, J. Ivanetic, F. Vavpotic, A. Sever, H. Smolej; \$9: J. Knez; \$6: M. Strukelj, M. Tiedman, J. Berkopec; CAD\$6: I. Bancic; \$5: M. Cugelj, D. Androjna; \$4.50 F. Urankar; \$3: L. Sivec, J. Dolinar.

ZA MISIJONE: \$500: F. Krnicar; \$250: J. Plecnik (CA); \$50: S. Ferkul (MN), M. Zaper, A. Janicijevich, J. Jeretina; \$30: J. Dolinar; \$20: J. Berkopec, V. Guvo, A. Govednik, S. Vidmar, J. Dolenc; \$10: L. Sivec, M. Martincic, J. Kacin, A. Cupar; \$4: M. Tiedman.

ZA BARAGOVO ZVEZO: \$40: M. Davison; \$20: J. Dolinar; \$20: I. Manfreda, M. Erdani, J. Berkopec; \$10: I. Stupica, J. Lomshek, M. Jasnic.

DAR LISTU AM: CAD5,000: L. Gerkman; \$200: R. Kolaric; \$70: M. Magajne; \$50: L. Burjes, V. Pfeifer, J. Jeretina; \$40: A. Sever; \$30: M. Fabjan, M. Odar, J. Zalar, J. Knez, A. Vegel; \$25: B. Pavlovcic; \$20: R. Leksan, dr. L. Lazar, J. Jarc, K. Zajec, A. Bucik, M. Sedlasek, H. Smolej, I. Zerdin; \$15: R. Likozar; \$10: L. Sivec, I. Kosir, F. Krnicar, M. Kozina, I. Buh, V. Kaplan, M. Martincic, M. Tiedman, B. Cebasek, A. Nemeč (BKP), M. Skubitz, J. Ivanetic, R. Pintar, I. Monahon, D. Androjna, J. Berkopec, A. Janicijevich, dr. V. Mersol, M. Mohar, J. Kacin, A. Delak, J. Dolenc; \$5: A. Selak, L. Sluga; CAD3: M. Sevsek. V spomin + Antona Stepec \$200: M. Stepec.

**BOG POVRNI
NAŠIM DOBROTNIKOM!**

NAŠI RAJNI:

MARIA WLAHOVIC, Tottenham, ON, Canada